HISTORIA MORBORUM,

QUI

ANNO M DCCII.

VRATISLAVIÆ

GRASSATI SUNT

à

COLLEG. ACADEM. LEOPOLD.
NAT. CURIOSOR. VRATISLAVIENS.
IN LUCEM EDITA.

VRATISLAVIÆ & LIPSIÆ,
Sumptibus CHRISTIANI BAUCHII,
BIBLIOPOL. VRATISLAV.
ANNO 1710.

SERENISSIMO AC REVERENDISSIMO PRINCIPI AC DOMINO,

DOMINO

FRANCISCO LUDOVICO,

D. G. ADMINISTRATORI SUPREMI MAGISTERII IN PRUSSIA, ORDINIS TEUTONICI PER GERMANIAM ET ITALIAM SUPREMO MAGISTRO, EPISCOPO WORMACIENSI ET VRATISLAVIENSI, PRÆPOSITO ET DOMINO ELWANGENSI, COMITI PALATINO RHENI, BAVARIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ ET MONTIUM DUCI, COMITI IN VELDENTZ, SPONHEIM, MANSIÆ, RAVENSBERG, MOERS, DOMINO IN RAVENSTEIN, FREUDENTHAL ET FULENBERG SACRÆ CÆSAREÆ REGIÆQUE MAJESTATIS PER DUCATUM UTRIUSQUE SILESIÆ SUPREMO CAPITANEO

DOMINO,

DOMINO SUO CLEMENTISSIMO

UT ET

SACRÆ CÆSAREÆ AC REGIÆ MAJESTATIS IN SUPREMA PER UTRAMQUE SILESIAM CURIA CANCELLARIO ET CONSILIARIIS

ILLUSTRISSIMIS, PER-ILLUSTRIBUS, GENEROSISSIMIS DOMINIS,

DOMINIS

COMITIBUS, BARONIBUS, EQUITIBUS,

DOMINIS GRATIOSISSIMIS,

TENUE HOC ET EXILE SCRIPTUM AD DECLARANDAM PIETATEM ET OBSERVANTIAM DEVOTISSIMO ANIMI CULTU CONSECRAT, ET SIMUL VOTA, UT DIUTISSIME FELICITER REBUS HUMANIS MAGNO SILESIÆ BONO INTERSINT, PIE NUNCUPAT

SUBJECTISSIMUM ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM LEOPOLDINÆ COLLEGIUM VRATISLAVIENSE.

Benevolo Lectori Salutem!

ECce poſt longum ſatis mirum & diuturnum ſilentium Hiſtoriæ noſtræ morborum Vratislavienſium continuationem, *annum ſcilicet quartum*. Miraberis, nos non eadem, qua cœperamus, ſedulitate perrexiſſe. Initia, inquies, fervebant, nam inter tres annos non tantum *tria hiſtoriæ morborum* volumina, ſed & *prodromus examinis animadverſionum Gr. in hiſtoriam morborum Vratislavienſium*, & ipſum quoque *examen & caſtigationes earundem animadverſionum* publicam aſpexerunt lucem; medium tepebat, præter curatam enim ad votum & deſiderium multorum *novam Hiſtoriæ noſtræ editionem obſervationibus*

quibusdam & appendice, *tractatu* nimirum *de experientia* auctam, non niſi *obſervationes practicæ de hydrope pectoris* anno currentis ſeculi ſexto fuerunt editæ; Friguerunt hactenus, fatemur, ultima: Sed, abſit jactantia verbo! non deferbuit noſter in artem nobiliſſimam affectus & ſtudium. Crevêre interea noſtri labores, ac illius Collegæ, qui onus ſcribendi in ſe ſuſcepit. Unus enim fuit, qui more in Collegiis ubique terrarum recepto & manum operi & calamum admovit, ac obſervationes noſtras partim viva voce, partim ſcripto ipſi communicatas, nominibus noſtris ubique additis, hiſtoriæ contextui, qui poſt elaborationem ab omnibus nobis relectus eſt, magna fide inſeruit. Is eſt, ut Eruditis paſſim conſtat ex *Novis literariis Germanicis A. 1706. Menſe Novemb. p. 362. ac Nouvell. de la Republique de Lettres Mois de Mars A. 1707. artic. 6. p. 345. &c.* noſter ab anno præterlapſi ſeculi nonageſimo ſexto, quo relicta Pruſſia, Patria ſua, hic Vratislaviæ ſedem fixit, & in Academia Leopoldina Imperiali & multis de ægrorum ſalute conſultationibus, adeoque rerum noſtrarum apprime gnarus Collega D. Chriſtianus de Helwich. Illum & clinici & alii literarii labo-

res

res hactenus occupaverunt. Luctus etiam, cui per mortem filiæ ſibi unicæ charæ Catharinæ Dorotheæ immerſus fuit, animum ejus ita perculit & afflixit, ut per multos menſes mente tranquilla his ſtudiis vacare non poſſet. Cùm verò undique a doctiſſimis Viris & exercitatiſſimis Practicis ad opuſculi continuationem ſolicitaremur, prædictus Collega noſter horulas illas, quas a clinicis laboribus ac continuis interpellationibus utcunque vacuas habuit, huic labori impendit. Prioribus veſtigiis & in hoc anno inſtitimus. Fuit, eſt, & erit nobis Medicina Jani inſtar bifrons, altera facie veterum monumenta, altera autem moderna inventa reſpiciens. Placuit nobis ſemper indefeſſum antiquorum obſervandi ſtudium in Semiotica, Diagnoſi & Prognoſi, neutiquam tamen vetuſtatis amore ita excœcati fuimus, ut obliquo recentiorum experimenta, inventa & merita oculo aſpiceremus. Credidimus ſemper, Medici-Philoſophi eſſe, nectere nova antiquis & boni Practici, in ſuccum & ſanguinem vertere utraque. Propterea per illa luſtra, quibus clinicæ Praxi inſudavimus, antiquorum obſervata venerabundi magni fecimus, modernorum tamen placita neutiquam

tiquam ſumus deteſtati, laudata quoque chymicorum medicamenta non flocci pendimus, omnia vero experientiæ propriæ ac judicii lance ponderavimus, ac, quæ dubia ſunt, ulteriori diſquiſitione reſervavimus. Hujus propoſiti & conſilii tenaces nudam ſaltem Dianam, id eſt, praxin clinicam fauſto & infauſto eventu porro ſiſtimus. Quemadmodum verò non ſine modeſto rubore experti ſumus, hos noſtros conatus viris bonis & in arte facienda exercitatis hactenus non diſplicuiſſe; ita eundem nobis favorem pollicemur, obſervationesque noſtras publicæ luci exponimus, DEUM ex animo precati, ut aliqua ex lectione earundem, Lector erudite, utilitas ad Te & ægros redundet! Vale!

J. J.

J. J.

Conſtitutio aëris per tres menſes priores.

FIlum Hiſtoriæ noſtræ nos ducit ad ſeculi decimi octavi annum ſecundum. Per hujus Januarium variis aëris mutationibus Vratislaviæ obnoxii viximus. Initia quidem menſis frigore aſpera erant minimè diuturno, maxima verò ejus pars inter nebularum, ventorum, nivium, imo & pluviarum viciſſitudines effluxit. Ineunte Februario cœlum nubibus & pluviis turbidum. Elapſis aliquibus diebus ſerenus nobis illuxit Sol, ita ut die menſis ſeptimo Veris delitias perguſtaremus. Amœnitas illa ſemel iterumque pluviâ & nebulis parum interrupta, nihilominus ferè ultra menſis medium duravit. Reliqui dies ferè omnes, excepto 23 & 24, vel propter nebulas, vel propter ventos, vel propter nives, vel tandem propter pluvias minimè grati fuêre. Sub initium Martii omnia gelu rigebant, ſed altero mox die terra nive coo-

periebatur, quæ brevi liqueſcebat. Tertius pluviis, nive, ventis horrebat. Et ut brevibus dicamus, toto ferè menſe aëris inconſtantia erat, modò ningebat, modò pluebat, modò venti ſpirabant. Decimus nonus & pauci alii e. g. 21, 23 per intervalla erant ſereni.

Affectus Rheumatici. Frequentiſſimi hoc tempore occurrebant affectus Rhevmatici vel nullâ, aut certè non admodum notabili febri utplurimùm ſtipati. Quidam ex ægris ſub initium horrore & rigore concutiebantur, frigus hoc calor non adeò vehemens excipiebat, ac poſt aliquot horas ſpontè iterum remittebat. Tantum non omnes dolorem, quem Scholæ tenſivum vocant, circa dextram cervicis partem percipiebant. Is impedimento iis erat, quò minùs ad oppoſitum latus caput liberè moverent. Brevi poſt malum diffundebatur in ſcapulas & humeros, ubi tantas ſubindè agebat radices, ut ægris per menſes multos negotium faceſſeret. Innotuit nobis hoc tempore aliquis, qui jam Wolaviæ agit, cui, quicquid etiam tentaret, (tentavit autem multa) per annos integros inſigni cum tædio hæc moleſtia devoranda fuit. Quæ tantò major erat, quod, ſicuti etiam aliis uſu venire ſolebat, ſub mali principio per intervalla acutis, lancinatoriis ac vibrativis doloribus mulctaretur, à quibus nec dorſum usque ad lumbros immune reſtabat. Noſtrùm etiam conſilium

lium imploravit Æger, cujus pectus à claviculâ ad cartilaginem enſiformem & ad coſtas ſpurias infimas atroci cruciatu obſidebatur. Sub manibus fuêre, quorum hypochondria dolore non vacabant. In paucis admodum femora & tibias laboraſſe meminimus, & ut differentiam inter arthritidem & dolores rhevmaticos videas, hi non circa articulos, ſed loca intermedia carnoſa hærebant, ſecus ac in arthriticis fieri ſolet. Cujuscunque verò generis cruciatus fuerint, ſive ex claſſe tenſivorum, ſive lancinatoriorum, aut etiam tantum gravativorum cenſu exiſterent, ferè circa noctem ingraveſcebant; circa horas matutinas minuebantur. Aliqui ex iis de ſiti conquerebantur, cuncti autem cibos faſtidiebant; unus & alter etiam ad vomitum pronus. Rauci erant, in quibus malum circa pectus ſedem fixerat. Præmiſſâ Venæ ſectione, cui tempeſtivè adminiſtratæ meritò plurimùm in hoc affectu tribuimus, diaphoreſis blanda matutinis horis inſtituta ægris ſolabatur. At cum ſudoriferis calidiſſimis maſſa humorum exagitatur, quod Vratislaviæ non tantum plebi, ſed & cordatioribus ferè ſolemne eſt, dolores quam maximè intenduntur. Aliqui inconſultò & non ſine damno illicò ad ſacram Medicaſtrorum anchoram, Decocta, inquam, lignorum convolant. Quando autem dolor circa lumbos, partes vertebris ad-

jacentes dextras pariter ac ſiniſtras occupat, tum abſque omni hæſitatione de Calculi renum præſentiâ decernitur. Peſſimè res antinephriticis, quæ plurimum obeſſe circumſpecta docet experientia, geritur, dolendumque eſt, quod etiam à Medicis, ac his non infimæ claſſis, totô die hæc incautis obtrudantur. In externis mirè luxuriant hîc locorum, à quibus tamen præſtaret vel planè abſtinere, vel ſi ægrorum precibus aliquid dandum fuerit, Spiritus Vini, in quo ſapo Venetus cum camphorâ quomodocunque ſolutus, uſus vel ſolus ferè ſuffecerit, nec tamen rejecerimus miſturam Celeberr. Lentilii, quâ dolores fuiſſe mitigatos ſatis enormes recordamur. Ea ſequens eſt:

℞. Ciner. clavell. ℥iij pulveriſ. affunde
∇ fl paralyſ.
carvi.
fœnicul. aa. ℔j
ſolve & ſolutioni injice
⊖ ♓ci depurati & in pulverem comminuti. ℥jß.
ſolve vitro probe clauſo, ſolutionem filtra & in vitro probe munito ſerva, nodulo iuſuper ſuſpenſo in liquore ex
Caſtor. opt. ʒj.
Theriac. Venet. ʒij.

Hâc partes dolentes (cute prius pannis maſtiche & ſuccino fumigatis ad rubedinem perfrictâ) illini jubet, opemque non ſine ratione præſentiorem, quam ex litibus aliis expectat.

Variolæ. Paſſim graſſabantur etiam Variolæ majori

ri ex parte benignæ, & non adeò multis funeſtæ, confluentes ſi excipias, ut ſubinnuimus in Hiſtoriâ Morbor. An. 1700, ubi hiſtoriam Variolarum dedimus, modumque curandi plenè narravimus. Adjicienda tamen cenſemus paucula illa, quæ hoc anno obſervata & ſequentium annorum experientia roborata fuêre. Promiſcuus Decocti lentium cum liquiritiâ, ſemine fæniculi &c. uſus fraudi eſt iis, quorum victus craſſior ac viſcidior eſt, aptusque ad lentos humores in corpore accumulandos. In iis variolarum eruptionem niſi impedit, certè retardat. His blandiores Eſſentiæ ex radicibus alexipharmacis quam optimè conveniunt in aquis cordialibus exhibitæ, & vellemus ſanè, ut Sydenhamius unicè abuſum notaſſet, non penitus autem verum Cardiacorum uſum proſcripſiſſet & damnaſſet. Rurſus hoc anno obſervatum fuit, quod humani quippiam idem Vir Clariſſimus fuerit paſſus, dum aſſeverat, neminem *perire ex Variolis, quòd non eruperint*, multos verò mori, quòd *cum eruperint, præmaturè nimis detumeſcant*. Obverſatur adhuc memoriæ infans vicini cujusdam Sutoris, qui graviſſimis convulſionibus concuſſus variolis leviter apparentibus exſpiravit. Memini etiam puellam quandam, fratre variolis laborante, tertio morbi die præſentibus omnibus variolarum indiciis inopinatò extinctam fuiſſe, ſive apoplexia,

quod parentes credebant, ſive, quod ad verum propius accedit, ſyncope eam abſtulerit. Potiſſimùm verò nonnullis hoc anno Diarrhœæ, quando exareſcere variolæ cœperunt, exitioſæ fuerunt. Nobis ſolicitè in cauſam Diarrhœæ hujus inquirentibus patuit, potum tenuem avidè ingurgitatum non immeritò in ſuſpicionem culpæ venire. Affatim bibiſſe omnes facilè comperies, qui eo tempore in Diarrhœam incidunt. Neque tamen inevitabile periculum, modò maturè obviam eatur. Theriaca in adultis ſpem non fallet, in pueris Eſſentia theriacalis vel ſpiritus etiam theriacalis cum ſpir. Nitri miſtus in vino exhibitus exſpectationi ſatisfacit. Nondum hactenus à me impetrare potui, ut Thom. Mayeri methodum imitarer, laudanumque opiatum in Variolis, vel in Diarrhœâ, vel in aliis ſymptomatibus exhiberem. Febris illa, quæ ſuppurationem individuo nexu comitatur, ſi ultra 14 aut 17 diem extendatur, utique periculoſa exiſtit, & quosdam hoc anno in mortem præcipitavit. Quodſi quodammodo 13 die aut poſt eundem intermittentis typum induat, ut ferè ſemper fieri ſolet, licet intermiſſio brevi etiam duret, cortex Peruvianus ſingulis duabus horis tempore hoc intermiſſionis in juſtâ quantitate oblatus egregium eſt remedium, quod in manu multorum Empyricorum alias idem eſt, ac gladius in manu furioſorum: & vel

vel hoc ſolo nomine laudandus eximiè Morton, qui vel primus, vel certè inter primos hanc medendi rationem indice digito nobis demonſtravit, majorem utique meriturus laudem, ſi non in aliis occaſionibus hoc fuiſſet abuſus medicamento, aliosque ſuo exemplo in errores ægris noxios induxiſſet. Certum eſt, quod in Confluentibus, ſi & hoc addere licet, absque ptyaliſmo ægri adultiores in ſummo verſentur periculo; certum tamen & hoc eſt, quod hâc ſalivatione Variolæ in quantitate non minuantur; quod utique argumento eſt, materiam, quæ hâc ſalivatione ex corpore eliminatur, non eſſe eandem, quæ diſtinctas Variolas in majorem elevat altitudinem, ac rurſus depreſſionem, quæ in Confluentibus cernitur, non ab exitu ſalivalis ac ſeroſi humoris pendere, ſed ab ampliori & latiori harum per ſuperficiem cutis expanſione.

Nunquam quidem non Apoplexia aliquos è medio tollit Vratislaviæ, & de incolis hujus Civitatis hôc in paſſu eadem fere dici poſſent, quæ de Amſtelodamenſibus & Delfenſibus ſuis habet expertiſſimus Foreſtus lib. 10 Obſerv. 70, maximè tamen tempore brumali illos opprimit, (epidemicam enim Apoplexiam nunquam hîc locorum apparuiſſe crediderimus, cujus generis eam fuiſſe, quæ An. 1694 & 1695 in Italiâ regnavit, cenſet Baglivius) tantoque eſt frequentior, quantò aëris intemperies *Apoplexia.*

eſt

eſt notabilior. Non unam hâc tempeſtate, tum in hâc Metropoli, tum paſſim per Sileſiam omnem ea edidit ſtragem, ut non abs re futurum cenſeamus, ſi paulò plenius graviſſimi hujus morbi hiſtoriam fuerimus perſecuti. Familiarior ille eſt apud nos hominibus in virili ac ſenili ætate conſtitutis, ac locum hîc habet etiam Aphoriſmus Hippocratis 57 ex ſect. 6: *Siderationes maximè fiunt ætate à 40 anno usque ad 60*, modò in aliquâ latitudine, prout ſubſtratæ materiæ indoles requirit, & non in rigido, & ad vocum apices nimis adſtricto ſenſu capiatur, quanquam ſatis cautè locutus ſit Hippocrates, addens, Siderationes *maximè* fieri eâ ætate, quam deſignavit. Paulò rarius infantes, pueros, adoleſcentes, juvenes adoritur, tum hîc, tum alibi ferè ubivis. Exempla Apoplexiæ in omnibus his ætatibus à Nobis viſa ſunt, ſed ut jam dixi, minus frequenter. Juſtus Cortnummius *de morbo attonito c. 19 p. 74.* refert, unicum ſe vidiſſe exemplum per vitam in infante. Hoc anno, quô hæc ſcribimus, non tantum illuſtris puſio, ſed & frater cum ſorore in infantili ætate apoplectici interiêre. Amatus Luſitanus *Cent. 3 Curat. 22* memoratu dignum judicavit, quod infans ex *ictu bombardæ morbum incurrerit attonitum*, quem mox Paralyſis & mors ſecuta ſit. Idem, quem antea laudavimus Cortnummius *lib. cit. c. 30 p. 131*, auctor eſt, quod puella Variolis

cor-

correpta, cui carnifex ad febrem continuam debellandam ante ſolis exortum potiunculam ſupra gladium ſuum exhibuerat, ab enſe ita fuerit perterrita, ut in morbum attonitum illicò concideret. Conf. *Decur. 2 Ann. 4 obſerv. 39. Dn. D. Dobrzensky, ut & Medicinæ Collatit. Boneti P. 1 p. 166 c. 13.* De Juvene apoplectico extat exemplum apud Tulpium *lib. 1 obſervat. c. 7.* Præterlapſo anno puellam circa 14 ætatis annum horâ ſeptimâ è lecto ſurgentem, cum vix tria protuliſſet verba, ſubitò apoplexia abſtulit. Major pars eorum, quos apoplexia apud nos invadit, eſt temperamenti ſangvinei aut ſangvineo-cholerici. Ejus temperamenti erat Reverendiſſ. Dn. Prælatus Heinrichov. qui in autumno præterlapſi anni 1701 Menſe Novembri, poſtquam cœlo pluvio ingreſſus eſſet iter, & vehementius incanduiſſet, inſultu apoplectico obrutus, & efficaciſſimis remediis adjuvante divino Numine ita me medicinam faciente reſtitutus, ut ſanus ſoſpesque Vratislaviâ Heinrichoviam redierit. Cum hoc ipſo anno denuò ferali morbo correptus eſſet, rurſus quidem medicamentis meis convaluit, at brevi poſt tertium acceſſum expertus fatis conceſſit. Ejus temperamenti etiam erat Reverendiſſimus Dn. Suffraganeus, gente Italus, familiâ Brunetti, quem fortiſſima apoplexia poſt paucarum horarum intervallum extinxit. Ac hisce diebus, dum hæc ſcribo,

bo, idem fatum expertus eſt Vir longiori vita ob candorem & cultiſſimos mores digniſſimus Dn. Kretſchmerus, Mercator florentiſſimus. Si quis alius, is certè ſangvineæ complexionis erat. Neque tamen ab apoplecticis inſultibus planè liberi ſunt alterius temperamenti homines, ut multoties hîc locorum nobis obſervare licuit. Id quod & alibi contingit. Ita primus apoplecticorum à clariſſ. Wepfero deſcriptorum *habitu corporis gracili, capillis flavis & criſpis præditus erat, ingenio pollens ac ad iram paulò pronior*, quartum quoque idem Wepferus ait *vergentem fuiſſe temperie totius ad calidam & ſiccam, coloris fuſci, habitu corporis utcunque carnoſo & ad iram vehementiorem*. Celeberrimus Anatomicus Marcellus Malpighius, qui anno 1694 ex apoplexia mortuus, temperamenti erat *ad ſiccum vergentis, mediocri corporis habitu, & mediocri pariter ſtaturâ præditus*, referente Baglivio *in diſſert. 3 de obſervationibus Anatom. p. m. 115.* Apud Foreſtum Juvenis nobilis, *naturâ melancholicus* ſub noctem in apoplexiam ſatis fortem incidit. Non vacat operoſius inquirere, verumne ſit, quod Foreſtus *in Schol. obſerv. 78. lib. citati* notavit, *apoplexiam rarius ab humore melancholico*, ut ipſe loquitur, *oriri*, cujus quidem aſſertioni è diametro adverſatur Cardan. *Commentar. ad 55 Aphoriſ. lib. 6 Hippocrat.* & omnium maximè Franciſc. Boyle *in tract.*

tract. de apoplexia. Illud quoque meâ multiplici experientiâ fuit confirmatum, quod collo ſint breviori & toroſo, qui apoplexiam incurrunt, quod de ſene apoplectico expreſsè notandum cenſuit Williſius *de anim. brut. part. 2 p. 143.* Cujuscunque verò fuerint temperamenti, qui vel hoc anno, vel etiam ſecutis temporibus apoplexiam incurrerunt, in eo ferè omnes convenerunt, quod vel in potu, vel in cibo, vel utroque exceſſerint, id quod etiam alii ſcriptores de ſuis apoplecticis diligenter obſervarunt. Monachus apoplecticus apud Foreſtum *crapulæ* fuerat *deditus & copiosè craſſam cereviſiam ingurgitarat.* Delphius quoque quispiam, teſte eodem, *bibax* erat ac victu inordinato utebatur. De primo quoque ſuo apoplectico Cl. Wepferus expreſsè ſcribit, poculis eum indulſiſſe, de quarto verò fuſco illo, cujus mentionem jam fecimus, prælaudatus Wepferus *p. 15 in obſervat. Anatom.* ait, *multum ipſi uſum cum Baccho fuiſſe, & non rarò ſicca labore pectora fervido maduiſſe mero.* Tales etiam in auctario recenſet idem. Doctiſſimus Vir Carolus Piſo *de prætervisis hactenus morbis affectibusque à ſeroſâ colluvie oriundis ſect. 2 part. 2 cap. 5* civem & ſartorem Pontanum *lautiori fuiſſe victui aſſvetum* affirmat, ut *ferè urbanorum artificum genus omne genio paſſim indulget, tribuitque abdomini in ſaginando, quicquid lucelli aut manuum induſtria,*

 aut

aut corporis labor parit affertque. Expertiſſimus Hollerius *lib. 1 de morbis internis p. 27* pictorem & figulum utrumque vinoſum apoplecticum factum fuiſſe narrat. Nec poſſumus, quin adſcribamus verba Heinrici ab Heers *ex obſerv. 18*, quibus homini, quem novum ex veteri monacho Medicum ſcitè appellat, Mercatori ex ſynuſiâ laſſo venæ ſectionem ſvadenti reſpondet: *Noſtrates ingluvie commeſſationibusque ferè apoplexiam incurrunt.* Quæ profecto, ut & ea Celeberr. Ettmulleri *in Op. p. m. 447* apud nos ſunt longè veriſſima. Notorius vini abuſus multos & quidem ætatis conſiſtentis optimique aliàs habitûs his annis in apoplexiam præcipitavit. His omnibus jungere licet vitam deſidem & otioſam. Non facilè recordor quenquam apoplexiam incurriſſe, ubi non vel manibus fuerit palpabile, inter aſſumpta & motum corporisque exercitia nullam fuiſſe ſervatam proportionem, ſed illa modum exceſſiſſe, hæc verò defeciſſe. Eum autem in finem hæc adducenda eſſe credidimus, ut clariſſimè eluceſceret, veram ab apoplexiâ præſervationem non æquè à medicamentis, quam à vitæ ſobrietate & debitis corporis motibus pendere. Ferè exciderat, ſæpius à me fuiſſe obſervatum, gravidas medio circiter geſtationis tempore levi ac brevi iterum evaneſcente apoplexiâ, quæ nulla gravia incommoda ſecum trahit, fuiſſe tactas. Ingratum

verò

verò ſui adventum multoties quibusdam prodromis deſignare ſolet apoplexia. Inter primaria indicia ferè ſemper vertigo eſt, non tam matutina quam pomeridiana, imò & nocturna, quæ multò eſt deterior, quando cum ſcotomiâ conjungitur. Multis etiam apud nos familiares ſunt torpores & ſtupiditates præter morem contingentes (de quibus tanquam futuræ ſiderationis ſignis jam mentionem *in Coacis prænot.* Hippocrates injecit) antequam apoplexiâ opprimantur. Suſpectus etiam meritò eſt incubus, ſi paulò frequentius eo vexentur, quibus vertigo moleſta eſt. Mali etiam ominis ſunt inſveti totius corporis tremores, inprimis verò labiorum & dentium ſtridores in ſomno, extremorumque perfrigerationes. Subita linguæ impotentia, eaque ſæpius recurrens, ferè non fallax metuendæ apoplexiæ τεκμήριον exiſtit, jam tum ab Hippocrat. *in Coacis prænotion.* memorata, quo etiam à nonnullis refertur *aphoriſm. 40 ex ſect. 7.* Ariſtoteles, aut quicunque autor eſt *Problematum ſect. XI probl. 54, ipſam linguæ hæſitantiam partis eſſe apoplexiam* quandam judicat. Unde etiam tum multis aliis, tum hoc anno prælaudato ante Abbati Heinrichovienſi ex inſolitâ linguæ titubatione timendam ipſi apoplexiam ſubindicavi. Præter linguæ hæſitantiam nihil ſiniſtri præſenſit correptus apoplexiâ aliquis Hebrææ linguæ

Profeſſor apud Cortnummium *p. 199. Conf Harderum in apiar. p. 123.* Non jam dicemus de oculorum corruſcationibus, ſed ſolummodò memorabimus hoc minimè raro contingere, ut quidam aliquot ante inſultum apoplecticum annis, vel de deficiente auditu, vel quod adhuc ſæpius fit, de viſu imminuto maximoperè conquerantur, quibus addere licet ex Aureliano frequentem indigeſtionem, vultûs plenitudinem ac mœſtitiam, difficilem excretionem ac tandem vehementem meningis ſaltum in pueris *lib. 3 de morb. acut. c. 5.* Licet verò hæc & alia plura ſigna (inter quæ tamen ſtudio tinnitum aurium citra ſiniſtrum omen hic pluribus familiarem non recenſuimus) apoplexiam præcedant; contingit nihilominus apud nos, *ut ſanum etiam derepentè invadat dolor circa caput, & ſtatim voce privetur ac ſui impotens ſit*, verbis *Hippocrat. lib. 2 de morb. text. 6 & 21.* Simulac verò apoplexia hominem obruit, is ſubitò 1.) ferè collabitur & ſui, ut jamjam loquebatur Hippocrates, impotens fit. Quæ cauſa eſt, quod ejusmodi hominem vocent ſideratum. Hoc autem ipſo convenit apoplexia cum *lipothymiâ paulò graviori & ſyncope*, quibus correpti itidem non raro in terram proſternuntur, ut & cum epilepſiâ, cujus ſignum eſſe ſubitum & improviſum in terram lapſum docet Unzerus *lib. 1 de epilepſiâ c. 18;* differt verò à *Paralyſi*

lyſi particulari e. g. linguæ, palpebrarum, brachii, &c. *à tetano*, in quo univerſum corpus rigidum ac immobile permanet, *emproſthotono* ac *epiſthotono*, quando incurvantur omnia vel verſus anteriora, vel verſus poſteriora, nec non à *catalepſi*, quâ æger inſtar ſtatuæ immotus perſtat. 2) Sermonis uſu privatur, qui integer adhuc ipſi in primo morbi inſultu fuerat. Nam nihil crebrius audias, quam ejusmodi homines aut de intolerabilibus capitis doloribus aut anxietate inexplicabili conqueri. Quibusdam memini uſum ſermonis per aliquot ſuperfuiſſe horas, alii paucis verbis prolatis illicò obmutuerunt, ſimiles illi apud Clariſſ. Harderum in *apiar. obſerv. 27*, qui ex templo domum feſtino curſu petens hæc verba tantum protulit: HErr JEſu wie will mir werden. Confer *Wepferum p. 239.* Convenit ergo in ſermonis interceptione apoplexia cum paralyſi linguæ, epilepſiâ, ſuffocativo catarrho, ſyncope, in quibus omnibus loquela ceſſat; differt verò à lethargo, nam lethargici valido clamore excitati ad interrogata reſpondent quamvis incondita & abſona. 3) Corpus apoplectici inſtar trunci jacet ac 4) ſenſuum munere orbatum eſt. Ad hæc reſpiciens Galen. *1 method. medend. c. 9*, *ſi quis*, inquit, *ſive tribus horis, ſive quatuor, ſive etiam dimidio tantum horæ toto corpore vehementer captus ſit, ut neque ſentiat, neque moveatur, hunc nos*

atto-

attonitum appellamus. Usque adeò autem abeſt ſenſus,ut,judice Foreſto, *ſi perforaretur brachium & frangeretur, non ſentiret.* Per hanc ſensûs & motûs interceptionem differt apoplexia à catarrho ſuffocativo, in quo ſenſus ac motus quodammodo integri ſuperſunt, usque dum mors inſtat. Eadem diſtinguitur & quidem ratione motûs ab epilepſiâ, in quâ variis motibus caput ac membra contorquentur; reſpectu autem ſensûs à ſuffocatione uterinâ, nam hyſtericæ audiunt,cum vocantur, ſentiunt ac intelligunt,quæ ſecum agantur & acta referunt,quâ de re legi poteſt *Codronchius lib. 1 de Chriſtiana ac tutâ medendi ratione c. 21.* Etſi verò apoplecticus nec loqui, nec ſentire, nec movere ſe queat, nihilominus pulſus ſupereſt & reſpiratio, ſecus ac fit in ſyncope & ſtrangulatu uterino,in quibus ad ſenſum ceſſare deprehenduntur. Magna tamen ſpiritûs difficultas adeſt, & tantum non præſuffocatur apoplecticus perinde laborante pectore ac ſi vinculo quodam adſtrictum attolli prohiberetur, in quo ſtertore aliquam habet convenientiam cum peripnevmonico & empyematico, ac iis, qui ſpaſmo diaphragmatis corripiuntur, niſi aliquis forte cum Bartholeto *in methodo in dyspnœam* laborioſiſſimam ponere velit in reſpirationis difficultate pro varietate morborum diſtinguendâ curam. Non ignoramus, quod celebris

quon-

quondam Medicus Horatius Augenius *in epiſtol. & Conſultat. med. Tom. 2. lib. 3. p. m. 398. & Tom. 3. lib. 11 Epiſt. 11* doceat apoplexiam aliquando ſine omni ſenſu & reſpiratione contingere. Noſtra tamen experientia vero magis conforme reperit illud Expertiſſ. Foreſti *in ſchol. obſervat. 72 p. m. 405: Nulla apoplexia, quatenus eſt ſimplex, poteſt eſſe ſine aliquâ inſpiratione, ſeu reſpiratione, quia illico, quando ſpirare deſinit, apoplecticus moritur.* Fortaſſis verò Augenius loquitur de apoplexiâ cum ſyncope conjuncta, cujus exemplum ibidem recitat Foreſtus, & mihi præbuit mors matris meæ dilectiſſimæ. Nec enim novum eſt apoplexiam cum aliis morbis conjungi. Non tantum enim cum ſyncope, ut jam diximus, ſed & epilepſiâ complicatur, cujus generis apoplexiam tum multoties aliàs, tum præcipuè vidi hoc tempore in Fratre Ordinis S. Franciſci laico ac cellæ præfecto circiter quinquagenario, qui cum alio ex Ordine jocatus repentè de lipothymiâ conqueri cœpit, ſubitoque concidit ſermonis uſu deſtitutus. Horrendis convulſionibus, me alioſque poſtquam per aliquot horas obſtupefeciſſet, apoplecticus mortuus eſt. Simile in virgine 22 annorum poſt vehementiſſimum capitis dolorem exemplum habes apud Franciſc. Rubeum *in noctar. exercitat. 40.* Confer. etiam *Ferdinandum hiſt. 71 p. 211 & Piſonem p. 126.* In nonnullis apoplecticis præ-

C ter

ter hæc etiam videas, ut probè loco citato obſervavit Aurelianus 1) diſtantiam oris hiſcentem 2) vultus conductionem ſeu ſpaſmum 3) palpebrarum ſuſpenſionem, 4) involuntarias lachrymas. Præ reliquis omnibus ferè digniſſimum notatu cenſemus, quod ipſis ægris vaſa circa tempora ac faciem inflata appareant non ſine inſigni vultûs rubore. In hoc, quem delineavimus, ſtatu eſt apoplecticus. Certum eſt, apoplexiam eſſe morbum acutiſſimum, adeò ut non immeritò Jachinus exclamet: *apoplexia velociſſimè viget, & breviſſimum, imò imperceptibile habet principium & augmentum, ita ut tota ſtatus eſſe videatur.* Ferè autem fit, ut apoplectici graviores ſeptimum non excedant diem, quod Hippocratis oraculum *ex aphoriſ. 51 ſect. 6 & 2 de morb.* apud nos eventu ſemper comprobatum fuit. Cum verò apoplexia vel *perfectè deſinat*, quod certè ſi paulo ſit fortior, rariſſimè contingit, vel hominem *in alium præcipitet morbum*, vel denique *funeſta* ſit, non abs re fuerit, obſervata horum eventuum ſalutis inquam & mortis ſigna breviter commemorare. Inter ſalutis ſigna refertur 1) reſpiratio libera, pulſus & faciei color naturali non admodum diſſimilis. Profectò prout ſpiritus aut facilè aut moleſtè trahitur, morbi modum omnem, ejusque magnitudinem oſtendit. 2) ſi conſvetæ excretiones aliquô tempore ſuppreſſæ redeant. Ita optimum ſani-

nitatis omen eſt liberalior hæmorrhoidum fluxus, conſentiente ipſo *Hippocrate in Coac. prænot. tex. 318.* Quem in cenſum etiam veniunt menſtrua, quibus rite fluentibus apoplexiam ſublatam meminit *Zacutus Luſit. de Princip. medic. hiſt. lib. 1 obſerv. 33.* Id quod etiam dicendum de ptyaliſmo in paulò annoſioribus, & minimè fallax eſt illud Sennerti *lib. 1 Pract. med. part. 2 c. 32. Nonnunquam apoplexia fluxu phlegmatico oris finitur*, Sennerto ſuffragatur Barbette, Deckerus, Sylvius, aliique plures. 3) Fauſtum etiam ſignum eſt, ſi poſt venæ ſectionem æger aliquantulum ſeſe recolligat, ut optimè notavit doctiſſimus Hippocratis interpres Proſper Martianus. Præſertim ſi 4) ſumpta pocula non per nares aut os refundantur, ſed *penitus deſcendant*, quemadmodum Foreſtus præclarè obſervavit. 5) Si acriter aut vellicatus, aut punctus æger, aut tandem intentâ voce compellatus palpebras moveat & labia quodammodo comprimat. 6) Inter ſigna ſalutaria refert Aurelianus, ſi partes quædam ſaltu errante, i.e. ſpaſmodicè agitentur. Ex doctrinâ Hippocratis, *ſi apoplecticum febris corripuerit, ſanus evadit.* De quânam autem febre loquatur ipſe, incertum eſt, ex *Coacâ 480* liquet, hoc ejus aſſertum de lentâ intelligi non oportere, hæc enim ex mente ejus, *adveniens mortifera* eſt, ut exemplum filii Numenii probat *1 Prorrhet.* Nec cum Foreſto de febre ar-

denti Hippocratem loqui crediderim. Martianus contendit, febrim illam eſſe ex genere ephemerarum, cui ſolutionem apoplexiæ tribuit Hippocrates, quando ſcilicet ſtatim, non confirmato adhuc morbo, ſuperveniat. Ego ſanè inter plurima apoplexiæ exempla nunquam aliquem vidi per febrim ab apoplexiâ fuiſſe liberatum, licet multoties ſtatim poſt inſultum apoplecticum deprehenderim pulſum verè febrilem. Jam ante faſſi ſumus, quod rariſſimè graviores apoplectici perfectè reſtituantur; nunc addendum, quod vulgò putetur, non malè cum iis agi, qui vitatâ ad tempus morte in aliud morborum genus incidunt. In varios autem morbos tranſit apoplexia, frequentiſſimè autem omnium, ut vel vulgò notum eſt, in paralyſin. Licet verò hâc de re dubitare nemo queat, nihilominus ſine fructu non legentur exempla, quæ recitat Thonerus *lib. 2 obſerv. 3. 4.* Lotichius *in lib. obſervat. p. 163 165 & 172* Piſo *l. c. p. 121 &* Foreſt. *l. 10 obſervat. 75 & ſeqq.*: ſequitur verò apoplexiam paralyſis tam dextri quam ſiniſtri lateris, & illius quidem frequentius, quam hujus. Apoplexiam Illuſtriſſ. Baronis 66 circiter annos nati, ante ſemeſtre ſpatium non tantum paralyſis, ſed & inexpugnabilis dormiendi neceſſitas comitabatur. Pes dexter ejusdem, ut & alius decrepiti cujusdam ſenis ephidroſi, ſemper madebat. Abit etiam apoplexia aliquan-

quando in epilepſiam, ſicuti evenit æditui alicui apud Foreſt. *lib. cit. obſ. 80.* Ante 4 annos poſt apoplexiam gravem melancholiam in ſene aliquo notavimus. Licet verò apoplectici evadant interdum, profunda tamen læſionis veſtigia verè ſemper in iis remanent. Malpighius poſt *40 dies liber evadens ab apoplexiâ & paralyſi, ſummoperè læſus in memoriâ & ratiocinio, & quavis minimâ de cauſâ in lachrymas ſolutus fuit*, teſte Baglivio *l. c.* Poſterius hoc etiam in Clariſſimo Ariſtotelico Philoſopho Melch. Zeidlero poſt apoplexiam obſervare licuit. Nunquam quoque à metu recidivæ liberi vivunt. Ex levibus ſanè occaſionibus denuò apoplexia incautos opprimit. Poſtquam ſigna ſalutis in apoplecticis recenſuimus, etiam triſtia ac mortis prænuncia tribus verbis commemorare juvat. Inter hæc 1) loco eſt ſtertor magis ac magis ingraveſcens, 2) ſpuma circa os. 3) ſi ab uſurpatis ſternutatoriis æger non ſternutet, quamvis ſternutatio ipſa non provocata aliàs non magni quicquam promittat. 4) Cum nullum poſt V. S. levamen in apoplectico advertitur, imò ſi poſt eandem celebratam res in deterius labuntur, non eſt dubitandum, quin mors poſt paucarum horarum intervallum ſit ſecutura. 5) Tremor etiam juxta Mœbium in apoplexiâ & lethargo malus eſt. 6) Facies cadaveroſa ac tandem 7) ſudor frigidus, præſertim ſuperiorum partium

eſt indicium certum naturæ ſuccumbentis. Tantò verò magis calamitoſa ſigna hæc omnia exiſtimanda ſunt, quando æger eſt decrepitus, naturæ debilis, vel antecedentibus morbis exhauſtus. Poſt mortem non raro ſatis copiosè ſanguis ex corpore effluit, præcipuè in iis, quibus aſſvetæ ſangvinis evacuationes fuêre ſuppreſſæ. Inſigne ejus exemplum proſtat apud Fabricium Hildanum *Cent. 1 obſerv. XI* de aurifabro familiarem ſibi narium hæmorrhagiam amuletô quodam ſupprimente & per hoc artificium in apoplexiam, ut probabile eſt, lapſo, ex cujus naribus & ore poſt 12 ab obitu horas copioſiſſimè ſanguis effluxerit. Ex ore ſenis ſeptuagenarii plurimum cruoris manavit apud Wepferum *p. 238*. Id quod etiam toto die paſſim obſervare licet. Si in cauſas remotiores ſatis frequentis apud nos apoplexiæ placeret inquirere, aërem quoque ſymbolam ſuam conferre deprehenderemus. Unde tùm potiſſimum, ſicut etiam hoc anno factum, apoplectica pathemata crebriora ſunt, quando aër frigidior eſt, aut imbribus & nivibus madidus. Et in hâc re tantò magis confirmamur, quod videamus etiam in aliis Provinciis ſub ejusmodi aëris conſtitutione mortales apoplexiâ corripi. Jam ante mentionem fecimus, annis 1694 & 95 Romæ & in Italiâ non exiguam hominum partem periiſſe apoplexiâ, aitque Baglivius *Diſſ. 3* tam frequentes

fuiſſe hujus caſus, ut *inſtantis mortis horrorem quovis ferè momento viventibus incuterent.* Cauſam verò illius frequentiæ etiam in aëre quærit *loc. cit. p. 117.* Germaniæ frigidum clima accuſat in *Conſil.* Mercurialis, cum de frequentiâ apoplexiæ diſputat. De pluviosâ aëris conſtitutione legendus eſt *l. c. p. 415.* Foreſtus. Ferdinandi Medici Frater, vigilum Præfectus, cum per 15 dies cœlô nubibus obducto iter feciſſet, apoplexiam incurrit, teſte Ferdinando *p. 211.* Monachus Franciſcanus continuò per integrum diem in ſeram usque noctem in cellâ cereviſiariâ commoratus, ipſo etiam prandii ac cœnæ tempore, apoplecticus factus eſt, exemplo memorabili, quod aër frigidior & ſubterraneus ad apoplexiam concitandam concurrere poſſit; Quod etiam, teſte Wedelio, ſereniſſima Perſona in ſenio conſtituta, aëri frigidiori & ſubterraneo expoſita, ſuo damno probavit. Senior in Eccleſiaſticâ dignitate conſtitutus adulto jam autumno ſub cœlo frigidiori piſcationi ab horâ octavâ matutinâ usque ad ſecundam ferè pomeridianam in loco uliginoſo adſtans in paralyſin manûs incidit. Multò autem major hominum pars, ut credimus, culpâ aſſumptorum apoplexiam incurrit. Et vulgus quidem apud nos viſcidis ac lentis cibis, quos jure accuſat Wepferus, *p. 203,* affatim veſcitur. Opificum omne propemodum genus frumenti ſpiritus variis

riis

riis lenociniis ad palati delitium corruptos jejuno ventriculo ingerit. Paulò ditiores manè vinum abſynthites, de quo Goclenii obſerv. nota, aut aliud aromaticum ingurgitant. Qui lautioris adhuc conditionis ſunt, Ungarici vini cyathos integros creberrimè ac per multas horas ſtrenuè evacuant. Hæc autem omnia quantam vim ad concitandam apoplexiam habeant, in propatulo eſt. Certè hîc non ignota ſunt exempla apoplexiæ ſummam inebriationem ſecutæ. Celeberrimus Rolfincius memorat Ratisbonæ Principem quendam in Comitiis ex nimio acidularum uſu lapſum in apoplexiam, qualem etiam deſcribit Franciſc. Hildesheim *ſpicileg. 6 p. 526.* Tres mihi apprimè noti ſunt, qui acidulis in æſtate uſi, poſt aliquot menſes ex apoplexiâ ſunt mortui. Invaluit apud nos jam per aliquot annos empyricus planè acidularum abuſus, unde optandum, ut alii damno aliorum cautius mercari diſcant. Tenet etiam noſtros inſatiabile cacoëthes pulveris ſternutatorii. Hoc & infimi ſubſellii & ſublimioris etiam ordinis viri ſingulis penè momentis nares inferciunt. Si itaque non laborat fides obſervationis Anni 4 Dec. 2 *Ephemerid. German.* quâ docemur, à *pulvere tabaci* aſſumpto coma ſomnolentum, tandemque apoplexiam eſſe ſecutam, evidens eſt, quanti res ſit periculi ſine intermiſſione pulverem hunc intrudere

nari-

naribus,& id tantò magis,poſtquam felix Celeberr. Bohnii induſtria anatomica nobis detexit,eum etiam ad intima corporis penetrare ac pulmonibus ipſis labem affricare. Non minor error committitur in attrahendo peti fumo, quô, mirum eſt, quam multi unicè delectentur. Non pauci, ubi vix pedem lecto extulerunt, ſtatim ad has ſuas delitias convolant, & per magnam diei & noctis partem tædia ſua hoc nepenthes vino fallunt, ingenti utique & temporis & ſanitatis diſpendio. Quotquot his annis ab apoplexiâ necatos memini, ad unum omnes ultra modum hôc fumo ſe fuiſſe paſcere ſolitos reſcivi. Parum profecit Angliæ Rex Jacobus VI in Miſocapno graviter ſuos ab uſu dehortatus; multò magis nos ſurdis narrabimus fabulam, tametſi ſolum abuſum ſeriò diſſuadeamus. Vir Clariſſ. Dominus Johan. Hellwig. *in Obſerv. Phyſ. Med. obſ 45* narrat, duos *fratres, quorum alter 17, octodecim alter exhauſerat fiſtulas apoplecticorum inſtar proſtratos fuiſſe, & unum eò momentò mortuum, alterum verò per bihorium, vel trihorium miſerè ſpiraſſe & animam egiſſe.* Si illud, ut non dubitamus, verum eſt, ſatis mirari non poſſumus, cur Vratislaviæ non quotidiè multò plures apoplectici diſcedant, cùm multos invenias, qui in hoc certamine par iſtud fratrum longè ſuperent. Accedit ad cumulum malorum vita pigra ac ſeden-

taria, quam inter congerrones & commilitones ſuos agunt hi fumi ductores, cum ſola motûs intermiſſio ad apoplexiam ſatis diſponat. Certò cuidam apoplexiæ generi obnoxios eſſe, qui perpetuo torpent otio, ex ſolerti obſervatione Wepferi in libro ſæpiuſculè *citat. p. 203* didicimus. Paradigma exhibet curioſiſſimus obſervator *p. 264 in nobili viro multùm in evolvendis hiſtoriis occupato, qui ob molem corporis vaſtiſſimam vix alio labore quam tardigradâ deambulatione corpus exercuit.* Nec hoc effugit diligentiam expertiſſimi Foreſti, qui aliquoties in ſuis obſervationibus de apoplecticis, otioſæ vitæ eos fuiſſe mancipatos providè animadvertit. In memori pectore eſt, virum egregium poſt ſomnum meridianum apoplexiâ fuiſſe percuſſum; non auderemus tamen ejus injicere hoc loco mentionem, niſi prælaudatus Wepferus *p. 211* nobis facem prætuliſſet. Multo evidentior eſt ratio, cur declivem inter dormiendum corporis ſitum atro carbone notet Lowerus in doctiſſimo *tractatu de corde c. 2 p. 103;* nam intellectui obvium eſt, quomodo hôc corporis ſitu pars ſeri in cerebrum deponatur, & tandem ita hîc accumuletur, donec vel in apoplexiam, vel in alios ſonticos morbos hominem conjiciat. Conſvetæ ſanguinis evacuationes diu ſuppreſſæ via regia ſunt ad feralem hunc morbum. Irrepſit in hanc civitatem aliquod hominum occul-

tio-

tiorum genus, qui ſeriò diſſvadent, ne qui quinquageſimum ætatis annum exceſſerunt, uſum V.S. & ſcarificationis continuent, qui, quantum in ipſis eſt, id agunt, ut hæmorrhoides fluentes ſupprimantur, iſtud verò præconceptis noſtratium opinionibus apprimè convenit, & hinc pronis auribus illorum dicta excipiuntur; alii verò, qui graviſſimis rationibus ac experientiâ fulti nænias illas explodunt, vix audiuntur. Suppreſſæ narium hæmorrhagiæ apoplexiam poſt ſe trahentis exemplum ex Hildano jam recitavimus. Narrat idem *Cent. 3 obſerv. 12*, mulierem tributum menſtruum per nares & os ſatis copioſè reddidiſſe, hâc verò excretione impeditâ eandem in apoplexiam incidiſſe. A ſuppreſſione lochiorum ortam apoplexiam refert Nicolaus Fontanus *reſponſ. & curat. medic. lib. 1 p. 25* & Ballonius *in Paradigmat. p. 318*. Nec dispar eſt ratio hæmorrhoidum. Eò, ſi non nullos ſequaris, Hippocrat. reſpexit *Coac. prænotion. ſect. 3 text. 66* his verbis: *Ex hæmorrhoide parùm apparente vertigines obortæ parvam ac modicam ſiderationem ſignificant.* Amatus Luſitanus *Cent. V c. 3* exemplum refert. Auſimus certò affirmare, per aliquot annos vix unum alterumve apoplecticum apud nos elatum eſſe, qui non vel artificiales ſanguinis ventilationes omiſerit, vel ſpontaneas ejus excretiones inhibuerit. Inde verò manifeſtiſſimè di-

luceſcit, quomodo ſtrangulatoriæ jugularium vaſorum cohibitiones apoplexiam accerſere poſſint. Quid de nimiâ ſucci genitalis profuſione dicemus? An & illa ad apoplexiam concitandam concurrit? Judicium noſtrum meritò ſuſpendimus, nihilominus tamen præterire non poſſumus, quod de Nobili quinquagenario Heinric. ab Heer *in Obſervat. Med. 9 p. 103* memorat. Is ductâ virgine ſuæ ſortis inter uxorios amplexus apoplexiâ corripitur, ſed ab eâdem induſtriâ Heerii liberatus cum poſt paralyſin ad furias illas reverteretur, in uxoris ſinu, ipsâ non advertente, dulci periit morte. Non diſſimili fato defunctus eſt Dan. Beckherus, Med. D. ac Profeſſ. Regiomontanus A. 1670, qui cum ad ſecunda vota tranſiiſſet, ne in ſe jaceretur illud Juvenalis:

Jacet exiguo cum ramice nervus,
Et quamvis tota palpetur nocte, jacebit:

ſumſit aphrodiſiacum, oſtenſurus Juvenculæ, quam duxerat, ſe virum eſſe, ſed in certamine illô ſuccubuit, ac in thalamo tumulum ſibi paravit. Enim verò magis fit veroſimile, hos Duumviros non apoplexiâ, ſed ſyncope eſſe extinctos. Animi pathemata graviora apoplexiæ periculo non paucos ſubjecerunt. Ex mœrore *& ſubitâ animi conſternatione matrona apoplexia* periit apud Hildan. *Cent. 6 Obſerv. 12.* Præ terrore ex terræ motu Beroaldus *libello de terræ motu* incidiſſe aliquos

apo-

apoplexiam memoriæ prodidit, nec deſunt, qui territi ictu bombardæ ſubitò exanimati fuerunt apoplexiâ, ut Luſitan. & Camerar. *in Sylloge memorab.* auctores ſunt. Multos, qui occaſione fulminum attoniti ſunt facti, congeſſit Schenkius *in obſervat.* Celeberrimus Wedelius teſtis eſt, literatum quendam ſenem accepto triſti de filio abſente nuncio territum lethali apoplexiâ fuiſſe correptum. Iracundiæ præcipites graviſſimæ etiam à vulgo accuſantur tanquam cauſæ apoplexiæ. Et profectò vix reperias Medicum, in praxi occupatum, qui non adhibere poſſit verba illa Foreſti *Lib. X obſerv. 70: multos conſpeximus, tam viros, quam mulieres ex ira vehementiori & animi percuſſione in apoplexiam incurriſſe.* Porrò vehementiores capitis & cerebri concuſſiones ſæpius in apoplexiam præcipitant homines, quâ de re videſis Gregor. Horſtium *lib. 2 de morb. capit. Obſerv. Medic. rar. 63.* Hildan. *Cent. 4. Obſerv. 11.* Wepferum *in auctario p. 348.* Wedelium *in pathologia med. dogmat. p. 334.* Nicolaum Fontan. *Diſc. 6. fol. 92.* Dum verò paſſim exempla obvia ſunt de apoplexiâ colaphos vehementiores ſecutâ apud Benivenium, Hildanum, Schenckium, Felicem Platerum aliosque, non difficulter aſſequimur, quod etiam alapis violentis cerebri commotio excitari queat. Quorſum refer etiam caſus violentiores apud Heerium *Obſ. 21.* Wepferum *loco*

citato hiſtor. 1, 2, 3, 6, alias capitis aut partium ei vicinarum læſiones ac vulnera, de quibus jam loqui non vacat, ſicuti neque de tumoribus ſive venereis, ut apud Welſchium, ſive aliis è capite ablatis apud Thom. Bartholinum *in Obſerv. Cent. 4 hiſt. 86.* Prætermittimus etiam vermes, de quibus Zacutus Luſitanus *Praxi admirandâ lib. 2 obſerv. 42* videndus, item ſcabiem retropulſam, de quâ legatur *obſervatio 58 anni 1 Decur. 1 Ephemerid. German. p. 136*; tantum adhuc addemus verbum de flatibus, quos apoplexiam producere poſſe credidit Hippocrates *ſect. 19 text. 4 de flatibus* ſcribens: *Si plurimi flatus per univerſum corpus diſcurrant, totus homo ſideratur, ſi per partem, pars illa percutitur, atque ubi abierint flatus, ceſſat & morbus.* His verbis non crederemus, niſi aliquoties vidiſſemus ablationem motûs voluntarii ad breve tempus conjunctam, cum ſtupore leni absque difficili tamen reſpiratione, quæ aliquam apoplexiæ imaginem exhibet. Conferri hîc meretur Franciſc. Valleriola *E. M. l. 1 p. m. 74* & Dovinatus *Apolog. l. 3 c. 1.* Poſt mortem in apoplecticis inſpectione factâ, in aliis quidem effuſionem ſanguinis, in aliis verò ſeroſæ ſubſtantiæ reperiri, res eſt paſſim nota; hinc verò certum eſt, rectè inferri, motum ſanguinis in apoplexia intercipi, atque ideò vel ſanguinem ſincerum è ruptis vaſis excidere, vel ſeroſam transſudare ſub-

ſubſtantiam. Carolum Fracaſſatum in *Diſſert. Epiſt. de Cerebro* teſtem advocamus omni exceptione majorem, qui juſſu magni Ducis Hetruriæ corpora ex hoc morbo denatorum ſecuit, cui Wepferum ſummi judicii, experientiæ ac fidei Medicum & Anatomicum jure optimo jungimus. Perquàm verò notabile eſt, quod cauſæ intercepti motûs ſanguinis non in cerebro, ſed frequenter in corde apoplecticorum deprehenſæ fuerint. Ita e. g. pinguedo in ſiniſtro cordis ventriculo à Bartholino *Cent. 1 Epiſt. 2* reperta. *Polypum cordis grumumque ſangvinis in Carotides delatum* Crato reperit. *Corpora calculoſa viſcida ac glutinoſa* in omnibus, quotquot quidem aperuerit, ſe vidiſſe refert Greiſel *in Miſcell. Curioſ. Dec. 1 an. 1 p. 156.* Quando itaque aut ſanguis extravaſatus cum grumis, aut ſeroſa colluvies cerebrum vel extus vel intus largiter inundavit, iſtud ſubſidere & per hanc compreſſionem ac ſubſidentiam, de quâ Bonet. *in ſepulchr.* conſulendus, ad operationes ſuas reddi ineptum, valdè eſt credibile. Cum vero ſanguis concretus vel in ventriculis, vel in pulmonibus tantum deprehenditur, apoplecticus ſtupor in cerebro exinde probabiliter naſcitur, quod ſanguini arterioſo liber aditus ad cerebrum ſit præcluſus. Quid enim ligatâ arteriâ etiam in aliis partibus fiat, à Lowero aliisque ad oculum eſt demonſtra-

ſtratum. Aditus autem ſanguini arterioſo tantò magis præcludetur, ſi arteria fuerit rupta, apprimè enim notatu digna eſt obſervatio Fracaſſati *in Diſſ. Epiſtol. ante laudata ad Malpighium p. 135, durante adhuc motu cordis vaſa diſſilire facta in vaſis pulmonariis obſtructione.* Admiratione tamen dignum eſt, quòd interdum nulla evidens apoplexiæ cauſa in defunctorum corpore poſt mortem deprehendatur. Illuſtre ejus rei exemplum ſiſtit Clariſſ. Willis *de animâ brutorum part. patholog. c. 8. in fine p. m. 43.* Verùm pluribus egimus de apoplexiâ, quàm ferè huic noſtro inſtituto conveniebat. Jam de curâ breviter aliqua erunt dicenda. Varia illa molimina ad excitandos apoplecticos etiam vulgo nota ſunt: at nondum à nobis viſi, qui acclamationibus, vellicationibus, frictionibus in plantis pedum &c. crinium evulſionibus, concuſſionibus &c. in apoplexiâ paulò graviori adjuti fuerint. Quantum etiam eſt inane in ſuffitibus, quantum in balſamis quocunque etiam titulo ſuperbientibus. Næ eum, qui in his ſpei anchoram figit, valdè ignarum eſſe oportet eorum, quæ apud ægros gerantur. Quam verò lepidum eſt univerſaliter præcipere, ut linguæ ac palato theriaca Andromachi vel mithridatium cum caſtoreo &c. mixtum & in aquis appropriatis diſſolutum illinatur, cum os ſæpè arctiſſimè clauſum ſit.

Tale

Tale quid nuperrimè nobili Matronæ per quinque dies contigit. Non hæc eô fine dicuntur, quaſi omnia iſta damnemus; nam ſæpiſſimè pro re natâ ipſimet his uſi ſumus: ſed ſolum hæc ad ſciolorum quorundam arrogantiam, imperitiam ac improbitatem convincendam pertinent. His enim, ubi unum horum omiſeris, planè ſolemne eſt, clanculum funeſtum exitum adſcribere Medici ſeu oſcitantiæ, ſeu ignorantiæ. Ad validiora, ſi hoc ab adſtantibus impetrari apud nos poſſet, deſcendendum videretur. Per admota plantis pedum ignita ferramenta ad vitæ officia in xenodochio nonnullos fuiſſe vocatos, quos nullum quantumvis validum remedium excitaverat, legere licet in doctiſſimo de *ſubitaneis mortibus* opere Celeberr. Lanciſii *lib. 2 c. 5 §. 11.* Et certè, ut ipſe commemorat, jam multi ante eum Practici laminarum ignitarum ſuturis admovendarum meminerunt. Lanciſius verò credit, *præſentem ignem validiſſimè irritando fines nervorum, maximum in iisdem tremorem & ſubtiliſſimarum partium excurſum per eorum filamenta inducere poſſe, qui ad usque principium propagatus fortiter etiam excutiat, quicquid cerebro & nervorum oſtiolis pertinaciter hæret, & per talem duntaxat maximam nervorum ſuccuſſionem & particularum ignearum penetrationem amoveri poteſt.* Poſt enematum uſum, vel ad V. S. vel ad vomito-

rium progrediendum eſſe cenſemus. Vomitorium non niſi illis offerre auſi ſumus, qui phlegmatici, ut ajunt, temperamenti ſunt, aut ante hac excretionibus ſeroſis obnoxii vixerunt, multumq; modo tuſſi humidâ, modo coryzâ affecti, aut ulcerationibus diuturnis exerciti fuerunt. His in apoplexiam lapſis, ubi ſeroſæ ac mucidæ excretiones per memorabile tempus ceſſarunt, nec virium imbecillitas fuit impedimento, ſine morâ exhibuimus emeticum, nec dubitavimus hoc in caſu cum doctiſſ. Langio ⊖li ⊕li primas tribuere. Floridis ac ſanguineis diætâ aromaticâ & vinosâ uſis illicò vena pertuſa fuit, quicunque demum exitus ſequeretur. Utinam omnibus Medicis expertiſſimi Sylvii verba in memori eſſent pectore: *Judico prudenter & exactè poſſe imò deberi in omni apoplexiâ* (præſertim verò ſanguineâ) *inſtitui VStionem, & pro ægrorum conſtitutione ſanguinisque copiâ in vaſis exiſtente ſatis largam ſanguinis evacuationem.* Non diffitemur bis terve eveniſſe, ut poſt apertam venam apoplectici, qui adhuc initio balbutiebant, uſum ſermonis amitterent, ſed non niſi garrulis ac ſtultis mulierculis condonanda inſcitia eſt, credere, quod aphoniæ ipſiusque mortis cauſa ſit celebrata V.S. Imò non ſine causâ ſuſpicatus ſum in ultimo mihi obveniente ægro rupta fuiſſe vaſa ſanguifera, & hoc tanto veriſimilius, quod ante VStionem tota pubis

regio & partes vicinæ, ut referebat, quæ enema injiciebat, ſanguine eſſent ſuffuſæ ac liverent. Inter interna hucusque ex receptâ methodo, quod non meliora ſuppeterent, ſæpiuſculè uſus ſum ſequenti Potiunculâ:

℞. ▽ antapoplect.
lavend.
ſalviæ aa. ℥ij.
♎ ⊖ ♓ci ℈ij.
lil. convall. ℈j.
Eſſ. caſtor. ℈ij.
ſuccin. ℈j.
ſyr. ſtœchad.
ceraſ. nigr. aa. ℥ß.
M. F. P.

Nec minus crebro in uſu fuit liquor CC. ſuccin. aut ♎ cephal. Mœbii, qui ſub ♎ apoplect. D. T. nomine in quibusdam officinis venalis proſtat. Nec negleximus veſicatoria, imò & alia omnia, quæ à Medicis præſcribuntur facienda. Non verò apud cordatos, ut ſperamus, nobis fraudi fuerit ingenua confeſſio, omnia iſta in paulò vehementiori apoplexia nihil quicquam prodeſſe. Celſiſſimus quispiam Princeps in familiari mecum colloquio incidebat in mentionem pilularum, quarum virtutem in apoplexiâ multum laudabat. Dùm obiter quædam earum ingredientia commemoraret, etiam verbulum de opio modo planè ſingulari præparato ei excidebat. Protinus memoriæ obverſabatur candidiſſimi Ludovici

obſervatio conſimilis, ſed de quâ ex propriâ experientiâ nihil addere licebat, quamvis opii uſus in apoplexiâ admodum mihi ſit ſuſpectus. Cum verò hodiè uſitata apoplexiæ curandæ ratio adeò parùm ſuccedat, ſæpius in mentem venit priſca methodicorum methodus, quæ modernæ è diametro oppoſita eſt. Nam locô frictionum, vellicationum, crinium evulſionum, imperat hæc *articulorum blandi tactûs continentiam*, id eſt, ſvavem contrectationem; Nos hodiè ſpirituoſiſſimis aquis ac odoratis nervinis verticem, tempora, vultum, ſpinam dorſi imbuimus; methodici *olim medias capitis partes & collum limpidâ lanâ tegebant, & fomenta olei dulcis & calidi adhibebant, & expreſſis ex aquâ calidâ ſpongiis vultum fovebant.* Nos hodiè ſpirituoſa ac volatilia apoplecticis exhibemus, illi *ſimplicem aquam, ſed calidam, aut mulſum* infundebant. Nos acribus clyſteribus alvum irritamus; illi clyſtere ſimplici ac blando inteſtina craſſa eluebant. Verbo, nobis tonica & ſtrictoria; illis relaxantia ac ſtricturam nimiam ſolventia curæ prora ac puppis erant. Methodici, quod mireris, poſt declinationem paſſionis tantùm aliquod ſpirituoſum, ſcilicet vinum ægris ſuis indulgebant. Meretur omninò hâc de re legi Cœlius Aurelianus *lib. 3 acutor. cap. 5* in editione quidem Lugdunenſi ſatis accuratâ *p. 180 & ſeq.* in no-

vâ vero elegantiſſimâ *p. 202 & ſeq.* De hâc priſcâ Apoplexiæ medendi ratione judicium ferri accuratum nequit, antequam eam in uſum aliquoties vocaveris, in uſum autem ut vocet quisquam, non temerè fuerim autor; quomodocunque cadat res, niſi animum planè adverſus calumnias, vulpinas fraudes ac mille technas obfirmaverit. Quanquam ut nihil quicquam diſſimulem, rationi & recentiſſimis principiis methodicorum via, niſi me omnia fallunt, non adeò adverſa videatur. Mira fuit ratio, qua Cardinalis Richelius Patrem Joſephum Capucinum, notum in Galliâ, imò totâ ferè Europâ nomen, cum eum ſecundâ vice apoplexia an. 1638 die 18 Decembr. obruiſſet, excitare voluit; nam, ut in hujus vitâ ſcribitur, intentâ voce ſubinde Cardinalis acclamavit: *Courage Pere Joſeph, courage, Briſac eſt à nous.*

Hoc tempore paſſim audiebantur querelæ de aurium dolore acutiſſimo. Laborabant illo potiſſimum Juvenes ſanguineæ conſtitutionis, unus & alter etiam virilis ætatis. Vehemens dolor excruciabat ægros parte intimâ & imo meatu audiendi. Et licet verum eſſe fateamur iſtud *Plinii, quod ſuus cuique dolor ad præſens atrociſſimus videatur*, non poſſumus tamen non Galeni judicium probare, qui differentiam quandam magnitudinis doloris juxta locos, in quibus *Dolor Aurium.*

 fiunt,

fiunt, faciens; auris dolorem poſt acerbiſſimos coli cruciatus primo ſtatim loco ponit. Deſcribunt autem hunc ſuum dolorem ægri tanquam pulſatorium & lancinantem, qualis ſolet eſſe, quando inflammatio circa membranas & arterias oboritur. Præterea vehemens ſenſus ardoris adeſt, qui vetat originem doloris ab acribus & ſanioſis humoribus arceſſere. Febris etiam accedere ſvevit. Quanquam verò dolorem hunc periculo carere minimè aſſeramus (cum facilè continuatione quadam per nervum & membranas ad cerebrum usque propagari queat) nec detrahamus illis obſervationibus fidem, qui narrant, quosdam ex immani iſto cruciatu repentè perinde atque apoplecticos eſſe mortuos: apud nos tamen, quantum meminimus, malum hoc non facilè cuiquam perniciem attulit. Intra ſeptem plerumque dies ſuppuratione finitum eſt. In ſanguineis adoleſcentibus etiam citius exquiſitiſſimum dolorem per largam narium hæmorrhagiam fuiſſe ſublatum recordamur. Sub initium curæ diſcuſſionem inflammationis moliti ſumus exhibitis blandis diaphoreticis, mane quidem in formâ guttarum, ſub noctem verò in pulvere, ac horis matutinis placidum ſudorem exſpectare juſſimus. Quapropter commendavimus regimen ad uberiorem tranſpirationem promovendam aptum, id eſt, corporis continentiam abs-

que

que jectigationibus, & potus calidos, puta infuſum Theé, Decoctum Caffée, C. C. juſcula hordeacea. &c. Externè pulverem ex vegetabilibus reſolventibus cum Camphorâ mixtum, uti & pulverem, quem Clariſſ. Ludovici in eryſipelate commendat, applicavimus. Ab infuſionibus oleorum rutæ, chamomillæ, ovorum, ſcarabæorum, amygdal. ſcorpionum abſtinuimus, poſthac multiplici uſu edocti olea hæc noxia eſſe, quoad ſpes ſupereſt diſcutiendæ ſtaſis ſanguineæ, dum in propatulo eſt, emollitione membranarum uberiorem affluxum ſanguinis ad partem affectam concitari. Noti iſti ſpiritus otalgici Minſichti & Barbette ſenſum doloris ſubinde augere deprehenduntur. Quando autem ex voto diſcuſſio ſtagnationis & inflammationis non ſuccedit, ſed ex pulſatione in auribus increbeſcente, febri majori ac deliriis intercurrentibus, ſuppuratio phlegmones inſtare colligitur, ad fotus progreſſi ſumus ac cataplaſmata ex radice altheæ, fol. malv. fl. melilot. chamom. ſem. fœnugr. lini, crocô, medullâ panis triticei, vitell. ovor. &c. Res in vado eſt, ſimulac pus album, leve & æquale effluxerit, febris ac deliria remiſerint, ſomnus placidus & profundus fuerit ſecutus, cum ſignis coctionis in urinâ.

Tinnitus aurium. Tinnitus aurium frequens apud nos malum, de quô primô Hiſtoriæ anno egimus, ſed circa finem hyemis hoc & ſequentibus an-

annis longè fuit frequentiſſimum. Huic hypochondriaci potiſſimum apud nos obnoxii agunt. Celeberr. Wedelius *lympham elaſticam halituoſam, rarefieri aptam ac minus placide motam* accuſat, & præter pilulas ex reſinâ turpeth. ſcamm. extracto agar. pulv. rad. jalap. cinab. nat. ol. fœnic. commendat mixturam ex Eſſ. carminat. ʒij. Tinct. ♂t. balſamic. ∽ ⊕l. cephal. aa. ʒj. ol. citr. gt. ij. ut & pulv. ſtomach. Querc. c. ʒij. conch. pp. cinnab. nat. hepat. rub. Dresd. aa. ℈j. ol. mac. gt. j. Tentavimus in rebelli malo efficaciam horum remediorum, ſed apud nos quidem illa exſpectationi non usquequaque ſatisfecerunt. Irrito internorum uſu fatigati noſtratium quidam majorem à topicis externis, quæ tamen multo parcius quam olim commendare ſvevimus, præſtolantur opem, ſed fruſtrà; Imo ſat in proclivi eſſet exemplis docere, quam noxia fuerint. Hic autem non poſſumus non atro notare carbone eos, qui auribus non probè à ſordibus purgatis varia in notabili quantitate, & quod mireris, frigida, craſſa, lenta ac viſcida intrudunt, & paucis interpoſitis horis nova ſubindè, non abſterſis prioribus, infundunt, id verò cum damno ægrorum fieri certum eſt.

Febris maligna. Unus & alter hôc tempore etiam febri malignâ detinebatur. In iis, quibus ea funeſta fuit, maturè admodum tremulum in mani-

manibus ac labiis motum obſervare licebat; is brevi poſt ingraveſcebat; ſcilicet mirè incipiebant manum dimovere, palpabant, quaſi aliquid captarent. Ferè taciturni jacebant demiſſis palpebris, & dum dormire viderentur, aliquid ſubmurmurabant, nunquam tamen ceſſantes à geſticulatione manuum, ex quâ etiam eos delirare concludebamus. Biduò ferè ante mortem taciturna hæc inſania in turbulentam mutabatur, exiliebant, clamabant, rixabantur; paucis tamen ante fatale momentum horis iterum ad ſanam redibant mentem. Nec minus periculosè circa initia Martii ex malignis febribus decumbebant ſanguinei quidam in floridâ ætate conſtituti. Ab initio ſtatim variis obnoxii erant per intervalla viciſſitudinibus. Modo per horam unam atque alteram omnia erant tolerabilia, mox iterum graviori æſtu & anxietate urgebantur, ſed remiſſiones illæ ac exacerbationes non in ſtata incidebant tempora, quod aliàs continuis ſolenne eſt, quæ circa noctem exacerbantur, horis matutinis remiſſione ægros in ſpem erigunt meliorem. Increbeſcebant vices illæ circa dies criticos. Maxima virium fatiſcentia ac deliria metum augebant; & quod rei caput eſt, abſentia excretionum ac imprimis ſudoris blandi quippiam boni ſperare vetabat. Urina cereviſiæ noſtræ ferè ſimilis. Tempore æſtus intenſio-

ris pulſus fortior ac celerior cum vivaciori in vultu colore, tempore verò inſtabilis illius ac fluctuantis remiſſionis pulſus multò debilior erat, ac color etiam vultûs minuebatur. Tribus aut quatuor ante ineluctabile fatum diebus, anguſtiis in pectore, & faucium ſiccitate ac ardore querentes audire licebat. Ultimis diebus rubeſcebat vultus, interdum etiam oculi, dolor capitis augebatur, mens deliriis gravioribus diſtracta hærebat. In reliquo corpore habitus ſtrictior erat. Inferiores partes parùm calebant, integro etiam ferè die ante mortem frigebant. Antequam penitus malignam hujus febris indolem cognoviſſemus, & ipſi Hippocratis autoritate ſuffulti credebamus, ac aliis etiam perſvadere nitebamur, non adeò eſſe metuendum, ſed hæmorrhagiam criticam expectandam. Fefellit nos hæc ſpes, & ut verum fateamur, ad hanc usque horam, quâ hæc ſcribimus, ancipites hæremus, quidnam potiſſimum Medico agendum incumbat. Illud quidem evidens eſt, quod miaſma vel in maſsâ ſanguinis diffuſum, vel principalioribus viſceribus infixum hærens, indicet eliminationem per poros totius corporis, quod commodisſimè per placidum ſudorem efficacioribus alexipharmacis excitatum, & per aliquot dies continuatum impetrari novimus. At nos omnes, qui lectis ægrorum cum debitâ curâ & attentione aſſiſtunt,

ob-

obteſtamur, ut liberè ediſſerant, quam vanè ſæpè ars præſidiis ſuis ad hunc ſcopum collineet? Reſiſtere videtur ipſa natura, quæ operoſis moliminibus ferè tamen fruſtra hæmorrhagiam narium moliri videtur, ſtrictura verò inferiorum partium, quæ ad hæmorrhagiam concitandam requiritur, auctiorem tranſpirationem, lenes ſudores, ac madores peripheriæ totius remoratur ac impedit. Quapropter in eas ſæpius cogitationes incidimus, Medico, ſi ſub initium morbi advocetur (contingit autem hoc quam rariſſimè) incunctanter ad V. S. & eam quidem largam (quam tamen in malignis aliis omnibus non tantum tutò omitti poſſe, ſed & oportere, ſumus perſvaſiſſimi) eſſe confugiendum; & hâc præmiſsâ ſanguinis evacuatione, Sydenhamii methodo, quæ poſt V. S. calidiora aliàs nobis in malignis non adeò probata, commendat, inſiſtendum, & ſi hac viâ negotium non ſucceſſerit, ultimo etiam raninas aperiendas, nullâ utique temeritate, cùm certò ſi aliter procedas, ægro ſit pereundum. Verùm de hâc re alibi. Hoc tempore medicinam fecimus adoleſcenti cuidam, febre continuâ correpto & periculoſiſſimè decumbenti. Accedebat ad cumulum malorum aphonia, quæ tametſi nos non adeò terreret, cum viderimus puerum ſeptennem per triduum, alium verò paulò adultiorem integrum octiduum voce privatos fuiſ-

F 2 ſe,

ſe, & tamen iterum priſtinam recuperâſſe valetudinem, percellebat ac turbabat tamen vehementer, quod inſtar attoniti jaceret omnibus viribus exhauſtus. Oculos ſubindè aperiebat, iterumque claudebat. Cum quaſi conclamatum eſſet de eo, primo quidem largiter ex naribus ſangvis effluxit, deinde etiam pituitoſa ſaburra per vomitum ex ventriculo ſine ullo emetici ſtimulo in enormi quantitate fuit eliminata. Excluſâ criticè opprimente materiâ per nares & ventriculum ephebus ad mentem rediit & locutus eſt. Idoneis confortantibus ſummo languori ac debilitati fuit proſpectum, quo facto brevi poſt ex voto convaluit. Suris cum pectore communicationem quandam intercedere, alibi notatum fuit, & certè Baglivianam obſervationem de inſigni veſicatoriorum uſu in ſuris, quando ægri aſthmate torquentur, cum conjunctiſſimo Collegâ noſtro D. Klaunig quantivis eſſe pretii in Praxi experti ſumus; nunc tribus annectere verbis lubet, quod ſuris etiam cum capite arctior ſit neceſſitas, quam vulgò creditur. In febri acutâ graviora conticuiſſe deliria oborto in ſuris dolore memoratum eſt Hippocrati & etiam à nobis viſum; rurſus dolore in illis ceſſante, ſcilicet nullo prævio ſudore accenſas fuiſſe deliriorum faces itidem memoriæ proditum à noſtro ſene, ac ſemel etiam à nobis obſervatum eſt. Hacte-

tenus verò ſenſum Hippocraticorum verborum *in Coac. dolores circa ſuras mentem emovent:* aſſecuti non fuimus, quia nobis nullum fuit oblatum ejus rei exemplum in febribus acutis cum tremulo partium motu conjunctis, de quibus Hippocrati ibidem ſermo eſt. Extra febrim autem in ruſtico propemodum quinquagenario melancholici temperamenti durâ egeſtate preſſo, qui aliquoties conſilium meum imploravit, ſingularem hanc circumſtantiam notare datum fuit, quod præſente dolore gravi pollicis pedis ſiniſtri, qui per intervalla aliquoties in anno recurrit, ac in æſtu ei ferè continuus eſt, mente ſibi non conſtet, dolore autem illo ceſſante rationis uſu pro modulo ſuo optimè polleat.

Arthritis & calculus multos excruciabant, potiſſimum verò ſanguineos illos, quorum functioni aſſidua & pigra ſeſſio indivulsè eſt connexa. Certè apud Vratislavienſes non exiguus eſt eorum numerus, qui totos dies aut domi, aut in auditoriis cauſarum & curiis ſedent. Videas non paucorum limen à matutinis ſtatim horis obſideri à turbâ hominum, & quorum janua *Arthritis.*

Manè ſalutantûm totis vomit ædibus undam.

Sunt, quorum otium à prandio moribus noſtris largo, & ubi res domeſtica permittit, vinoſo ſtatim interpellatur, totumque tempus pomeridianum

rurſus ſedendo ac ſcribendo conſumitur. Ac hi maturè admodum nephriticorum & arthriticorum caſtris aggregantur. Sæpè mirati ſumus huic hominum generi vel mediocrem conſtare poſſe ſanitatem, cum adeò nulla inter aſſumta & motum ſervetur proportio. Nam non in curiâ tantum, ſed ditioribus etiam in viâ ſedendum, & peſſimo mori manus dederunt, vehiculum perpetuò conſcendendi. Si ut olim tantillum itineris, quod bis aut quater in die repetendum eſt, pedibus conficerent, poterat ſedentaria fatigatio hâc inceſsûs agitatione diſcuti. Sed quid eſt tanta curruum frequentia per ſtrata viarum noſtrarum quotidiè diffundit, ut niſi pedibus equorum obteri, aut conſpurcari luto platearum velint, etiam ad vectationem cogantur decurrere. Huc nempè ventum eſt, ut videamur uſum pedum amiſiſſe, quem reſtitui frequentiæ priſtinæ non dubiè cenſendum intereſſe ſanitatis hominum. Martialis inſaniæ adſcribendum putavit, ſi homo juvenis & validus alienis pedibus ambularet per urbem, Philippum quendam inſectatus hoc epigrammate:

Octophoro ſanus portatur, Avite, Philippus,
Hunc tu ſi ſanum credis, Avite, furis:

ut ex togatorum militiâ non ultimus Petrus Xylander quondam Regi Catholico in ſanctiori ſenatu à conſiliis &c. in epiſtola ad Plempium conqueri-

ritur. Hæc vivendi ratio etiam alios morbos poſt ſe trahit.

Ventriculi dolor. Non paucis hujus ordinis hominibus moleſta etiam eſt ventriculi anxietas ac dolor, qui poſt cibum aſſumtum invaleſcit eâ de causâ, quia ventriculi diſtenſio à ſumto cibo neceſſario ſequitur. Nec verò ſolet miteſcere, donec cibus concoctus per pylorum deſcendit. Credibile eſt, hanc ventriculi debilitatem & inde reſultantem moleſtiam non parum augeri per compreſſionem ejusdem poſt ingeſtum cibum legendo ac ſcribendo, ut jam olim obſervavit Platerus.

Flatus. Mirè etiam flatibus obnoxii ſunt ſedentariam hanc vitam agentes, ac multi Vratislavienſes alii. Paulò eſt obſcurius, unde flatus, id eſt, halituoſa ſubſtantia expanſionibus apta tam facilè in ventriculo & inteſtinorum voluminibus cumuletur. Hoc certum eſt, quod hîc locorum cibi, qui facilè in halitum diſſolvuntur, frequentiſſimè apponantur. Multi veſcuntur frigidis & humidis e. g. lacte, ſero lactis, juſculis aqueis &c. Rurſus alii delectantur viſcidis, ac multorum deliciæ unicæ ſunt piſces; plurimi inhiant pomis, fructibus horræis, & inter viliores non pauci fabis & piſis &c. *quorum ſpiritus levi de causâ exhalant.* Tandem dulcia ac mellita, ut & maſſæ farinaceæ cum fæcibus cereviſiariis paratæ ac pinguia quævis in frequen-

quenti apud nos uſu ſunt. Cereviſia quoque noſtra craſſa his annis ac turbida fuit multoque ſedimento fœculento fœta. Admodum verò eſt ſimile ex cibis his ac potu noſtro halituoſam ſubſtantiam evolvi in illo inteſtinorum angulo, in quô bilis, ſuccus pancreaticus, lympha inteſtinalis & quicquid ex poris œſophagi & ventriculi deſtillat, confluunt, & aliquo motu fermentationis ſeu effervescentiæ, ut ſcholæ multæ crediderunt, agitantur. Sed cum experientia affatim teſtatur, eos etiam, qui ab his aliisque ejus commatis cibis abſtinent, nihilominus flatibus infeſtari, rationi non repugnat credere, eos ſæpius ex reliquiis alimenti non ritè concocti, ac muco in ventriculo & inteſtinis ſemper obvio excitari. Dùm vero omnis dies docet, multos homines affatim ingurgitare cibos, quos flatulentos dicimus, & iterum, dùm certè non deſunt, quorum canalis alimentarius muco ſatis eſt repletus, qui tamen aut nulla planè, aut ſatis levia à flatibus experiuntur incommoda præ aliis, qui minimum in cibis flatulentis commiſſum errorem multis moleſtiis expiant, neceſſe eſt, aliquam in tubo inteſtinorum tàm diſparis conditionis hominum reperiri diverſitatem, adeoque inteſtina ipſa plurimum ſanè momenti ad generationem flatuum conferre, prout hoc, vel illo modo comparata ſunt. Quod ſi autem ad vivum omnia reſeces,

ſeces, deprehendes facilè in inteſtinis eorum, qui flatibus vexari levi datâ occaſione ſolent, majorem ineſſe flacciditatem ac remiſſionem tenſionis illius, quâ motum periſtalticum abſolvunt, ſcholæ tonum vocant, & quidem multò ſignificantius. Putare ergò licet, flatus excitari, quando in inteſtinis reperiuntur fermenteſcibilia ad diffuſionem & expanſionem elaſticam apta, & inteſtina in hâc illâve voluminis ſui parte non ita tonicè tenſa ſunt, ut halituoſæ fermenteſcibilium diffuſioni obnitantur, ſed ita flaccida exiſtunt, ut expanſioni facilè amplius concedant ſpatium. Quodſi præterea fermenteſcibilia in inteſtinis præſentia hiſce irritatione, acrimonia, acore, aut alio modo infeſta ſunt; absque dubio ſpasmodicæ contentiones ad amovendum & eliminandum ea, quæ moleſta ſunt, in inteſtinis fiunt, unde fit unô eodemque tempore, ut in hâc inteſtinorum parte tonus intendatur, in alterâ verò remittatur. Quando verò portio inteſtinorum illa, quæ relaxatam partem excipit, etiam ſpasmodicè contrahitur, & hoc pacto illa à flatibus propter tonum remiſſum debilitata pars inteſtini utrinque & in ſuperiori & inferiori regione cingitur à ſtrictis & ſpasmodicè contractis inteſtinorum partibus, fieri profectò aliter nequit, quin flatus incarcerentur, & tormina ac dolores diſtenſorii & quaſi ruptorii ſentiantur, dum nimirum flatus vi

ſuâ elaſticâ contentioni inteſtinorum renituntur. Arduum verò eſt definire, an halituoſa illa ſubſtantia, quam flatus dicimus, aqueæ, an verò aëreæ ſit indolis, quamvis ſciamus in poſteriorem ſententiam propendere non paucos, quod 1) hujus generis corpori competat rigiditas, cujus ratione etiam vim elaſticam exercent, illi verò partes ſint molles & lubricæ ac flexiles, niſi in glaciem denſentur: 2) quod ad flatum requiratur inſignis rarefactio, cujus adeo capaces non ſint aqueæ indolis ſubſtantiæ. Si itaque hos autores ſequimur, cibi illi, qui à Fieno, & ante hunc à Celſo flatulenti dicuntur, hoc nomen merentur, quod copioſiorem intertextum gerant aërem, ac emittant, ad quam rem dilucidius explicandam experimenta Boylii multum conferre poſſunt. Si per omnia hæc Philoſophia eſſet vera, caro bubula omnium maximè eſſet flatulenta, eò, quod teſte Boylio, ex nullo propemodum alimento major aëris copia educi poſſet; at verò ignoramus, annon experientiæ repugnarent, qui carnem bubulam omnium maximè flatulentam profiterentur. Sed his miſſis nos rurſus ad flatus revertimur. Benè res habet, quando deorſum ſponte erumpunt; ſi verò aliter fiat, & ad ventriculum connitantur, major ſubeſt difficultas, niſi per ructum elidantur. Quodſi verò his viis non procedant, ſæpius contingit, ut ventri-

triculus, ad quem flatus propulſi ſunt, ſeſe nimium conſtringat ad flatus per hanc conſtrictionem expellendos, cui violentæ contentioni non rarò jungitur ſumma reſpirationis difficultas, cum graviſſimis anxietatibus præcordialibus, vertigine tenebricosâ, tinnitu & ſtrepitu aurium, frigore extremorum, ita ut ægri & circumſtantes ſuprema inſtare credant, cui moleſtiæ generi valdè obnoxii ſunt hypochondriaci ac ii, quibus hæmorrhoides negotium faciunt. Nec immunes ſunt ab hâc calamitate mulieres abortum paſſæ, & quibus menſes non ritè procedunt. Verbo, incommoda à flatibus vel congenitam, vel contractam aut ex morbo e. g. dyſenteriâ, vel ſpasmodicis contractionibus ſæpè reiteratis flacciditatem ac debilitatem ventriculi & inteſtinorum præſupponunt. In gravioribus à flatu anguſtiis eò ante omnia laboravimus, ut obſtructiones tollerentur, & pravæ alimentorum reliquiæ, pituita viſcida, fæces alvi induratæ &c. è corpore eliminarentur, quod quidem commodiſſimè per clyſteres obtinuimus. Peto Hiſpanico enematibus admixto vim maximam educendi flatus non ſine veritate adſcripſit doctiſſimus Gliſſonius. Efficaciam fumi tabaci per inſtrumenta fumiductoria in Angliâ & alibi eô modo parata, prout ea depingi fecit Stiſſerus, inteſtinis immiſſi in rebus ſummè anguſtis ſummam,

ut plurimis in hâc civitate conſtat, experti ſumus, Profectò ſi ea fumi virtus viro doctiſſimo V. F. Plembio fuiſſet æquè cognita, non excidiſſent ei hæc verba, lib. *de togat. valetudine tuendâ p. 137: Audio nuper in Angliâ excogitatum eſſe, & populo perſuaſum, atque adeo nunc eſſe in uſu, ut fumum tabaci per tubulum flatu ingerant in eam partem, quâ ciborum onera & reliquiæ redduntur. Quid non moliuntur inſani in hoc gyrgatho? &c.* Non multum ſoliciti fuimus de flatibus contemperandis & mitioribus reddendis, in quamrem etiam ex mente Gliſſonii Medico eſt incumbendum. Et ille quidem eâ fini commendat carminativa vinoſis mixta, ratus, ea haud minimum levaminis, quoniam blando ſuo fotu flatuum ferociam mitigant, in dolorifico hoc malo afferre poſſe. Enim verò cautum in eorum uſu Medicum eſſe oportere, certum eſt, tùm quod calida ſint, tùm quod ſtricturam in partibus inteſtinorum jam antea tenſis, augere poſſint. Solis phlegmaticis, qui cereviſiæ uſu delectantur, in doſi moderatâ ac blandioribus aquis mixta ſic dicta carminativa, nec adeò frequenter repetita prodeſſe experti ſumus, ſi interpolentur nitroſa cum cinnabarinis & abſorbentibus, quæ ſola utramque paginam apud ſangvineos & cholericos hoc in paſſu abſolvunt. Vix autem Medicus anodynis, hypnoticis & narcoticis e. g. theriacâ, philonio romano, opio &c. in-

indigebit ad fibras præter modum irritatas iterum placandas, multò minus ad eas ita diſponendas, quo minus arctè comprehendant, ſed facilius dimittant & traduci ſinant flatus, dummodo cinnabari & nitro peritè uti didicerit. Securius etiam mitigationem fibrarum irritatarum ab oleoſis & gelatinoſis, quàm opiatis ſperare fas eſt. Nulli verò fuerimus auctores, ut ad exemplum Gliſſonii adſtringentia ad torporem inteſtinis inducendum, eademque ad flatuum diſſipationem coarctanda temerè ægris exhibeat. Nam ut jam ante monitum, in omni flatu adeſt aliqua inteſtinorum coarctatio. Eximium planè uſum habuerunt ſacculi ex emollientibus & paregoricis, in quorum externorum uſu commendando Aurelianus alicui nimius non immerito videri poſſet. Inter carminativa, ut hoc adhuc addamus, egregiè locum & dignitatem ſuam tuetur extractum radicis pimpinellæ oleo carvi imbutum, in phlegmaticis. Spiritum ♀ri ritè præparatum inſigne eſſe medicamentum teſtari poſſumus. Dedimus etiam cum effectu Eſſentiam cortic. ⊙ant. ac millefol. cum tantillo ∽ ⊖χci aniſ. &c.

Catarrhi. Sub finem Martii regnabant catarrhi, varii generis, deſtillationes narium, epiphoræ, palpebrarum ſuperiorum laxitates &c. Proderant diuretica ac inter reliqua ſuccinata. Egregium eſt ſequens in exiguâ quantitate ægris oblatum:

℞. ol. ſuccin. ʒj.
⊖ ſuccin. volat. ℈ß.
M.

Digeſtione leni opus eſſe, quivis facile intelligit. Proderant & ſudorifera ſeroſis humoribus per cutis poros excutiendis deſtinata. Mihi tum in uſu fuit ſequens:

℞. ▽ beton. ℥iiiß.
ſerpill. ℥j.
cephal. ʒvj.
♌ lign. ſanct. ʒj.
♀ri compoſ. ʒß.
Eſſ. lign. ſaſſafr. ℈j.
ſyr. corallor.
beton. aa. ʒß.
M. D.

Tumores Tonſillarum. Multi etiam tumoribus pariſthmiorum vexabantur, aliisque morbis ſeroſis, de quibus prolixè agere, non attinet. Non poſſumus tamen evporiſton Joelis cataplasma in tumore tonſillarum præ reliquis ſatis laudare, quod, niſi fallimur, paratum ex farina hordei, ſem. lini, fœnugr. aa. ℥ij. coctis in æqualibus aquæ & aceti partibus ad conſiſtentiam pultis, huicque maſſæ per ſetaceum trajectæ ol. chamom. q. ſ. admiſcetur.

Conſtitutio aëris per Aprilum, Majum & Junium. Initia Menſis Aprilis ſerena & accepta erant; at reliquos ejus dies propemodum omnes tranſegimus inter varios ventorum, nebularum, pluviarum, nivium ac frigoris alternationes, etiamſi interdum per aliquot ho-

horas nos gratior refocillaret aër. Eadem aëris erat inconſtantia ineunte Majo usque ad quintum ejusdem Menſis diem, quo veris amœnitate frui cœpimus. Non tamen perpetua ea nobis fuit felicitas, nam aliquot diebus nonnulla à ventis incommoda experti fuimus; ſed eò gratior, quò calidior die vigeſimo nos afflavit aura; pluviæ quoque, quæ 23, 24, 25, 26 die decidebant, non erant ingratæ. Sub finem omnia ridebant & erat formoſiſſimus annus. In multis Junii diebus pluit, ac in paucis admodum ſol nobis illuxit ſerenus; nam tametſi 6, 7, 10, 11, 18, 19, 22, 26, 27, 28 non plueret, cœlum tamen nubibus erat obductum. Fulgura ac tonitrua cum ingenti tempeſtate nos terrebant die 16, ac eum ſequenti impetuoſus imber cum grandine effundebatur. Durabant morbi, quos ante enumeravimus, communes valdè erant tuſſes, gravedines, raucitates.

Paſſim etiam graſſabantur Epilepſiæ puerorum. Plures, quam præcedentibus annis ſcabie fœdabantur. Nunquam meminimus, tot homines omnis ſexûs, & ferè etiam dixeris, ætatis, morbillis laboraſſe, quam quidem hoc ipſo tempore. Sub finem morbi graviſſimâ vexabantur tuſſi, quæ laxantibus bis terve repetitis debellanda fuit. *Morbi hoc tempore graſſantes.*

Multi

Dolores podagrici. Multi adhuc exquiſitiſſimis doloribus podagricis fatigabantur. Memini tum cataplasma ex radice quâdam arefactâ cum vino decoctâ pedibus illuſtris Podagrici à Chirurgo Caſtrenſi applicatum, poſt horæ circiter ſpatium acutiſſimos dolores ſine ullo ægri damno penitus ſuſtuliſſe. Tametſi verò tum temporis, quænam illa eſſet radix, reſciſcere non poſſemus, brevi tamen poſtea innotuit, eſſe eandem, quam Johannes Raicus *in tractatu de Podagra Medico-Chymico anno ſuperioris ſeculi 21 edito p. 48 & 49* commendat, quam alii ambroſiam, alii cervariam, germanice Hirſch-Wurtzel appellant. Cum verò cervariæ nomine à Tabernæmontano & argentina Mompeliaca *p. m. 356* & chamædris major, *p. 769* vocetur, in neutram verò quadret deſcriptio Raici, diu perplexi hæſimus, quænam ea eſſet radix, ſed dubium illud exemit nobis Bernh. Verzaſcha *p. 468* ſcribens: Etliche ſetzen dieſes Kraut auch zu dem Peucedano oder Haar-Strang. Es hat eine Wurtzel mit groben langen Haar / das über ſich gegen den Stengel ſtehet / bedeckt / auswendig ſchwärtzlich / inwendig weiß / an dem Geruch und Geſchmack hitzig und ſtarck. Hanc ipſam eſſe radicem, quam deſignat Raicus, patet ex hoc, quod & ipſe agnoſcat, quod Tragus eam velit eſſe ſpeciem Peucedani *parte 1 herbarii ſui c. 148.* Nec dubium eſt, quin cervaria

varia ſit libanotis altera quorundam, item Daucus ſelinoides major, ſaxifragia Venetorum &c. Accuratius adhuc eam deſcribit celeberr. Rajus *in hiſtoriâ Plantarum lib. 9 c. 4 p. 413* docens: *Radices plures digitales in unam coire, quæ ſenſim attenuata pedes duos aut tres horſum, illorſumque vagatur altius humo depacta, foris nigricans, intus alba lentam mucilaginem vulnerata manans, ſapore reſinaceo, aromatico, grato ad paſtinaceæ Germanicæ accedens ſaporem, ſubſtantiâ teneriuſculâ &c.* Hæc radix ex mente Raici 1) abundat *ſale adeò corroſivo*, ut ferrum penetret. 2) habet 🜍 *purum anodynum*. 3) prædita eſt ☿*io ſubtiliſſimo anodyno*: Enim verò hæc notitia hactenus podagricis noſtris nullam attulit utilitatem, quod radix hæc noſtris non ſit cognita officinis. Eum autem in finem hæc à nobis commemorantur, ut ii, quibus alibi eâ utendi occaſio ſuppetit, vires ejusdem periclitentur, & uberiorem de effectu ejus cognitionem Medicis non invideant.

Cum variis etiam oculorum affectibus colluctati ſumus. Non leve nobis dederunt negotium puſtulæ in annatâ poſt variolas & morbillos reliquæ, quamvis neminem latere queat, quod omnia ea, quæ corneæ inæqualitatem ac ſcabritiem inducere poſſunt, etiam generandis ejusmodi excreſcentiis apta nata ſint. Meminimus, *Affectus oculorum.*

quod multoties etiam ſine prægreſſis variolis aut morbillis tales puſtulas conſpexerimus. Initio interdum vix magnitudinem ſeminis cannabini æquant, hærentque in corneâ non aliter ac guttula aquæ. Credibile eſt nutritii humoris exudantis partem quandam eſſe transparentem hanc materiam ſubtiliſſimæ membranæ incluſam. Illa vero poſt intervallum temporis interdum ſatis breve turbatur, & affluxu ex vaſis ſangviferis uberiori aucta in craſſiuſculum pus abit. Jam verò fieri aliter nequit, quam ut puſtula à puris ſubtili ſalſedine rumpatur, ac pus effundatur. Quod quando contingit, remanens membrana cum antea pure diſtenta ac elevata eſſet, in ſe rugoſa collabitur, & cuticulæ ita adhæret, ut ſenſim ei adnaſcatur, ac cum eâ coaleſcat. A novâ ſubinde materia affluente, cui rugoſus ille ſitus faciliorem præbet aditum & domicilium, illa fibrilloſa accretio augmenta capit, & ſi ab angulis oculorum, majori imprimis prodit, ut certè frequentiſſimè ab interiori oculorum cantho prognaſcitur, ſæpè ita invaleſcit, ut non tam corneam tunicam, ſed ipſam etiam pupillam tegat, ac ſpecierum viſibilium, ſicut ſcholæ vocant, acceſſum prohibeat. Speramus non adeò fore improbabilem hujus texturæ ex ſucco alibili generationem conſiderantibus, & ipſos nodos & cicatrices eidem debere natales, illos quidem, ubi eroſis perio-

ſtiis,

ſtiis, hos quidem, ubi carne, cuteque vulnerata nutritius liquor copioſius effluit. In curâ univerſalibus præmiſſis, ruptâ puſtulâ ad extergentia ſeptica, & quæ rodendo agunt, illicò progreſſi ſumus. Nunquam enim probavimus conſilium eorum, qui fotui & ſuffumigiis multum tribuunt, edocti à Wedelio, quod ab intempeſtivis fotibus ſtudioſus aliquis cataractam reportaverit, *in Amœn. Mat. Med. p. 133.* Nota ſunt collyria Foreſti, Riverii, Claudini, aliorumque, ſed nunquam cenſuimus, tantâ eſſe opus farragine. Initium ferè fecimus vel à pulvere ex ovorum teſtis parato, vel oſſe ſepiæ, vel etiam matre perlarum alioque terreo. Ubi vidimus, hæc aliaque minus ſufficere, quemadmodum certè raró ſufficiunt, illicò ad alia progreſſi ſumus, ſcilicet ad vitrum antimonii, crocum metallorum, ♄lum ♀is cœruleum &c. vitrum ♁ij. & crocum metallorum in pulverem redegimus, vino, vel aquâ roſarum aut euphraſiæ diluimus, pulverem, qui in fundo ſubſedit, oculis cautè inſperſimus, & cavimus, ne partes oculi illæſæ tangerentur. Vitrum ♁ij eſt pauló ſegnius. Crocus metallorum oculum premit, eique pondere ſuo moleſtus eſt. Efficaciſſimum eſt vitriolum ♀is in aquâ roſarum ſolutum, at vehementer urit, quapropter neceſſarium, ut brevi poſt oculo aqua roſarum cum ſaccharo Saturni inſtilletur. Novimus

 mus

mus lapidem medicamentoſum Crollii non ſine utilitate fuiſſe adhibitum. ☍ laterini virtutem in disſolvendis laxioribus epigeneſibus extolli ab aliis probe recordamur, ſed iſtud nos quidem in oculis hactenus nondum adhibuimus.

Strabismus. Hâc occaſione liceat nobis addere, quod experti fuerimus in quibusdam junioribus Strabismum poſſe corrigi, in aliis verò, quicquid etiam egeris, laborem omnem inutiliter impendimus. Et omni quidem dubio vacat, in his conformationis vitium ſubeſſe debere, nam etiam diuturnæ conſvetudinis vis tanta in puerulo eſſe non poteſt, ut nullâ contrariâ conſvetudine immutari queat. Vitium autem illud congenitum in nonnullis conſiſtere videtur in hoc, quod humor cryſtallinus pupillæ non rectè opponatur, ſed in utroque oculo vel ad latus, aut ſurſum, aut deorſum vergat & declinet. Eo ipſo autem fit, ut ille non ſecundum lineam rectam, ſed obliquam rebus videndis opponatur. Apud alios vitium non tam in vitioſo humoris cryſtallini ſitu hæret, ſed in pravâ muſculorum oculos moventium diſpoſitione ac conformatione, quâ fit, ut oculus non in ſitu æquali contineatur, & præterea neceſſaria muſculorum ſynpraxis lædatur. Quando enim hæc pervertitur, & hic vel ille muſculus antagoniſtam ſuum ſuperat eidemque præpollet, eo ipſo, dum oculum

ni-

nimis in ſuas trahit partes, viſionem diſtortam efficit, ac ſi in utroque oculo id eveniat, ſtrabismum inducit. Enim verò ſi ſtrabismus à vitioſo muſculorum in oculis motu originem trahit, ut quæ diximus, fidem faciunt, in aprico eſt, quod per pravam conſvetudinem infantes in ſtrabismum incidere queant, dum nimirum vitiosè oculos movere aſſvēſcunt. Illuſtre eſt apud Sennertum exemplum de puellâ, quæ metu novercæ malignæ poſt fornacem ſedens limis oculis adventum ejus obſervans, ſtrabismum contraxit. Non immeritò itaque parentes ſtrabismum metuere poſſunt, quando infantes in cunis jacentes oculos vel ad hunc, vel ad illum loci ſitum continuè movent, & quaſi fixos habent, dum enim, ut jam innuimus, perpetuò vel ſurſum, vel deorſum, vel ad dextram, aut ſiniſtram partem flectunt, ſenſim oculi illi ſitui aſſveſcunt, & eodem, niſi valde in contrarium nitaris, permanent, ac ſtrabones evadunt, & quidem brevi temporis ſpatio; nec enim fides abroganda clariſſ. Boneto, qui teſtatur ſe vidiſſe ſtrabismum ortum in puero ex illuſtri familiâ oriundo citra ullum morbum præcedentem, & ſtrabismum quidem ſpatio unius hebdomadis conſummatum. Aliàs & hoc compertum eſt, ſtrabismum ſuo modo eſſe hæreditarium. Novimus parente ſtrabone ortos liberos cum eodem oculorum vitio. Ex omnibus

hisce liquet, humani quippiam paſſos eſſe noſtros anteceſſores, ex quorum mente omnis ſtrabismus vel à ſpasmo, vel à paralyſi proficiſcitur. Et tametſi omninò ſit vero conſonum, à convulſione & reſolutione nervorum ac muſculorum oculos distorqueri atque exinde obliquum aſpectum oriri, facillimum tamen ipſis fuiſſet ſtrabones notare, quibus liber eſſet motus muſculorum in oculis, hoc eſt, quorum oculares muſculi neque paralyſi, neque ſpasmo laborarent. Strabismus congenitus nulli ſubjacet curæ, ille verò per pravam conſvetudinem contractus non adeò facilem admittit medelam. Novi, applicatam larvam faciei puerulorum foraminibus ad locum oculorum perforatam, & lucernam directè oppoſitam fuiſſe, ut hoc pacto viſui directo aſſvefacerent oculos, quod remedium ex antiquis *Paulus* commendavit *lib. 3 c. 22.* & poſt Paulum ex recentioribus *Jonſtonus* noſter in *Ideâ univerſ. Med. lib. 8 c. 8 p. m. 433;* ſed omnis ille labor fruſtra impenditur, niſi per aliquot menſes continuetur.

Hæmoptyſis. Porrò fidei noſtræ etiam ſeſe commiſerunt hæmoptoici, inter quos fuêre, qui ante eruptionem ſangvinis conquererentur de dolore ſub coſtis nothis in hypochondrio ſiniſtro, eoque ſatis exquiſito, ut etiam medentes redderent dubios & perplexos, an rejectio ſangvinis dolorem brevi ſecu-

ta

ta per ſtomachum fieret, vaſe brevi ſcilicet aperto, ac in ventriculum hianti & ſangvinem effundenti, ita ut lien fons ſangvineæ ſcaturiginis hujus eſſet, an verò ex pulmonibus per arteriam aſperam latex vitalis prorumperet? Nam ita deſcribunt hunc ſuum dolorem, & locum adeò apertè deſignant, ut dubium nullum ſupereſſe poſſit, ſedem exquiſiti ſensûs in liene eſſe, eumque & à ſtagnatione ſangvinis, & compreſſione, contractione, ſtricturâque viſceris ac vaſorum ſangviferorum illius oriri. Nihilominus omnes circumſtantiæ aliæ nos convincebant, ſangvinem ex pulmonibus ferri, ut vel hinc videre liceat, quantum ſtricturæ & coarctationes viſcerum ac vaſorum abdominis conferant ad hæmoptyſin. Communicata fuit ab amico methodus nova effrænam etiam coërcendi, ut ajebat, hæmoptyſin. Vocata ea in uſum, & eximiè profuiſſe deprehenſa eſt. Eam cum Practicis communicare haud gravabimur. Miſtura ſequens horâ ſeptimâ matutinâ & tertiâ pomeridianâ exhibita eſt doſi 40 gutt.

℞. Eſſ. millefol.
mum. exot. aa. ʒß.
ſcordii.
Tinct. bezoard. aa. ʒj.
Tinct. mpilde cynogloſſ. gt. XX.
M.

Horâ

Horâ verò 10 matutinâ & horâ 6 pomeridianâ hæc:

℞. Tinct. ℥ij.
♌ CC. aa. ʒjß.
M. eadem doſi.

Veſperi data fuit ex pulv. ſeq. ʒj.

℞. bol. armen. pp.
🜃 ſigillat.
mum. veræ.
ſangu. Drac.
ſpermat. cet. aa. ʒij.
ſpec. Diatragac. frigid. ʒj.
ſpec. ♍il. de cynogl. ℈j.
M. f. pulv. ſubtiliſſ.

In eruptione violentiori ex ſpec. de hyacinth. ℈ß. quocunque tempore oblatus eſt; ſi verò hoc medicamento ferocia effuſionis non mitigaretur, ut ſubinde mitigata non fuit, mox hoc pulvere domita eſt:

℞. ſpec. ♍il. de cynogl.
ocul. ♋ pp. aa. ℈j.
M.

Præterea pulvis bufonum ſacculo incluſus ſub axillarum alterâ geſtabatur. Vitriolum album ſole calcinatum aquæ calidæ immiſſum, ac ſanguis erumpens in illud vas effuſus eſt. Hæc cura non vulgaris ingenium inventoris, quisquis ille fuerit, acutum abundè declarans, ex voto bis terve ſucceſſit.

Menſes tardè erumpentes. Vernali hoc tempore ſuſcepimus curam multarum fœminarum, partim earum,

rum, quibus menſtrua nondum fluxerant, etiamſi 14tum ætatis annum jam exceſſiſſent, ſi, ut frequenter uſu venire ſolet, propter retardatum hunc fluxum valetudo earum læderetur; (eas enim, quæ illibata fruuntur ſanitate, etiamſi ad 20 ætatis annum ac diutius, imò per totam vitam lunare tributum non perſolverint, nullis torquendas eſſe remediis, certi ſumus, ac rem hîc acu tetigiſſe cenſemus Helmontium, qui credit, has fœminas tantum ſaltem ſangvinis producere, quantum ipſis pro conſervando corpore neceſſarium eſt) partim etiam iſtarum, quibus ex voto antea menſes ſucceſſerant, ſed iterum ſubſtiterant. Plures ſunt hîc locorum virgines, quibus juſto tardiùs non ſine gravi earum incommodo menſtrua purgatio erumpit. Cauſas ſi ſciſciteris, variæ ſeſe offerunt. Plebejæ craſſis ac viſcidis ſaturantur alimentis, frigidam ingurgitant, & quod caput rei eſt, in locis frigidis & humidis ac uliginoſis educantur, (rem norunt, qui egenæ plebis habitacula apud nos viderunt) & aliquanto adultiores linteorum exterſione aut aliâ manuariâ operâ vitam tolerant, in iisdem domiciliis, in quibus nati ſunt, commorantes. Fortunatiores, quibus liberalior contingit educatio, maturè vitæ ſedentariæ aſſveſcunt, dum iis imbuuntur artibus, quæ hunc ſexum ornant, id eſt, vel filum acu ducunt, vel dulcedine muſices captæ inſtrumenta muſica animant, aut etiam in lingvis exoticis Polo-

nicâ, Gallicâ, Italicâ diſcendis occupantur. Quantilla eſt etiam illa exercitatio corporis, quam culinaria negotiola mediocribus (nam nobiliores hæ etiam curæ non exercent) nuptias anhelantibus imperant. Menſa verò, quæ his noſtris apponitur, irritat famem & ſaturas etiam ad edendum cogit. Farinaceo butyro frixa unicæ multarum deliciæ ſunt. Quando autem per tempus palato ſuo obtemperarunt, juſcula & calidos cibos faſtidiunt, & deinceps non niſi frigidis ac crudis ventrem implent. Aliæ, quæ ad hos ſcopulos non allidunt, parum admodum bibunt. Somno etiam nimium temporis tribuitur à plerisque. Nonnullæ non noctem tantum, ſed & optimam diei partem, horas ſcilicet matutinas ad octavam, imo nonam usque ſomno dicant. Non eſt exiguus numerus eorum ex utroque ſexu apud nos, *qui alium ſibi diem, aliam à naturâ noctem faciunt, qui ad faces & cereos vivunt, qui tædas ſolem ſibi ſtatuunt*, ut ingenuosè Carolus Scribanius S. J. *in Antverpiâ p. 6.* Nimium *ſordida res eſt*, ut pergit *ibidem & pag. ſeq. vulgari viâ vivere, facereque, quod facit populus: quare publicus dies relinquendus, deligendus proprius ordoque rerum mutandus; tanquam aut natura, aut conditor Deus à ratione aberraverit.* Hâc autem vivendi licentiâ non tantum ſangvis lentus & craſſus evadit, ſed & ſerum ac lympha muceſcit, ac ad ſtagnationem dis-

diſponitur. Atque hinc lerna malorum, præcipuè autem lumborum, ſcapularum, capitis totiusque corporis gravitas & dolor tenſivæ laſſitudinis, cibi faſtidium ac menſium retardatio. Rurſus reperire licet, quas propter diætæ leges temerè violatas immeritò accuſaveris, quibus tamen nihilominus non licet adeò eſſe felicibus, ut tempore à naturâ deſtinato manent menſes, licet ſint plethoricæ, ut exinde ſuſpicio ſuboriatur, etiam ſangvinis abundantiam nimiam in quibusdam menſium fluxum remorari. Non defuerunt, quibus ſangvinis immoderata ex naribus & pectore profuſio ſæpius repetens impedimento fuit, quo minus ordinario tempore iis menſes fluerent. Non licuit nobis hactenus perſpicuè & clarè per experientiam cernere, quod viarum anguſtiæ in juvenculis exitum menſtrui ſangvinis impediverint, nam tametſi captu facillimum, quomodo unus alterve ramulus arteriarum tumoribus, cicatrice &c. arctari queat: difficillimè tamen aſſequi datur, quomodo tam numeroſæ arteriæ tum in uterum, tum in cervicem ejus deſinentes hôc modo ſtringi & comprimi poſſint, quò minus ſangvis ex oſculis in uteri & vaginæ cavitatem ſtillet? Multò autem minus patet, quomodo vaginæ & colli uterini tanta poſſit eſſe anguſtia, ut exeunti ſangvini repagulum objicere valeat, imperforatas ſi excipias. Cæteroquin in vulgus

usque notum eſt, quod hæmorrhagiis ſæpè obnoxiæ vivant, qui exilibus admodum vaſis præditæ ſunt. Facilius deprehendere licet, in quibus haud ſufficientem ſangvinis motum internum arguas, cum ubique obviæ ſint, quæ præ mœroribus ferè contabeſcant. Variæ etiam cauſæ reperiuntur, cur jam conſvetus menſium fluxus ſupprimatur, ſed ferè communes magisque vulgares ſunt enormiores in diætâ errores, crudorum alimentorum ingurgitationes, his enim, dum ſangvinis tenuitas & fluiditas ſenſim labefactatur, pedetentim fluxus menſium imminuitur ac tandem prorſus ſupprimitur. Pedum ac inferiorum partium refrigerationes, vel jam fluentes vel inſtantes menſes ſimul & ſemel cohibent. Non diſparis efficaciæ eſt terror vehemens ac improviſus in obſtruendo fluxu menſium. Novi duas nobiles præcipuo apud nos loco natas, quarum alteri, cum apoplexia matrem, alteri verò idem morbus patrem ex improviſo menſium tempore eripuiſſet, ambæ ex panico hoc terrore in pertinaciſſimam menſium obſtructionem inciderunt, & prior quidem à Collegâ noſtro non conſcio menſtruæ hujus purgationis eodem die pilulas purgantes acceperat, quarum efficaciam idem terror ita retudit, ut nullæ ſequerentur ſedes. Poſt fata illuſtriſſimæ matris menſes ſatis largiter fluere ſoliti, non amplius comparuêre, & poſt non

adeò

adeò longi temporis intervallum hæc noſtra febri malignâ petechiali correpta Deo piam reddidit animam, nihil proficientibus medicamentis, quæ ultimis morbi diebus cum ordinario exhibebam. Poſterior priori felicior aliquot menſium labore tandem ab obſtructione hâc, quam per terrorem incurrerat, liberata fuit. Ex ſolerti obſervatione conſtat, quod ſucculentis & ſangvineis haud rarò menſes ſatis parcè fluant. Hæc res, ut ſubinde fit, ad medicos defertur. Hi, ſi minus provido conſilio, ut aliquando contigiſſe recordamur, fortiora emmenagoga, jam jam exitum molientibus menſibus exhibeant, tantum abeſt, ut copioſiores inde profluant, ut potius omnimode cohibeantur. His præmiſſis de curâ aliqua addamus. Quantum ergo concernit iſtas, quæ ætate maturâ evacuatione menſtruâ juſtô diutius carent, atque hinc malè habent. In iis, ſi ſint plethoricæ, curam ferè auſpicati ſumus à V.S., quam in pedibus circa novilunium celebravimus. Pridie verò novilunii exhibuimus laxans, ubi plerumque pilulas noſtras cephalico-hyſtericas cum obſoleta, ſed efficaci tamen maſſ. pilul. Ruffi in admodum moderatâ doſi mixtas præſcripſimus, & multoties vidimus non ſine lætitiâ ex voto hâc ratione fuiſſe menſes provocatos. Egenis & minus nauſeabundis ſpecies hieræ ſimpl. Gal. ordinavimus, ac re ipsâ comperimus veriſſima eſſe illa Roderici à Fonſecâ

in Conſult. Med. c. 18 p. m. 136: Nullum medicamentum eſt præſtantius adciendos menſes ipsâ hierâ ſimpl. Galeni. Pediluvia etiam ſeriò commendavimus. Quodſi hâc viâ reſtitantes non prolicerentur menſes, ad emmenagoga ac ſangvinem attenuantia nos convertimus, ſed ad illa quidem non niſi circa novilunium progreſſi ſumus, & vel Eſſ. myrrh. ♀ſ. vel Elix. Propr. ſ. acid. vel Elix. balſam. Langii in vino ad 20 vel 25 vel 30 guttas alvô non obſtructâ in vino vel aquâ pulegii vel artemiſ. obtulimus. Pil. Beccheri efficaciam jam anno hiſt. noſtræ primo laudavimus. Volatilia, ⊡rinoſa in ſangvine attenuando plurimum valent, ſi prudenter iis fueris uſus. Martialia aperientia etiam laudem merentur, e. g.

℞. Croc. ♂t. aper. gr. vj.
☿ ⊕-lat.
⊖ artemiſ. aa. gr. xv.
M. f. pulv.

Qui per aliquot dies non ſine utilitate ſumitur. Amavimus per tot annos contra communem ſententiam exiguas martialium doſes, ſi quando neceſſitas voluit, ut ad illa confugeremus. Ac parciori adhuc manu limaturam martis dedimus, quam crocum, ferè tribus aut quatuor alcohol chalybis granis contenti, cum etiam ex collegis quidam j. ingerere non vereantur. Bonum factum! abundamus ſuo quisque ſenſu. Pulveri cachectico Quercetani more Wedeliano ꝏ cinam guttam

ad-

adjecimus, aliàs nunquam ferè imitati eos, qui ♁ ⊖ci vinoſ. cum ∴ ſuccin. rutæ, ſabinæ connubium tantoperè amant. Pluſculum, ut ingenuè fateamur, tribuimus nodulis ex *herbis uterinis* artemiſ. roriſmar. meliſſ. matricar. major. origan. calamenth: *ex floribus* chamæmeli, matricariæ, Keyri, calendulæ, ſummit. aneth. *radicibus* pimpinell. leviſtici, galang. mei, acori veri, cichor: *aromatibus* cinamo. caſſiâ lig. croco, mac. ac *laxantibus* helleb. nig. fol. ſenn. &c. Nemo, quantam offerant noduli hujuſcemodi utilitatem apud nos credere poteſt, niſi qui multoties fuerit expertus, tum in iis, quibus menſes ſtato tempore non comparent, tum in illis etiam, quibus, poſtquam fluxerunt, iterum pèr incongrua alimenta, ſuppreſſi fuerunt. Emeticis, quorum abuſum etiam alias deteſtamur, ferè non eguimus. Pediluviis verò ac balneis aquæ dulcis tantò crebrius uſi ſumus, quæ etiam ipſis medicamentis palmam dubiam faciunt apud eas, quæ per refrigerationem ac moram in locis humidis aut retardatos menſes expertæ, aut horum ſuppreſſionem incautè, ut diximus perſæpè ita fieri, incurrerunt. Paulò ante commemoravimus, menſes ſtato ordine fluere ſolitos aut abrupte & impetuoſius ſiſti, aut paulatim minui, ac tandem penitus aboleri. Sicubi prius hoc contigerit, ſangvinei temperamenti fœminæ febrilibus

bus exæſtuationibus, & ſpasmodicis agitantur motibus, ſimulac menſes fluere deſierint. Quæ verò paulatim fluxum amittunt, proniores ſunt ad catarrhos ſuffocativos, aſtmatha, cardialgias, tumores pedum, ventriculi ataxias ac inflationes, hypochondriorum tenſiones, pertinaciſſimos capitis dolores, hemicraniam, vomitus, tuſſes ſiccas, artuum dolores ac viſcerum obſtructiones &c. Ad priores illas vocati ſine morâ enemata ſvaſimus, & quidem blanda, ſine ſtimulo ex emollientibus & carminantibus; hiſce junximus illicò Eſſ. pimpinell. cum guttâ unâ alterâve Tincturæ croci, & decantatas Beccheri ex ſelectioribus extractis pilulas, quibus factis, ſæpiſſimè febrilis alteratio cum convulſivis commotionibus conquievit, tametſi non illicò menſes iterum manaverint, quod tamen interdum fit, modò terror non illicò poſt aſſumpta alimenta menſium ſucceſſum turbaverit, uti omnia majoribus involuta ſunt difficultatibus, niſi vomitus ſpontè ſequatur, aut arte excitetur & moderatè pellentia exhibeantur. At res aliter comparata eſt cum iis, quibus ſenſim menſes ſubſiſtunt ex erroribus in diætâ commiſſis. In illis utramque paginam, quantum nobis per experientiam conſtat, abſolvunt purgantia ſæpius repetita, unde quidem fit, ut inſtantibus menſibus augeantur ſymptomata, ſed & ſæpiſſimè menſes revocentur, quos ſpera-

re

re non licet illâ vice, ubi ad medicamenta idonea ſymptomatum malacia conſequitur. Purgantibus interpolavimus in minus ſangvineis Eſſ. aromat. DK. Elix. balſ. Lang. Elix. vit. D. Tralles amici quondam noſtri & Collegæ, & tandem moderatis pellentibus naturam ſui admonuimus officii tempore illo inſtante, quô aliàs menſes manare conſveverant. Eludit tamen pertinacia mali ſæpè artem, & optimorum remediorum vim enervat, quod potiſſimum fit, quando lumbrici in inteſtinis oberrant, ac tum fruſtra quidem omnis impenditur labor, niſi cum uterinis & emmenagogis anthelmintica ſocientur.

Fluxus ſangvinis in gravidis.

Quibusdam gravidis per muliebria ſangvinem fluere ſolere pervulgatæ res eſt notitiæ. Non unius verò generis eſt fluxus ille ſangvinis; intereſt verò prægnantium, ut cujuslibet indolem Medicus accurate habeat cognitam perſpectamque. Cum verò hos diſparis conditionis fluxus tum hisce diebus, tum alio tempore ſæpiſſimè obſervaverimus, operæ erit pretium, eosdem breviter percurrere. Et initio quidem notum eſt, nonnullis ac potiſſimum plethoricis menſes fluere, aliis usque ad quintum menſem, aliis verò toto geſtationis tempore, & quidem absque omni & fœtus & matris noxâ ac damno, quâ de re conſuli meretur Co-

lumbus *lib. 12 de formatione fœtûs p. 250.* Et his quidem absque doloribus ac torminibus placido curſu manat rivus ſangvinis ex genitalibus, non cum impetu exundat, nec grumos facile vehit. Tantum abeſt, ut ullis artis præſidiis ad inhibendum hunc ſangvinis effluxum, opus ſit, ut potius per adſtringentia quævis in abortûs periculum mulier conjiciatur. Neque enim ullo modo negari poteſt, quod ſanguinis nimia moles in utero fœtum ſæpè obruat, illumque vaſis umbilicalibus disruptis foras propellat, quod contigiſſe illuſtri Matronæ Clariſſ. Virzaſcha *Obſerv. 82* non immerito ſuſpicatur. Neque etiam ullum minatur vel matri, vel fœtui periculum, quod non rarò brevi poſt conceptionem ſtato menſium tempore per horarum paucarum intervallum emicat ſangvinis ſtillicidium, ac altero etiam menſe interdum recurrit. Enim verò aliud judicium ferendum eſt, de fluxu illo ſangvinis, qui vel ſub finem ſecundi, vel etiam tertii quartive menſis geſtati uteri prodit. Tametſi enim primum à typo evacuationis menſtruæ neque quantitate, neque exeundi modo abeat, quinimò ſub hoc ſchemate duobus aut pluribus menſibus ſeſe ſiſtat, grave abortûs periculum portendit. Et abortus quidem tum inſtare cenſendus eſt, cùm fluxus ex tranquillo (præterlapſis nonnunquam aliquot diebus) in vehementem præcipitemque laticis vitalis

mu-

mutatur profuſionem, quæ non rarò adeò invaleſcit, ut ægræ animo linquantur, & extremis frigentibus jam jam expiraturæ videantur, quod etiam certò eveniret, niſi plerumque poſt aliquot horas immaturus fœtus excluderetur. Attentam verò conſiderationem illa inſolita animi dejectio, quæ ante vehementem iſtam hæmorrhagiam ſeſe exerere ſolet, meretur, ex quâ ſolâ inſtantem abortum & graviora ſymptomata tutò prædixeris, etiamſi tibi cognitum non ſit, an mammæ ſint extenuatæ, aut cujus generis lac ex his fluxerit, an latera cum ventre ſuperiori arctari fuerint viſa &c. Eo autem majori dignæ ſunt commiſeratione, quod impoſterum, niſi uterus quam optimè expurgetur, iterum eôdem, quo prius menſe, iisdemque menſis diebus eadem fata experiantur, quod etiam erumpente ſangvine, prægreſsâ lumbi coxæque inſolitâ gravitate ſibi ominantur, licet ſpaſmi uteri admodum ſint leves. Quando itaque confertim erumpit ſangvis, metusque abortûs non vanus eſt, ut rariſſimè tum eſſe ſolet, Medico ſit religio impetui ſangvinis exundantis adſtringentia, tanquam aggerem objicere. Nos analepticis ac emulſionibus gratioribus & minus flatulentis vires conſervavimus, orgasmum repreſſimus, & elisâ uteri ſarcinâ (ſæpè enim poſt primum abortum cùm gravidas ſeſe eſſe arbitrantur, in-

formem geſtant quandam moleculam) hujus catharſi viribus debitè reparatis, ſedulò vacavimus. Tandem ſub finem etiam geſtationis, nonnunquam uſu venire conſvevit, ut ſangvis ex genitalibus feratur, ac maturè fluxus illius inſoleſcat. Ne hîc cum periculo gravidæ erraremus, ſolicitè attendimus, an hic ſangvinis rivus ex utero, an verò vaginâ tantùm & uteri collo oriretur, (ex utroque enim locô hôc ipſos etiam menſes ſcaturire poſſe, cum illuſtri Dn. Schrœckio *in Schol. ad Obſerv. 91 Helwigii* perſvaſi ſumus, non obſtantibus & rationibus & experimentis Clariſſ. Regneri Graaf *tract. de organis mulier. generationi inſervientibus c. 9 p. 124*) ſi ex vagina ſtillaverit ſangvis, ſalva res, nec opus fuit magna feſtinatione. At longè aliter judicavimus, ſi ex ipſo uteri fundo ſanguis manaverit. Tum enim fluxus certiſſimum eſt indicium ſeparationis placentæ ab utero, quæ ſimulac hinc fuerit avulſa, nunquam amplius cum eo coaleſcit, nec ullo modo ſperare licet, fore, ut ante editum fœtum fluxus ſangvinis ſiſtatur. Ne ergo falleremur miniſterio manuum obſtetricis uſi ſumus ac exploravimus, eſſetne internum uteri orificium apertum? Ubi nunciatum nobis fuit, iſtud orificium hiare, non amplius duximus eſſe dubitandum, quin ſangvis ex utero ipſo erumperet, & tum quantocius partum promovimus, veriti, ne per

ina-

inanem exſpectationem ex nimiâ hæmorrhagiâ vires fatiſcerent, ac mulier ſub partûs laboribus exſpiraret, quod in hæmorrhagiâ continuâ & magnâ facilè evenire poteſt. Quodſi verò illa per intervalla in exiguâ quantitate recurreret, nec gravidæ vires valdè dejiceret, exſpectavimus, donec natura partionem moliretur, quod in Mercatoris Itali conjuge aliasque ſæpè à nobis obſervatum fuit. Incidêre, fatemur, caſus, ubi effluxus ſangvinis admodum fuit inſolens, & jure metui poterat, ne non eſſet ferendo ægra, tum ob eam, quæ præceſſit evacuationem, tum ob eam, quæ edito fœtu, reſeratis uberius viis, ſequi poſſet, non tamen deſeruimus ægras, ſed in ancipiti hoc caſu aliquid auſi ſumus & circumſtantibus explicavimus, quod ſine acceleratione partûs & matri & fœtui neceſſario ſit pereundum, ac vidimus ſæpè matrem, poſtquam enixa fuit, ſervatam, nec meminimus, gravem hæmorrhagiam facilè ſecutam fuiſſe. Et profectò, ſi poſt partum per aliquot horas analepticis circulatio ſangvinis conſervari poteſt, periculum mortis ex hæmorrhagiâ uteri ceſſat. Conf. Mauriceau *dans ſes Obſervations ſur la groſſeſſe & l'accouchement des femmes.*

Seminis excretio.

A multis hôc tempore vernali propter frequentem ſeminis excretionem conſulti ſumus. Alii conſcientiæ ſuæ hinc me-

tuebant, alii ſanitati. Illos ad Theologos remiſimus, ac præſertim ad lectu dignam St. Athanaſii *Epiſtolam ad Ammum Monachum*, quæ habetur in *Synodico* Beveregii *Tom. 2 p. m. 36* in quâ inter alia hæc etiam habentur verba: *Quod enim ô dilecte & religioſiſſime, habet peccatum, vel immundum naturalis excretio, ut ſi quis vellet etiam crimen facere eos, qui per nares emittuntur mucores, & quæ per os, ſputa* &c. juſſimus etiam eruditos legere *Canonem quartum* Petri Archi-Epiſcopi Alexandrini *in eodem opere p. 13.* Cum iis vero, quos ſanitatis cura hâc de re ſolicitos eſſe cogit, ita egimus, ut ante omnia erueremus, an tabes dorſalis metui poſſet, an fortè hæmorrhoides eſſent ſuppreſſæ, an hypochondriaco malo laborarent, an unquam calculo vel podagrâ fuiſſent correpti &c. nam his morbis detentos frequenter pollui, tum à nobis ipſis obſervatum, tum ab aliis eſt annotatum. De homine, qui tabe dorſali affectus ita ſcribit Hippocrates *lib. 2 de morbis*: *Inter dormiendum, ſive cum uxore dormiat, ſive non, veneris ludibria experitur.* Hypochondriacos præ cæteris turbari hâc excretione, exemplis à Mercuriali & aliis fuit comprobatum. Obſcœnis ſomniis vexari, quibus hæmorrhoides ſuppreſſæ ſunt, ſcribit Hollerius *lib. 1 de morbis internis cap. 55 in ſcholio.* De nephriticis & arthriticis Schen-

ckii

ckii *obſervatio* proſtat. Pro diverſitate horum affectuum diverſa etiam ſuggeſſimus conſilia, omnibus verò ſvaſimus, ut à cibis calidis, acribus, ſalinis, vino generoſo, cerevíſiis Φoſis, fœculentis abſtinerent. Meminimus adhuc probè, quod quoties ſeni cuidam in catarrhis, quibus crebrò infeſtabatur, exhiberemus pilulam de ſtyrace D. Sylvii pondere gr. j. toties in nocturna phantaſmata ac pollutiones inciderit, ut vel hinc colligere licuerit, opium ſymbolam ſuam ad ſtimulandam ſeminalem excretionem conferre. Turcæ, teſte Alpino *de medic. Indorum*, opium adhibent, *ut habeant de nocte impudica ſomnia.* Compertum quoque habemus mentham ſemen ita colliquare, ut fluat, quod inſinuavit Martialis *lib. 10 epigramm. 48*, dum mentham vocat deſtupratricem, & herbam ſalacem:

In quibus eſt lactuca ſedens & ſeſſile porrum,
Et deſtupatrix mentha & herba ſalax.

Non obſcure eô ipsô innuens menthæ ineſſe vim accendendi Venerem, & excitandi ſpontaneum ſeminis profluvium. Hinc Ariſtoteles *ſect. 20 problem. 2 mentham*, ait, *in bello ne comedas, nec ſeras*, cujus dicti occaſione Gabriel Naudæus Vir clariſſimus eleganter de uſu menthæ disquirit in eruditiſſimo de *ſtudio militari opere lib. 1 p. m. 296*

&

& ſeq. Vitandus eſt etiam decubitus ſupinus, quem adeò multum conferre ad pollutionem *ſect. 10 problem.* credidit Ariſtoteles, ut concluſerit etiam, bruta animantia pollutionibus non infeſtari, eò, quod nunquam ſupra dorſum & renes jaceant. Quâ in re ab eo diſſentire novimus Johannem Benedict. Sinibaldum *lib. 5 Geneanthropeiæ tract. 2 c. 2 probl. 4 p. m. 669;* huic enim probabile videtur, quod bruta in ſomno ejiciant genituram, rariùs tamen hoc contingere autumat, tùm ob corporis raritatem, tum etiam ob ſimplicem frigidumque victum, nec non durum ac nullis ſtratis munitum accubitum &c. Internorum uſum e. g. notas paſſim caſtitatis eſſentias, & ſyrupum ab Altomari, quem Sinibaldus *l. c. c. 3 p. 677* deſcribit, ac omnium validiſſimum vocat, ♂troſa &c. commendavimus, ſed experti ſumus fruſtra adhiberi, niſi animus ab omnibus libidinoſis cogitationibus avocetur, & perpetuis laboribus corpus refrænetur & ſubigatur. Leviſſimum etiam eſt ſubſidium, quod ab externis quibusdam e. g. unguento Comitiſſæ, de Alabaſtro, Cerusſâ, refrigerante Galeni, laminis plumbi ſuper renes geſtatis vulgò exſpectatur. Enim verò etiamſi hic æſtum in regione renum parum temperaveris, vanus tamen fuerit labor, niſi occultum libidinis ignem in intimis cordis penetralibus flammantem extinxeris.

Inter

Inter plebejos & melioris etiam cenſûs homines non defuerunt, qui de incubo ſeu ephialte conquererentur: **Es hätte ſie der Alp oder das Nacht-Männlein gedruckt.** Et non minus apud nos quam apud Anglos ſuperſtitio inolevit, *paſſionem hanc reverà à Dæmone induci atque à malo ſpiritu incumbente iſtam in præcordiis oppreſſionem & gravamen inferri*, ut loquitur *de animâ brutor. parte patholog. c. 6* Williſius. Quantum nobis per experientiam hujus anni conſtitit, gravi admodum moleſtiæ ſenſui obnoxii ſunt adoleſcentes & juvenes in cœnâ mirum in modum craſſis cibis ventriculum refercientes ac onerantes, inter provectioris autem ætatis homines, vel cacochymiâ, vel cachexiâ aut malo hypochondriaco laborantes. Una alteraque puella admodum plethorica ante liberum menſium fluxum prægravantem quandam in præcordiis molem tempore ſomni in decubitu ſupino ſibi moleſtam fuiſſe itidem affirmavit. Quotquot unquam de pondere ejusmodi thoraci inter dormiendum incumbenti (nam nullo modo iis hanc phantaſiam excuſſeris) locutos audivimus, unanimi conſenſu narrarunt, ſe, poſtquam evigilarunt, cordis tremorem & diaphragmatis vibrationem eamque celerrimam percepiſſe; in eo verò nequaquam convenerunt, quòd modò ſub hâc, modò ſub illâ ſpe-

Incubus ſeu Ephialtes.

 cie,

cie, id quod ſibi incubuiſſe credunt, apparuerit. Tametſi verò in ultimo *hiſt. noſtræ anno* ſenſum ponderis ab aëre in pulmonibus retento derivaverimus, nec hodiè adhuc nos hujus ſententiæ pœniteat, ac cur ſupino corporis ſitu id fiat, explicare conati fuerimus, addendum tamen cenſemus, ſangvinem ſtagnantem à conſortio aëris in formandâ hâc thoracis preſſione non eſſe excludendum. Credibile verò eſt, ſangvinem hoc in caſu intra ipſos pulmones ſtagnare, ejusque refluxum per venam pnevmonicam ex parte impediri, tametſi nihil vetet etiam concedere, quod ex dextro ventriculo cordis non ſatis vegetè interdum ille propellatur, ac in eo moram aliquam trahat, quod contingere tùm variis aliis de cauſis poteſt, tum potiſſimum, quando ſpatium omne pulmonum latice hoc vitali nimis repletum, & ad excipiendum eum, qui affluit, incapax eſt, id quod plethoricis quibusdam puellis contigiſſe arbitramur, quæ incubo menſibus nondum fluentibus vexatæ fuerunt. Sentitur itaque ejusmodi moles pectori incumbens tempore ſomni in ſitu corporis ſupino, quando cor motum ſuum cum difficultate inſigni abſolvit, ſangvis in ventriculis cordis & vaſis pulmonum ſangviferis ſtagnat vel remoram patitur, ac aër pulmonum veſiculis incluſus per exſpirationem non redditur. Sentitur verò tantò gravius

illa

illa moles, quò magis cor, diaphragma ſitu ſupino nimis verſus vertebras lumborum extenſum, ac muſculi intercoſtales (nam reſpiratio manet, ſi credimus Pecqueto, etiamſi omnes muſculi in pectore & abdomine penitus abſcindantur) laborant & vim movendi exerere conantur. Attenta conſideratio experimenti Veſalii *lib. 7 de human. corporis Fabric. p. 827.* De nervorum phrenicorum ac recurrentium ligatorum, vel abſciſſorum efficaciâ ad vocem brutis vel intercipiendam, vel adimendam ac abolendam affatim docere poteſt, quantum incommodi læſiones nervorum iſtorum partibus ſpiralibus afferre queant. Voracioribus ac ingluviei deditis evacuantia profuerunt. Robuſtioribus, niſi quicquam obſtaret, emetica dedimus, paulò debilioribus verò purgantia. Plethoricis puellis venæ ſectio debito tempore in pede celebrata ſummam attulit utilitatem. Et quoniam Ephialtes in junioribus ſæpè recurrens epilepſiæ, in ſenioribus autem apoplexiæ metum incutit, prudentiæ leges requirunt à medente, ut venientibus pro virili occurrat malis & tum omninò ſuſpicio eſt, genus nervoſum pati, quamvis dolendum, quod modus læſionis ferè notitiam noſtram effugiat.

Scorbutici verè tales (Scorbuti enim vocabulum à recentioribus ſcholis nimis latè ex- *Scorbutus.*

tenditur, & ferè ſicut apud Ariſtotelicos juſtitia univerſalis complexus eſt omnium virtutum; ita ſcorbuti nomen apud multos neotericos tantum non omnes morbos ſuo ambitu comprehendit) multi per integros decem annos, quibus inclytæ fundationi Tharullianæ olim præfuimus, & incredibili ægrorum numero pro virili ſuccurrimus, noſtrum auxilium implorarunt. Scorbuticis verè autem talibus accenſuimus 1) illos, in quorum gingivis indicia putredinis, exulcerationis ac fœtoris præſtò erant: 2) quorum artus maculis vel parvis ſubnigris, vel majoribus purpureis, violaceis, ſublividis &c. fœdabantur. Ac nusquam profectò vivam magis ſcorbuti imaginem ſpectare nobis licuit, quam in militibus, ut anceps belli alea fert, vulneratis ac mutilatis, quos dura egeſtas ad bellum inidoneos non ſine nationis Germanicæ opprobrium oſtiatim ſtipem petere cogit. Hi quemadmodum in caſtris quondam inſalubribus ac interdum putridis cibis ac aquis corruptis in aëre uliginoſo vitam ſuſtentarunt; ita cum truncati caſtra amplius ſequi non valent, paſſim in pagis & oppidis palabundi latrantem ſtomachum vili pane, lardo rancido, piſcibus lacuſtribus, lentibus, piſis, fabis, cœpis, braſſica muriatâ, halecibus &c. placant. Dum autem ita paſſim oberrant, priſtinarum ſangvinis evacuationum, ſi non ex vena

phle-

phlebotomo aperta, certè tamen ex vulneribus illatis immemores ac ſecuri ſenſim ſcorbutum contrahunt, peſſimam, ut monuimus, diætam obſervandô. Dictu autem arduum eſt, quot ſcorbuto invaleſcente, fatigentur ſymptomatibus miſeri. Vidimus alios, quibus vomitus & conatus vomendi ex improviſò recurrebant; rurſus alios, qui crebris exercebantur diarrhœis ingeſti cibi quantitatem multum excedentibus. Falleris, ſi illis ex efficaciſſimis ſtomachicis, his verò ex theriacalibus & adſtringentibus aliquod promiſeris auxilium. Lac calidum præmiſſis per aliquot dies abſorbentibus, mirum, quam egregium ſit in vomitu & diarrhœâ ſcorbuticorum remedium. Initio ſaburrham vitioſorum humorum ex pravis aſſumptis, in primis viis ſuſpicabamur, ac emetica & purgantia indicari credebamus; at hypercatharſes etiam leniſſima pharmaca excipientes, nos docuêre, quanto cum periculo à vulgo medicorum draſtica illis obtrudantur. Ex adſtringentium uſu in leipothymiam, ad quam mirè proni ſunt, incidunt. Efferas vernali, aut annuo illo, quo vulnerati quondam fuerunt, ac multum ſangvinis profuderunt, tempore in orbem redeunti patiuntur hæmorrhagias, quas ſi cohibere ſatagas, in anguſtias inexplicabiles eos conjicies. Eryſipelas vagum crebro experiuntur. Artus, imo totum aliquando cor-

pus varii generis maculis eſt conſperſum. Maculam nigram majorem in tumorem elevatam per tibias diffuſam plus ſimplici vice cum chirurgo conſpeximus. Puſtulæ prurigine moleſtæ colore vario lecti calore provocatæ iis ſunt perquam familiares. Tubercula dura ac varicoſa, de quibus alibi, niſi fallimur, diximus, ſeſe nobis obtulerunt. Pedes obſeſſos fœtidis ulceribus meminimus, inter quæ periculoſiſſimum eſt cruſtoſum, quod poſt maculam nigram erosâ cute fœtido pure initio ſordidum, deinceps verò celeriter in ſphacelum abit, ita ut ægri non ſentiant immiſſa chirurgi inſtrumenta. Ulcera reliqua manantia in ſeram durant ætatem, & emplaſtris ſiccantibus tractata, aut gravioris morbi, aut mortis occaſio evadunt, materiâ ad nobiliora viſcera regurgitante. Puſtulam citrini coloris in ulcus gangrænoſum ſiccum, quod neque pus, neque ſaniem redderet, & latiùs cum exitio militis ſerperet, quondam advertimus. Enimverò ſi non ad peripheriam corporis motus vergat, & maculæ illæ, quod interdum fit, evaneſcant, graviſſima alia mala Scorbutici incurrunt. Quidam anguntur aſthmate convulſivo, difficulter reſpirant nullâ præſenti pectoris anguſtiâ, nullâ præſenti tuſſi, ſibilo, ſtertore &c. Convulſiones totius corporis his in locis paulò rarius ſcorbuticis moleſtæ ſunt, nihilominus

nus viro juveni medicinam fecimus, cui variis inteſtinorum cruciatibus ac lancinationibus noctu diuque per multos menſes torto convulſiones ſupervenerunt, comitanti & convulſiones & colicos inteſtinorum dolores, febri. Nec reperiuntur adeò multi, qui ex ſcorbuto paralytici ſint; maxima verò turba eſt eorum, quibus non tantùm obtuſus crurum dolor, ſed & tenſivus ac mordax cum punctorio & erodenti greſſum reddit impeditum ac difficilem, cujus generis moleſtiæ in nonnullis manuum & digitorum extrema etiam occupant. Nihil crebriùs audias, quam flebiles de contuſoriâ crurum laſſitudine, & manuum etiam ad motum quemvis ineptitudine, ac arthriticis ſimillimo in articulis cruciatu cum levi partium reſolutione conjuncto. Omnium maximè adverſa hæc premunt miſeros, cum principium agens in expellendis heterogeneis ad peripheriam corporis eſt occupatum, quando autem labor hic non ex voto ſuccedit, pertinaciſſimæ cephalalgiæ, vertigines tenebricoſæ, exquiſitiſſimi dentium dolores, pleuritis notha & ſexcenta alia mala, quibus etiam præſentibus maculis non vacant, noctu diuque illos exagitant. Ineffabiles anguſtias & ſævam cardialgiam obſervavimus aliquoties, antequam hydatides ſeu veſiculæ ſero impuro turgidæ in cute prorumperent; his verò efflorеſcentibus protinus ſym-

ſymptomata omnia evanuerunt. Cum ſcorbutici in febrem incidunt ardentem, horrendis ac inſvetis ſymptomatibus exagitantur. Præter ſpem enim & exſpectationem typumque febris non tantum præcordialibus anxietatibus opprimuntur, ſed in aphoniam, convulſiones, aſthma, ſæva deliria incidunt, ut de animi deliquiis, cardialgiâ &c. jam nullam injiciamus mentionem. Ceſſant verò ſymptomata, poſtquam purpura ſcorbutica in cute apparuit. Non adeò pridem antequam erumperent hæc ſcorbutica exanthemata in horribiles convulſiones lapſus eſt vir in conſiſtente ætate conſtitutus. Alius, ſed multò intemperantior febri correptus cum diarrhœâ, tertio quartoque morbi die deliravit, importunâ ſuâ loquacitate aliis moleſtus, at duabus ante eruptionem noctibus mentis alienatio tanta fuit, ut crederetur furere. Portentoſa certè & ſenſibus & menti ejus ſeſe objectare ex ſermonibus feris innoteſcebat. Accedebat nervorum ſubſultus, quo non nervi modò ipſi, ſed & artus, præſertim manus & brachia jactabantur, tandem toto corpore vehementer contremuit, jam jam epilepſiam inſtare credidiſſes. Poſtquam inhorruiſſet, protruſæ fuerunt ad ambitum corporis maculæ ſcorbuticæ, brevi poſt, repreſſo delirio ſomnus obrepſit, & æger iterum convaluit. Illud ſcorbuticis affectibus eſt

quaſi

quaſi peculiare, quod levibus profectò ex cauſis & occaſionibus invaleſcant ac vehementia ſymptomatum usque ad ſummum vigorem citò perveniat. Cum verò terroris omnia ſunt plena, & extrema quæque ab omnibus metuuntur, non tantum ſymptomatum vehementia ſubitò remittit, ſed & prorſus deſinit. Præterea in eo à cæteris morbis differunt affectus ſcorbutici, quod illi ſtata quaſi & fixa durationis, decursûs & reditûs tempora ſervent, hi vagi propemodum ſint, inconſtantes & ad nullas temporum leges adſtricti, quamvis tempore æſtivo magis ferociant. In ſanguinis motu ac vitiatâ ejus texturâ, dyſcraſiâ humorum cauſam ſcorbuti quærendam eſſe, facilè patet. Alii aciditatem ſtypticam, tanquam fontem viſcidi ac viſcoſi ſangvinis, alii acrimoniam cauſticam, & colliquantem, alii ſalinas corruptiones accuſant. Juxta Williſium *tract. de ſcorbut. p. m. 99 & ſeq.* ſanguis in affectione ſcorbuticâ ita alteratur, ut vinum, quando nimium fervens degenerat in rancidum ſpiritu ejus depreſſo, ſulphure verò ac ſale exaltato, ac perſvaſus eſt vel à fervore ſanguinis, ob exaltatum ejus ſulphur, vel à ſalſedine & tardâ circulatione, quâ fit, ut fœculentiæ viſceribus affricentur, varia ſcorbuti ſymptomata derivari poſſe. Qui Helmontium in oculis ferunt hoc in paſſu, ut Gremſius ac Horſtius aliique, lie-

nem accuſant, frivolâ quidem ratione, ut cognitum eſt iis, quibus doctrina de fermento ventriculi ex liene oriundo penitius eſt perſpecta, ſed antiquâ traditione nixi, cum jam in Celſo *lib. 2 c. 7* legamus: *Quibus magni ſunt lienes, his gingivæ malæ ſunt & os olet, aut ſangvis aliquâ parte prorumpit. Quorum ſi nihil evenit, neceſſe eſt in cruribus mala ulcera & ex his nigræ cicatrices fiant*, quibus verbis ſcorbutum delineaſſe videri poſſet Celſus. Nobis non vacat prolixè ad examen aliorum revocare opiniones, ac profitemur nos cum iis facere, qui in explicandâ ſcorbuti naturâ ad impeditiorem abundantis ſanguinis motum, ac hinc dependentia humorum vitia utroque oculo in curâ reſpiciunt. V. S. in ſcorbuto non commendat Barbette *lib. 4 c. 3*, ſed jam oſtenderunt Willis & Conringius eam non poſſe ſimpliciter in ſcorbuto damnari. Nos ſanè pereximiam ex illâ utilitatem ægros malo non inveterato percepiſſe vidimus. Certè illud tempeſtivâ V. S. debito tempore celebratâ conſecuti ſumus, ut ſymptomata multum de ferociâ priſtinâ remitterent, nihilominus ingenuè fatemur, nos nunquam in corporibus exſuccis, & ad ſceleti formam ferè redactis eâ fuiſſe uſos. Abſtinuimus etiam ab illâ, qui nocturnis ſudoribus diffluunt, nam ferè exciderat, ſcorbuticos ſub leviſſimis tegumentis etiam hyeme

me ſæviente immodico ſudore fatigari, ut jam ante nos obſervarunt alii, & diſertè quidem Eugalenus *p. m.* 200. Nec præſentibus maculis ſcorbuticis ſanguinis miſſionem facilè alicui ſvaſimus. Draſticis purgantibus ac emeticis res ſcorbuticorum in deterius labuntur, vernali tamen & autumnali tempore alvum nodulis ex laxantibus & antiſcorbuticis compoſitis, blandè ſubduximus. Succus fumariæ cum ſero lactis miſtus egregiè multis contulit. Rhabarb. orient. itidem ſubindè uſi ſumus. Sudorifera validiora ægris lecto obrutis nunquam imperavimus metaſtaſes & exacerbationes mali, imo etiam paralyſin veriti. Neque unquam credimus, ſolidam fuiſſe cauſam Gvil. Romano, Medico Naumburgenſi, cur adeò propter virtutem ſudoriferam Lap. bezoar extolleret, & cum Decocto lignorum in ſudore expellendo æquipararet. Ad hæc pretium lapidis bezoar tantum eſt apud nos, ut egenorum, qui ſcorbuto maximè laborant, facultates ei emendo non ſufficiant. Nec decoctis lignorum abuſi ſumus, niſi quod exiguam radicum & lignorum portionem interdum reliquis antiſcorbuticis adjecerimus, & cum ſero lactis decoqui curaverimus. Cæterum tametſi ſubinde locum apud nos habuerint iſta medicamenta, quæ ſanguinem craſſum ac viſcidum attenuant ac grumeſcentem reſolvunt,

quæque lympham ſpiſſam in motum cient, quô nomine alibi volatilia, ⊖na urinoſa in moderatâ doſi commendavimus, nec radices helenii, pimpinellæ, ari, in attenuandâ lymphâ ſpiſſeſcenti debitâ laude fraudari queunt; nos tamen omnium maximè antiſcorbuticis inhærendum eſſe putavimus. Vulgata antiſcorbutica non promiſcuè applicavimus, ſalino-amara & volatilia frigidioribus & pituitoſis ſcorbuticis præſcripſimus, gnari, quod bilioſæ complexionis homines ♎tu cochlear. naſturt. Eſſ. ſtrobul. pini &c. offendantur, ac uſu edocti amara acidiuſculis mixta palmam reliquis præripere ac excedentem ſimul calorem moderari. Conf. Sylvium *p. m. 869.* Cùm autem ſæpe contigerit, ut ignoti, nec unquam nobis viſi remedia antiſcorbutica requirerent, iis quidem accipiendam in diffuſioribus vehiculis e. g. potu Thée, lacte vel ſero caprino, decocto leniori ferè commendavimus Mixturam celebris quondam Practici D. Konerding:

℞. ♎ cochlear.
Mixt. ſ. aa. p. iiij.
Eſſ. naſturt.
chamædr. aa. p. j.
ſucc. cochlear. p. ij.

Solas autem guttas, quam immenſis etiam præconiis divulgentur à Chymicis non multum prodeſſe poſſe hoc facilius cum doctiſſ. Pechlin. *in*

Ob-

Obſerv. p. 179 credidimus, quod in ventriculi phlegmate magnâ ſui parte attritæ *halitum duntaxat aliquem in ſangvinem transmittant*, *cujus vires jam ante debilitatæ corrigendæ ſalſugini* (aut ſanguinis texturæ vitiatæ) *non ſufficiant*, *aut protinus in illâ fluidi peccantis copiâ opprimantur*. Cæterum potionibus iſtis, cum quibus miſturam prædictam D. Konerding. aut aliam quamvis adhibendam eſſe diximus, nullis ſyrupis ſaccharo coctis blandum conciliavimus ſaporem, memores prudentis moniti Horſtiani, ſcorbuticos hisce curandos non eſſe. Invaluit apud nos uſus infuſi trifolii fibrini, quod ſine additione ſacchari, inſtar infuſi Thée calidè à multis optato cum ſucceſſu bibitur. Naſturtium aut cum beccabunga in lacte coctum & per aliquot ſeptimanas abſorbentibus præmiſſis hauſtum in muliere quâdam reliquis omnibus remediis faſtum feciſſe ſcimus: Lac ebutyratum aliquis Sacerdos ſumptis 20 aut 30 guttis ♏ cochlear. copioſè ſuperingeſtum magnis quondam efferebat laudibus. Martialia, cum ſcorbutici ferè ſemper ſint hypochondriaci, etiam locum in nonnullis ægris habent. His, ſi quando indiguimus, ferè ſolo pulvere Wedeliano antiſcorbutico ſine laudano opiato contenti viximus, iſte verò ex bezoard. ♂tial. & ſuccino componitur. Luculenta ex diætâ humectante & refrigerante commoda plus ſim-

plici vice obſervavimus, & ortas inde inducias paulò longiores, cum nullis remediis hunc morbum ita expugnare licet, ut nunquam redeat. In curâ ulcerum & affectuum ſcorbuticorum, ſimplicia, quæ hinc inde Eugalenus, Reuſnerus, Wierus, Joel &c. commendant, teſte repetitâ experientiâ, optima ſunt. Ad gingivarum putrilaginem & exeſionem præcavendam maturè vacandum eſt, *emendandis exprimendisque* gingivarum tumoribus; & hi, ut verè Pechlinus, *ſalis corroſivi ſtagnantisque ſangvinis pleni non ante ſubſidunt, quam elutriato ſangvine putrido* & ſeroſo acri, quo facto gingivis *firmitas per amara adſtringentia & balſamica*, quæ tum ab aliis, tum Sebiſio *in Spec. med. p. 483 & ſeq.* recenſentur concilianda eſt. Decoctum ſcordii cum alumine uſto, ⊕ fixo & melle roſato, quod Pechlinus laudat, multis profuiſſe certum eſt.

Ejectio medicamentorum non alteratorum. Hoc tempore ac deinde ſæpius feci Medicinam infantibus, qui non tantum liquida & potulenta, ſed & pulveres absque ullâ mutationis notâ intra horæ ſpatium rejecerunt. Nuperrimè adhuc ſpectavimus illud in Patritii cujusdam filiolo, à quo pulvis antiſpaſmodicus cum ſpecifico cephalico mixtus ad præcavendum Epilepſiæ, quam ante biduum paſſus fuerat, novum inſultum datus, vix elapsâ horâ ſeceſſit prorſus non mutatus, id quod ſatis mirari non poterit, qui in-

inteſtinorum longitudinem & flexum ſeriò perpenderit. Perplexos ea res nos tenuit hactenus. Quod modò allatum eſt exemplum, videtur ſvadere, quod internarum partium convulſionem tranſitus hic aſſumptorum absque minimo immutationis indicio præſupponat. Enimvero puerulum quendam, qui ex atrophiâ totus contabuerat, ac pulchrè paucis remediis cum ingenti parentum gaudio reſtitutus videbatur, præter votum, ut incerta hominum ſpes eſſe ſolet, in æſtum cum diarrhœâ conjunctum poſt aliquot à recuperatâ ſanitate ſeptimanas incidentem tractavi, qui absque omni convulſionum internarum ſigno aſſumpta quævis & medicamenta per ſedes eliminabat, penitus non alterata. An hic atoniam fibrarum & colliquationem accuſabimus? Apud Cælium Aurelianum *lib. 2 tardar. paſſion. cap. 1* (*p. 316 Ed. Lugd.*) *leguntur ſeq.*

Perulo paralyſi vitiato cibus nullâ digeſtione mutatur, ſed tanquam per infundibulum ad inferiora deſcendit & circum ventrem laxior locus efficitur inferius inflatiorque: quæ per ventrem egeruntur, aſpera atque plurima erunt & neque fluida. Paralyſis Pylori. Cornarius ut perulum Cælii exprimeret, margini adſcripſit πήρολ☉, & ut rectè monuit æternum eruditæ Germaniæ decus Thom. Reineſius *lib. 3 variar. lect. c. 18 p. m. 662* ſcribendum

dum eſt πυλωρὸς & hanc lectionem Clariſſ. Amman in nuperâ editione *p. 346* ſecutus eſt *pyloro paralyſi vitiato* &c. Itaque quando dextrum ventriculi os, quod in ventriculo concluſa, tantiſper dum cocta ſint, cuſtodire debet, paralyſi correptum eſt, ex mente Aureliani recepti cibi & medicamenta protenus ſine ullo alterationis veſtigio ab alvo deturbantur, quod fortè ſæpius fit, quam vulgo creditur, aut à Medicis hactenus obſervatum.

Paralyſis faucium & œſophagi. Paralyſis, quæ fauces & œſophagum occupat, paulò eſt frequentior, quam in non paucis moribundis obſervavimus, de quâ Aurelianus *l. c.* legi poteſt. Triſte, & cujus ſimile nec videre amplius optamus, præbuit nobis exemplum vir circiter quinquagenarius melancholici temperamenti, quod hâc occaſione recenſere liceat, tametſi caſus hôc anno, cujus hiſtoriam damus, non contigerit. Is juventutem in aulâ egerat, poſtquam autem virilem ætatem attigiſſet, officio admotus eſt, quod eum toto die in ſcribendo occupavit, hinc verò ſolitudinis amor in eô crevit. Id vitæ genus cum per aliquot annos eſſet ſectatus, ſubito apoplexiâ obruitur. Adhibitis idoneis remediis nihilominus παραπληγία lateris dextri ſucceſſit, ſed & ab hâc feliciter liberatus eſt, ita, ut ferè ad priſtinum ſtatum reverteretur.

tur. Præterlapſis aliquot annis membrorum ſtupor reſolutionem denuò inſtare nunciabat. Et verò ita planè evenit. Improviſo enim obmutuit, uſumque pedis utriusque amiſit. Ad ipſum vocatus ſine morâ advolo. Senſus utcunque erant integri, ratio etiam ſibi quodammodo conſtabat, & innuebat ſeſe me agnoſcere. Maximopere etiam conabatur loqui, ſed verbum nullum diſtinctè aut integrè proferre poterat, quam operosè etiam illud moliretur, inconditus & confuſus tantùm clamor erat. Linguam movebat, nec in eâ ullam coloris mutationem aut aliam quamvis differentiam deprehendere potui. Dum præſcriptæ potioni avidè inhiat, ejusque ℥ij circiter ori infundit, miſer experitur, ſe illam deglutire non poſſe, ac ita circumſtantibus nobis patefecit, muſculos laryngi & pharyngi communes à paralyſi non eſſe immunes. Poſt injectos clyſteres, apertas raninas & medianam, ut vocant, perfuſam ſpirituoſis linimentis diu multumque nucham, dorſique regionem, poſt immiſſam per ſyringam varia morbo debellando idonea remedia, poſt fauces tum aliis, tùm oleô cinamomi imbutas, veſicatoria applicata, aliaque molimina potum aliquantò diutius retinebat, ſed ſenſuum torpor major erat, manus quoque intumeſcebant; nihilominus liquida injecta non immutata reddere co-

gebatur. Id quod argumento erat, ipſum œſophagum graviſſimâ paralyſi eſſe affectum, atque virtutem medicamentorum ad eum non fuiſſe diffuſam, quæ tamen quadantenus in faucibus, ut ex deglutitionis rudimentis apparebat, ſeſe exeruerat. Lugubris illa ſors afflictiſſimum virum per octo dies preſſit. Nullis verbis exprimi poteſt, quantis cum lacrymis & ejulatu, quam flebili geſtu potum deſideraverit. Altero morbi die juſſus breviter in chartâ adſcribere, quânam re potiſſimum affligeretur, inextingvibili ſe ſiti urgeri calamo interprete ſignificavit. Truculentia affectûs tandem hominem occidit. Neque apparet, quomodo huic morbo occurri debeat. At alia res eſt, cum fibræ ſpirales in mediâ ventriculi tunicâ ſpaſmo conſtrictæ ſunt, ac muneri deglutitionis inſervire nequeunt. Pertinax quidem & hoc malum eſt, & per multas, ut aliquoties experti ſumus, ſeptimanas recurrit; tandem tamen antiſpaſmodicis ſelectioribus expugnari poteſt. Non tantum vulgus, ſed & ipſi Medici de Paralyſi muſſitant, cum ſpaſmodica œſophagi ſtrictura alimentorum transmiſſioni obicem ponit, qui tamen audiendi non ſunt, ac eos ipſos poſt intervallum aliquot horarum liberum relaxatâ iſtâ conſtrictione potulentorum & eſculentorum ad ventriculum iter, ac ſermonis uſus non adeò quidem expedi-

peditus, non tamen planè ſublatus redarguit & erroris convincit. Tum verò neque de paralyſi, neque de ſpaſmo cogitandum eſt, cùm, quod etiam meminimus aliquoties à nobis obſervatum, cibus ſolidus absque difficultate, juſcula verò ac liquida omnia non ſine præſenti ſuffocationis metu deglutiuntur. Diſcuſſis enim omnibus nihil vero ſimilius occurrit, quam vitium aliquod in epiglottide hærere, quod impediat, quò minus rectè & accuratè tegat arteriam aſperam. Dum itaque cibi ſolidiores epiglottidem validiùs comprimunt, absque ſuffocationis periculo in ventriculum demittuntur, liquida verò cum huic compreſſioni non adeò apta ſint, fit, ut in arteriam aſperam non ritè clauſam delabantur, ac eô ipſo ſpiritum præcludant ac ſuffocationis metum afferant.

Venæſectionis efficaciam in Raucedine notabilem hôc anno obſervavimus. *Venæſectio in Raucedine.* Virgo religioſam vitam profeſſa ſangvinei temperamenti & floridi corporis habitûs, cui menſes ritè ſemper fluxerant, bis terve in anno raucedine corripitur. Illa nulli ceſſit remedio, niſi ſoli V. S. & quod me, ac nuper etiam meum in curâ illarum Religioſarum ſucceſſorem D. Klaunig in admirationem rapuit, hoc eſt, quod, ſimulac ſangvis ex pertusâ venâ effluere incipit, vox clareſcat, & ab-

ſolutâ V. Sectione nullum raucedinis veſtigium remaneat. Expertus ſum etiam in duabus aliis virginibus, quantum V. S. in raucedine valeat, ſed effectu non æquè prompto ac in ſenſus incurrenti. Impensè verò dolemus, quod V. S. ſucceſſum in quinquagenario illo, cujus mentionem fecimus in Hiſt. M. A. 1699 p. 67 (editionis primæ) non fuerimus periclitati, ſed potius nos ſtrigoſi corporis ſiccitate à generoſo hoc remedio deterreri paſſi fuerimus.

Hernia. Vidimus hoc anno in viro hernioſo ſcrotum magnitudine vaſtâ, illudque referebat figuram cucurbitæ oblongæ majoris. Sine dubio in illud ſine faſcia convenienti pendulum magna defluxerat inteſtinorum pars. Sed hoc peculiare & admiratione dignum cenſuimus, quod ob hanc Scroti portentoſam magnitudinem & diſtenſionem penis planè intrò retractus eſſet, ut in hypochaſtrio, ſeu ſuperiori ſcroti parte nullum ejus veſtigium appareret, præter foveam, quæ ad glandem intus latitantem pertingebat. Ex foveâ hâc urina effluebat, ſed neceſſe erat, ut quotiescunque urinam reddere vellet, manu tumorem reprimeret & ita foveam dilataret. Hoc officio, niſi manus fuiſſet defuncta, urina in ſcrotum decidebat, & per ejus longitudinem deſtillabat. Ad hæc eum corpore incurvato mingere oportebat, nam

ſi

ſi erectus urinam reddere vellet, lotium non rectà procedebat, ſed propter urethram diſtortam verſus abdomen effundebatur, quod olim non tantum Imperatori Heraclio, teſte Zonarâ, contigit, verùm etiam aliis. Certè alicubi huic per omnia ſimile exemplum ante multos annos nos legiſſe recordamur. Verba Zonaræ de Heraclio hæc ſunt: *Ferunt etiam pudendum ejus univerſum ſurſum urinam emiſiſſe, eumque niſi tabula apponeretur, faciem ſuam comminxiſſe.* Non obſcurè totum hoc & vulgus, & ipſe Zonaras ad vindictam divinam ob Monotheletarum hæreſin & ductam in uxorem fratris filiam referebat. Hoc anno ac ſequenti etiam famoſus agyrta multos hernioſos, quo fato etiam mihi vir ille, de quo jam jam locuti ſumus, innotuit, cum caſtratione alterutrius teſticuli ſecuit. Tametſi verò non in omnibus feliciter hæc temeritas ei ceſſerit, ſed vel in ipſa crudeli operatione pueri quidam convulſi exſpirarent, vel eâdem peractâ vomitibus & epilepſiâ fatigati charis parentibus tandem per mortem eriperentur; ea tamen multorum dementia fuit, ut vel ſemetipſos, vel ſuos imperito artificis cultro certatim ſubjicerent. Oppoſuimus huic nos torrenti pro virili, & oſtendimus tum quidem temporis nobis præeunte Schradero *in Dec. 1 Obſerv. 6*, quâ anatomen cadaveris virilis ab Hornio 1669

inſtituti deſcribit, & *Decad. 2 Obſervat. 1* quæ *diſſectionem hernioſi ſiſtit*, ac Bidloo *Anatom. tab. 32*, quantoperè principiis anatomicis tralatitia herniotomorum de ramice opinio repugnet. Confirmati ſumus poſtmodum in hâc noſtrâ ſententiâ per ſuffragium Domini D. Bohnii ſummi anatomici in lectu digniſſimo *de officio Medici opere c. 22 p. 523 & ſeq.* Accenderunt nuper nobis adhuc clarius lumen ingenioſæ obſervationes de herniis celeberr. Domini Mery *dans les Memoires de l' Academie Royale de ſciences pour l' année 1701 p. 356 & ſeqq.* ut jam nulli ambigamus, herniotomiam vulgarem ignorantiæ veræ ramicum ætiologiæ ac conformationis proceſſuum peritonæi & vaſorum ſpermaticorum, originem progreſſumque unicè debere. Parum verò diſſvaſiones noſtræ apud multos valuerunt, ac ferenda fuit, perinde ut in aliis uſu venire ſvevit, vulgarium hominum temeritas. Hâc in re ſecuti ſumus prudens monitum Fortunati Fidelis: *Si acriter illorum inſaniam reprehendas, ad jurgia profecto, quod gravis Medici non eſt, devenias tandem oportet: ſi diſſerendo falſas velis illorum opiniones ſtudioſè nimis & accuratè deprimere, fruſtra id atque indecorè cum imperito homine ac rerum medicarum ignaro laborabis.* Hæc ille *in Medic. Patrocinio lib. 4 c. 5 p. 24.* Nos profectò quamdiu medicinam fecimus, nul-

nulli fuimus auctores, ut circumforaneorum crudelitati ſeſe permitteret, ſed quantum in nobis, fuit, laboravimus, ut hernioſis per bracheria & debita remedia opitularemur. Preſſimus in curâ veſtigia celebrium Medicorum & Chirurgorum. Facilis eſt methodus, quam poſt tot alios nuper commendavit Dionis *dans le Cours d' operations de Chirurgie demontrées au Jardin royal p. m. 288 & ſeqq.* Novum illud herniarum genus, quod detexit Monſ. Littre *in Memoires de l' academie des ſciences pour l' année 1700 p. 384 & ſeqq.* noſtram in obſervando diligentiam hactenus effugit. Mirabile illud eſt & aliorum quoque induſtriæ commendandum. Deſcribitur verò in modò laudatâ *Academiæ Regiæ ſcientiarum Hiſtoriâ* his verbis: *Une portion d' inteſtin s' engage dans un anneau, mais non pas entiere, Il n'y a qu' un des coter du canal de l' inteſtin, dont la membrane, quelque cauſe que ſe ſoit, s' enfonce dans l' anneau, s'y allonge peu à peu, & forme à la fin un tuyau ſans iſſue, droit & ſimple, ſemblable à une branche, qui ſe jette à coté de ſon tronc &c.*

Curæ Vernales, de quibus aliquid dicendum reſtat, apud Vratislavienſes in magno habentur pretio, & quondam Medicis non ingratæ erant. Noſtri certè anteceſſores ſtudioſè videntur inculcâſſe utilitatem, imò & opinionem *Curæ Vernales.*

nionem de neceſſitate earum foviſſe, nam florentibus tùm incolarum rebus, ut fando accepimus, & hodiè adhuc quidam, quamvis oppidò rari, veteris conſvetudinis, ut ipſimet prædicant, retinentiores munuſculo teſtantur, Medici V. S. celebratâ unctiores domum redibant. Brevi autem ambitu ferè apud nos cura, quam vocant, Majalis circumſcribitur, nempe purgatione & V. S. abſolvitur, & illa quidem non omnibus æquè neceſſaria judicatur, hæc verò ab iis præcipuè, qui priſtini in ornandô Medicô moris ſunt ſervantiores, ſine piaculo & periculo maximorum morborum omitti non poteſt. Nos, qui nunquam, abſit arrogantia dicto, aliorum commodis inſidiam ſtruximus, quique res Medicorum hisce temporibus ferreis nullatenus reddere cupimus deteriores, conſcientiæ noſtræ dictamen ſecuti etiam cum damno noſtro pro re natâ oſtendere coacti ſumus, curationes illas vernales nequaquam omnibus, qui olim illis uſi, eſſe neceſſarias aut utiles. Neque hîc ſubſtitimus, quinimò hallucinari demonſtravimus eos, qui purgatione ſemper opus eſſe contendunt, cum evidens ſit, noxios humores, non ſolâ purgatione, ſed & per urinam ac ſudorem è corpore eliminari poſſe. Sed nonne etiam abunde conſtat, quod multi non evacuationibus, ſed correctione humorum indigeant?

His

His annon præſcribenda ea ſunt, quæ humores corrigunt ac temperant? Hinc non pauci evidentiâ rerum convicti ſententiam mutârunt, ac ferè in oppoſitam lapſi ſunt, quaſi V. S. ac purgatione nunquam, ſed ſolâ ſangvinis depuratione, ut loqvuntur, eſſet opus. Enarrabimus breviter, quomodo ad multorum votum curas has adminiſtraverimus. Quando & Venæ ſectione & purgatione opus eſſe agnovimus, hanc contra multorum ſententiam illi poſtpoſuimus, & à V. S. initium fecimus. Venæ ſectionem autem neceſſariam eſſe judicavimus 1) Plethoricis. Nam quantum plethora periculum minitetur, nemini in medicinâ verſato ignotum eſſe poteſt. 2) quibus conſvetæ ſangvinis evacuationes v. g. menſes in fœminis, hœmorrhoides in viris ſuppreſſæ fuerunt, ac in utroque hoc caſu V. S. in pedibus ſvaſimus. 3) Iis, qui hæmorrhagiis enormioribus obnoxii ſunt, ad præoccupandas violentiores ſangvinis effuſiones, quod multis ex voto ſucceſſit. 4) Quorum ſangvis viſcidus & craſſus eſt, multoties experti, quod, quando ſanguis à naturali ſuâ fluiditate abit, ac in vaſis ſtagnat, ſi accedant frictiones & medicamenta reſolventia, inſigni uſu ſeſe commendet V. S. imprimis ſi in hypochondriis & abdomine tenſiones variæ ſentiantur, ubi iterum V. S. in partibus inferioribus ma-

gis è re eſſe, quam in ſuperioribus, compertum eſt. Tandem 5) ex cacochymis etiam illis, qui bilioſæ calidæque ſunt complexionis, ſed fere tum demum, ſi per multos annos ſanguinis depletioni fuerint adſveti. Tribuendum hîc multum eſt conſvetudini, præterquam enim, quod verè nocere queat, teſte experientia, in aſſvetis omiſſio V. S. id etiam damni in medicum redundat, quod pravo ejus conſilio, ſi quando in ægritudinem deinceps ejusmodi cacochymus incidat, morbus unicè adſcribatur. Itaque in hujusmodi circumſtantiis V. S. haud illibenter admiſimus. Quamvis enim negari nequeat, quod cum vena fuerit aperta, ſanguis bonus malusque nullo delectu fluat, certum tamen eſt, & experientiæ fide comprobatum, à boni etiam ſanguinis jactura in quantitate non adeò magnâ, nullum imminere corpori periculum, dempto autem ex parte vitioſo ſanguine, id quod ex eo reliquum eſt, melius corrigi ac ſuperari poſſe. Contra receptum verò morem, non in Majo, ſed in Martio, ubi dicto fuerunt, qui conſilium implorarunt, audientes, vernales has V. S. inſtituimus. Nec dubitavimus, V. S. floridis ſenibus, etiam ſeptuagenariis, ubi noſtris conſiliis locus datus eſt, ſvadere. Enimverò dici non poteſt, quantopere non tantùm hi, ſed iis ætate minores, puta ſexagenarii, imò &

quin-

quinquagenarii à V. S. falſis excoecati præjudiciis abhorreant. V. S. præmiſsâ, ubi opus fuit, purgantia fuêre exhibita, non tamen omnibus eadem. Utut enim electivè, quæ vocant, purgantia non admittamus, uſu rerum edocti, quod e. g. rhabarbarum non tantum bilem, ſed & ſerum, jalappa non ſerum modò, ſed & bilem, ac helleborus non tantùm fœces aduſtas, ſed etiam bilem ac pituitam, ac denique catharcticum quodvis juſtâ doſi omnis generis humores ex corpore faciat exire: negari tamen non poteſt, alia aliis evacuantia magis conducere. Mirè Vratislavienſibus placet formula pilularis, unde etiam celebri Poëtæ ac inclyti ſenatûs Præſidi de Hoffmanswaldau elegantiſſimi verſus nati ſunt. Primum autem obtinent locum apud nos pilulæ cephalico-hyſtericæ, quarum compoſitio hæc eſt:

℞. Extr. colocynth.
reſ. jalap. aa. ℥ß.
☿ dul. ʒij.
Extr. helleb. nig. ℈iiij.
caſtor. (quod communiter omittitur, niſi expreſſe additio præcipiatur) ℈ij.

Sufficiunt validioribus gr. xiij. xv. ad ſummum xvij. vel xx, quamvis etiam vij. viiij. grana quosdam ſatis commoveant. Non ſemper tamen eâdem chorda oberravimus. Tùm temporis in

creberrimo nobis uſu erant etiam ſequ. formulæ:

℞. ♍. de hier. c. agar. vel Extr. panchym. Croll. gr. xv.
gumm. ♓ci in aceto ſolut. ℈ß.
Extr. trochiſc. alhand. gr. j. vel ij.
c. ſ. q. Elix. propr. f. l. a. pilulæ.

℞. Extr. agar. vel reſin. agar. gr. xij. vel xv.
Magiſt. gum. de Peru gr. vj.
⊖l. ♀ri gr. ij.
c. ſyr. de ſtœch. f. l. a. pilul. conſperg.
pulv. liquir.

℞. ♍. de lapide Lazul. ℈j.
Magiſt. gum. de Peru gr. v. vel vij.
♀ ⊕l. gr. iiij.
c. ſ. q. Tinct. ♂t. ♀ſ. aut ſyr. de epithym.
f. l. a. pilulæ.

Nemo niſi expertus credere poteſt, quantoperè ultimæ hæ ſtrigoſis corporibus, ac ita dictis melancholicis proſint. Cave itaque propter antiquam maſſam, quæ multis modò non eſt ad palatum, eas deſpicatui habeas.

℞. Extract. rhabarb. ℈j.
Reſ. ſcamm. gr. vj.
c. ſ. q. ſyr. de cich. c rhab. f. Pilul.

Olea deſtillata nec pilulis nec reliquis purgantibus per decem fere annos addidimus, tùm quod purgantium vim retundant, tùm quod ſecus ac multi alii crediderunt, evacuantibus ſociata, tormina excitent. Pulveres noſtri purgantes ex diagryd. aut rad. jalapp. pulveriſ. cum ♀ ⊕l. ♁ diaph. &c. com-

componuntur. Ultra 12 grana diagryd. vix dedimus. Sæpius adjecimus pulveribus purgantibus duo aut tria grana ☉ri fulminantis, neque enim negari poteſt, quod hâc viâ & virtus purgantium extollatur, ut in minori doſi operentur, & tormina egregiè præcaveantur. Convicti ſumus de veritate noſtræ ſententiæ ex eô potiſſimum, quod idem purgans in majori doſi exhibitum absque ☉ fulminante ſegniter, & cum multâ inteſtinorum torſione ſedes excitârit, ipſiſſimum autem illud præſcriptum uni eidemque Sacerdoti in minori doſi, ſed duobus croci ☉lis granis mixtum absque ullo moleſto in inteſtinis ſenſu pluries alvum laxârit. Cœpit ante annos aliquot calx illa ☉is nonnullis Practicis eſſe ſuſpecta, quod infanti cuidam fatum acceleraſſe crederetur. Vocatus Medicus ad infantem diris torminibus exagitatum, cum ex lactis aceſcentis cum bile ac ſucco pancreatico in inteſtino duodeno congreſſu, vel fortaſſis ex ſolo lacte congrumato ſenſum ardoris & doloris derivaret ac epilepſiam metueret, ad imitationem Cl. Lentilii pulverem, niſi fallimur ex ☽ro & ☉ fulmin. præſcribit. Sumpto medicamento tanta fibrarum atonia ac motuum in inteſtinis ferocia ſecuta eſt, ut omnia, quæ infanti infunderentur citius ab alvo (ita mihi narrârunt, qui infanti adſtiterunt) deturbarentur, quam fundum ven-

triculi attigiſſe adſtantes conjicerent. Ictu oculi citius omnia ſeceſſiſſe matris vox erat. Hâc diarrhœâ exhauſtus infans interiit. In Medicum culpa conjicitur mortis, ac fama ejus vehementer, ut fieri ſolet, oneratur. Indubium eſt, quod infantes absque ullô pharmacô ſumptô ejusmodi diarrhœâ colliquativâ non raró conficiantur. Nec eſſet, cur cauſæ ſuæ, ſi coram tribunali medico diſceptaretur, anxiè metueret medicus, cum vitioſa iſta materia, quæ torminibus anſam præbebat, ſive in ventriculo, ſive in inteſtinis hæreret, proſcriptionem ac eliminationem ex corpore indicaverit. Hanc verò etiam Lentiliano pulvere exterminari potuiſſe non adeò multi fortè inficiarentur medici. Iſte, qui curæ præfuerat, à Pharmacopœo peccatum fuiſſe, aut alium quempiam offerendo pulverem, aut commiſſo in præparando ☉ro fulmin. errore, contendebat, quâ de re noſtrum non eſt judicare. Quicquid tandem de hoc caſu dicatur, nos ſeriò affirmare poſſumus, nullum ex uſu calcis hujus cuidam, quantum nobis quidem conſtat, ægro natum incommodum & audemus ſpondere, nec ex uſu iſtius inpoſterum noxam eſſe metuendam, modò ♀is tantillum, quod ducato fuerit admixtum providè amoveatur (ne particulæ ♀eæ cum croco ☉is commiſceantur) & deinceps cum ⊕ aut alio ſalino in mor-

mortario orichalceo ☉ fulmin non ſubigatur, ac tandem à medico debito tempore & loco adhibeatur. Verum hæc obiter. Præterea nobis familiariſſimo in uſu eſt potio ex ▽ laxat. Viennenſ. ⊖ eſſ. ♀ri, ſpeciebus dia♀ri ac ſyr. quodam e. g. regio, domeſtico, de cichor. c. rhab. diaſer. Andernac &c. ut quondam fuit Sydenhamii. Ex ſpeciebus dia♀ri Mynſ. ℈j ſufficit, raroque ad ʒß aſcendimus. Grana 8 vel 10 Reſinæ jalapp. vel ſcammon. in vitell. ov. ſoluta & cum ▽ viol. fl. acac. &c. ac julep. roſ. borrag. &c. mixta ſufficienter evacuant. Emulſio hæc grata eſt, nec noſtratium delicatius iſtam reſpuit palatum. Noduli quoque ex radicibus, herbis ac laxantibus à quibusdam expetuntur. Addidimus hisce utplurimum ſemina aniſi, carvi & aromatum quiddam, ut tranquillius agerent & ſine ſtomachi injuria. Infuſorum horum vires facilè & innoxiè intenduntur, ſi ſingulis doſibus liquor. ♀ ♀ſat. gt. 30 adjeceris, quô ipſo etiam tormina præcaventur. Bolos & Electuaria plurimi inter noſtros faſtidiunt. Pridiè purgationis quidam digeſtivis, ut vocare mos eſt, non malo utique conſilio & ſucceſſu utuntur, quorum loco ſicciores, quibus fruſtra interdum opinionem de neceſſitate purgantis excutere ſategeris, ad lubricandas vias, liberalius haurire juſſi ſunt juſculum, cui rad. alth. incocta, id quod

ab

ab ipſis cum maximâ eorum utilitate factum eſt. Non tamen noſtrô nos defunctos credidimus officio, niſi etiam pro virili correctioni humorum incumberemus. In hâc autem humorum correctione non habuimus ante oculos noſtros multiplicia illa craſeos humorum vitia, quæ nimis ſolicito ſtudio veteres, quos aliàs tam libenter defendimus, quam alii impetunt, in ſcriptis ſuis explicant, multò minus ſexcentos illos ſalinos recentium ſapores, acidum, ſalſum, ponticum, auſterum, cauſticum, colliquativum, amarum &c. ac horum omnium innumerabiles inexplicabilesque miſturas & gradus; ſed 1) viſciditatem & craſſitiem, 2) autem iſtam ſalſedinem, quæ ad ſalis culinaris acrioris, aut acetoſitatis indolem propius accedit, fere unicè reſpeximus. Præter medicamenta noſtra commendavimus ægris placidos corporis motus ac ſufficientem per potum dilutionem, unde uberiores, quam ex remediis ipſis perceperunt utilitates. Nuper hîc locorum, ut illud obiter addamus, cœpit innoteſcere cura quædam ſordida per lotium vaccæ vernali tempore in floriferis pratis paſtæ ſub ortum ſolis affatim hauſtum, quam Galli, quibus initia debet, rem turpem pulchro velaturi nomine vocant la cure de mille fleurs, occaſione, niſi fallimur, ſumpta ab aquâ omnium florum. Fœminam 50 annorum

rum aſcite laborantem, remediis aliis parum proficientibus hâc curâ fuiſſe reſtitutam D. Klaunig compertum habet. Cæteroquin nobis hactenùs adeò felicibus eſſe non licuit, ut totam ſangvinis maſſam jam vapeſcentem in integrum reſtituere licuerit. Novimus, qui ſeſquipedalibus verbis per arcana ſua hoc pollicentur. *Miramur & iſtos, & noſtri nos pœnitet.* His enim myſteriis plus quam eleuſynis initiati non ſumus. Sicut enim lac aceſcens, vinum rancidum &c. arte in priſtinam naturam reſtitui non poteſt, ita forte nec ſanguis illis analogia reſpondens, ubi ſemel miſtura & compages ejus vel ſoluta fuerit prædominante quâdam ejus parte, vel per interpoſitionem materiarum noxiarum graviorem ſubiit mutationem, notis medicamentis in antiquum reducitur ſtatum. Non ignoramus Paracelſum olim jactâſſe, à ſe inventum tale medicamentum, quod omnia vitia ſanguinis mutet, & illum in optimam convertat temperiem, ſed dolemus, quod ſi unquam tanti arcani conſcius fuit, humanum genus ejus cognitione privârit. Quantum ſibi mortales obſtrinxiſſet Helmontius, ſi eos docuiſſet, quodnam illud ſit, cujus ſubtiliſſimo ac penetrantiſſimo impulſu fermentativo, quodvis heterogeneum & excedens promptè è ſanguine ſepararetur. Neque enim iis pollicem premimus, qui dicta-

ctatoria auctoritate decernunt, ejusmodi medicamentum his dotibus ex parte prædituin nullum inveniri poſſe. Palma in medio poſita eſt. Hoc tamen aſſerimus, nullum ad hunc usque diem remedium nobis innotuiſſe hiſce facultatibus inſtructum, omniaque illa, quæ hic & alibi vendita fuerunt, licet vires eorum magnificis verbis deprædicarentur, tanti nominis menſuram non impleviſſe.

Conſtitutio aëris in Menſe Julio, Auguſto, Septembri.

Per omnes ferè Menſis Julii dies aut venti ſpiraverunt, aut pluviæ, imò imbres impetuoſi deciderunt; & ut non de tonitru, fulgure &c. quicquam dicamus, 15, 16, 17, 18, 19, 26. magna aëris erat inclementia. Nec Auguſti initia erant blandiora partim propter pluvias, partim propter auram frigidiorem. Et cum dies ab 11 usque ad 14 nobis illuxiſſent ſereni, reliqui ad 21 usque ventis moleſti, ac pluviâ turbidi erant. Tandem poſt nubila phœbus nos reſpexit; quippe aëre gratiſſimo ferè in finem usque menſis uſi ſumus. Cum Septembris ingreſſu ventorum ac pluviarum injurias iterum experiebamur, at tædium noſtrum per aëris ſerenitatem iterum fuit abſterſum, usque in 12. Hunc qui excipiebant 13, 14, 15 & 16 iterum propter pluvias decidentes non adeò grati fuerunt. Secuti deinde iterum ſunt quinque dies admodum ſereni, quibus,

ut

ut mortalium res viciſſitudinibus obnoxiæ, ſucceſſerunt unus ventorum tumultu, alii pluviis infeſti. In ultimis duobus aër ſatis temperatus.

Febres diuturnæ & alii morbi. Multi hoc tempore longis ac tædioſis fatigabantur febribus, ſine dubio, quod per pluvioſam tempeſtatem plurimæ aquoſæ ſuperfluitates in corpore cumularentur. Infantes ac pueros Epilepſia premebat, quod argumento eſt, ex imbribus cerebrum graviter affici, ac pravis gravari humoribus. Gutturis ac faucium tumores adoleſcentibus ac juvenibus erant familiares. Cacochymici ulceribus ſordidis ac mali moris cruciabantur. Ita etiam in his plagis ſeptentrionalibus locum obtinet *Aphoriſmus* Hippocratis *16 lib. 3*, qui ita habet: *morbi in pluviarum multitudine magnâ ex parte fiunt febres longæ, alvi profluvia, putredines, morbi comitiales, & apoplexiæ & anginæ*, quamvis hoc tempore apoplexias & anginas non tractaverimus, imò nec putredines, ſi per eas cum aliquibus interpretibus intelligas partium ſolidarum corruptiones, gangrænam & ſphacelum.

Vomitus. Præterea verò morbis hoc tempore graſſantibus jungebantur vomitus, imò ſine complicatione aliorum morborum, etiam multi aſſumpta vel quantitate nimiâ, vel qualitate ventriculo moleſta per vomitum rejiciebant. In ul-

timis hiſce vomitibus compeſcendis non properabamus, modò ii, qui vomerent, facile tolerarent, & non vehementer angerentur, non eſſent hernioſi, phthiſi vel tabe affecti, hæmoptoici aut hæmorrhagiis aliis obnoxii, aſthmatici vel anguſti admodum pectoris, aut tandem morbis aliis exhauſti. Omnium minimè verò moras traximus, quando ſingultuoſæ præcordiorum & hypochondriorum concuſſiones cum vertigine & deliquiis, ut & deliriis conjungebantur, horum vomitus compeſcendos illicò eſſe putavimus. His parum præſidii erat in roborantibus ventriculum, aut ſtomachicis, ſed plurimùm in theriacalibus. Ultimi hi vomitus cum ſemper nobis eſſent ſuſpecti, ægris quietem imperavimus, & uſum alexipharmacorum cum regimine ſudorifero. Eandem ferè methodum ſervavimus in nimiis febricitantium vomitibus, quibus multi torquebantur non ſecus ac febricitantes in anno proximè elapſo. Cum enim ab hinc tribus ferè luſtris in acutarum malignarumque febrium vomitibus eandem, quam in peſtilentibus ſpondet Sydenhamius, ex alexipharmacis & ſudoriferis percepiſſemus utilitatem, huic viæ conſtanter poſthâc inſtitimus etiam in aliarum febrium vomitoriis defatigationibus, imò in nauſeâ paulò graviori: ac ſpes noſtra minimè nos fefellit. Subjunximus rebus jam tranquillis

ad

ad exemplum Riverii in malignis acetoſitatem citri, tùm ad temperandum ſanguinis æſtum, tùm virulentiam miaſmatis expugnandam. Ab aromaticis omnibus & præcipuè ab oleis deſtillatis cinamom. menthæ & opio ſedulò cavimus. Externè Theriacam in formâ emplaſtri non raro ordinavimus, conſilium D. Ludovici ſequentes. Ex eô ſolô in Pictore hypochondriaco internorum uſum abhorrenti in febri acutâ ita invaleſcentibus vomitibus, ut non vanus eſſet metus morbi iliaci, ſtupendum vidit ac deprædicat effectum D. Klaunig. Non raro etiam impoſuimus emplaſtrum de cruſtâ panis, maſtichinum & oleo menthæ, (cum jam Hippocrat. *lib. 2 de diæta, textu 26* teſtetur, mentham vomitum ſiſtere) aut caryophyllorum malaxatum. Præſenti ope ſeſe etiam commendat ♎ vini camphoratus cum ✢ fl. tunicæ miſtus. Nec emplaſtrum de galbano cum camphorâ prorſus rejiciendum eſt. Uſum mulſi cum ruta in vomitu ſingultuoſo in Polono mulſi amantiſſimo absque effectu præſcripſimus, commendatum olim ab Heurnio *lib. 2 method. ad Praxin. c. 21.* Porrò etiam multi ex tuſſientibus, quorum non paucos hisce diebus reperire licebat, facilè ea, quæ in capacitate ventriculi hærebant, per vomitum expurgabant, ſive id contingeret propter viſcerum abdominis compreſſionem in

tuſſi violentiori, ſive propter nervorum communionem, (in aprico eſt, pulmones à pari vago antequam ventriculo inſeratur ſurculos conſpectiores recipere) ſive tandem propter nexum arteriæ aſperæ per tuſſim irritatæ, cum œſophago, cujus ſuperior pars pharynx digito, aut alio quovis modo ſolicitata vomitum, aut vomendi conatum provocat. Tuſſis & per conſequens etiam vomitus à tuſſi dependens laxantibus lenioribus bis terve repetitis ſedabatur. Prægnantes multò gravius quam alio tempore, etiam poſt medium geſtationis tempus vomitibus delaſſabantur. Pilulis Beccheri potiſſimum ſublevabantur; Eſſ. etiam rorismarini quibusdam cum utilitate fuit propinata; nec deſtituit ſpem Miſtura ex

Eſſ. millefol.
cort. ☉t aa. p. ij.
Elix. ⊕l. Mynſ. p. j.

in vino, cui ſummitates roriſmar. fuerunt immiſſæ, exhibita.

Appetitus depravatus. Varia depravati appetitûs paradigmata & in virginibus ante menſium fluxum, vel in eorundem ſuppreſſione, ac in gravidis, quin etiam in illis fœminis, quibus menſes ritè fluebant, itidem his menſibus ſpectavimus. Cura ardua, quod proxima mali cauſa non adeò ſit cognita. Menſtruorum ſuppreſſio picam inducere

non

non potuit, quod, ut jam diximus, etiam mulieres ab illâ immunes, res abſurdas, una e. g. vivum Lucium, altera carbones, tertia corium cordubenſe &c. impensè appetierint. Et quot quæſo non deprehendere licet fœminas menſium ſuppreſſione per ſemeſtre ſpatium laborantes, inter quas tamen alio tempore vix una inſuetis his, ac hominis alimento non deſtinatis rebus unicè delectetur? Humorum corruptio vulgò accuſatur, ſed modus & ſpecies corruptionis non explicatur. Hyſterica pathemata, utut in excludendo hôc malô partes aliquas ſibi vindicare queant; ſola tamen malaciam parere vix admiſerit Hildanus *Cent. 1 Obſ. 37*, non obſcurè innuens ex ulcere circa fauces in muliere appetitum vitioſum eſſe ortum. Nos ex diverſitate appetitûs diverſitatem humorum peccantium pravo appetitui anſam ſuppeditantium conjectando aſſequi conati ſumus. Cum verò affatim conjecturarum, quæ potius turbant, quam erudiunt, in medicina ſit, nos hâc vice ſubticemus, donec dies nos meliora edoceat. Debile etiam fuit lumen, quod ab oppoſito certorum ciborum faſtidio aut nativo aut adventitio petere licuit. Nam quantum ad congenitum faſtidium pertinet, ejus cauſa ad matris gravidæ imaginationem refertur, ſed teneras contigit nobis tractare puellas pulvere laterum, cretâ, filamentis linteo-

rum

rum avidiſſimè veſcentes, quorum deſiderio matres gravidæ non tenebantur, quamvis non neſciamus contrarium exemplum legi apud Tulpium *lib. 2 Obſerv. 24*, ſcilicet quod vitioſus halecum matris gravidæ appetitus in infantem ita tranſierit, ut ejulatu, quos nondum poterat verbis, haleces appeteret. Aſcititiam autem averſationem quod concernit, negari nequit, quod ſæpe ſolum erroneum de pravitate hujus vel illius cibi judicium per conſuetudinem confirmatum pariat nauſeam; ſed ejusmodi præjudicium multis annis radices agens in ſtolido illo appetitu rerum noxiarum non cernitur. Deinde pendet illa conſtans certorum alimentorum nauſea aliquando inde, quod eadem ipſa alimenta aut minus mundè præparata, aut in nimiâ quantitate ad repletionem nauſeabundam avidè ingeſta fuerint, cujus rei memoria perpetuò præſens averſationem iſtam conſtantem fovet. Sed quid hinc eruas, quod faciat ad illuſtrandam appetitûs iſtius noxii cauſam? An abſurda olim nitidè eleganterque cum multo palati lenocinio præparata, eademque ante annos aliquot cum voluptate aſſumpta faciunt, ut ex ſolâ perceptæ voluptatis jucunda recordatione deſiderium fruendi iis denuò reviviſcat? Sed quicquid tandem de curâ picæ ſit, bene eſt, quod gravidæ noſtræ innoxiè peregrina ac prorſus aliena comederint?

derint? Non datum eſt, noſſe, quos ſyrupus de agreſtâ ceraſ. acid. ribium, berber. &c. à vitioſo iſto appetitu revocaverit. Nec majora incommoda eæ ſunt perpeſſæ, quæ ab omnibus remediis abſtinebant, quam illæ, quæ ſtudioſiſſimè & ſyrupis iſtis & tragæis ſtomachicis ex ſpecieb. aromat. roſat. & caryophyll. diaxyloaloe, roſat. novell. &c. utebantur. Enimverò puellæ & fœminæ non gravidæ petulantiam hanc ſuam gravidè luebant, præcipites enim in cachexiam, obſtructionem menſium &c. devolvebantur. Ab his corporis malis non niſi laxantibus ſæpius repetitis, abſtergentibus, vomitoriis levioribus, abſorbentibus, anticachecticis, ſtomachicis &c. ſublevabantur. Relabuntur autem facillimè in priſtinos mores ac morbos reſtitutæ, nec niſi expertus crediderit, quanti ſit laboris efferum hunc cicurare appetitum. Notum eſt non Medicis ſolum, ſed & præcipuis quibusvis, quænam ſint acta hic locorum ad avocandam ſupremi ſubſellii heram ab immoderatâ prorſus ceræ ac cereorum ingluvie. Cerei primùm manibus mortuorum inſerti, ac deinde ori etiam in præſentiâ ejus, niſi fallimur, immiſſi, ſucco colocynth. imbuti fuerunt, non deſiêre tamen eſſe unicæ ejus deliciæ, quibus avidiſſimè, modò nanciſci poſſet, & cum ſummo jucunditatis ſenſu frueretur.

Cholera. Homo cæteroquin ſatis robuſtus cholerici temperamenti incidebat in ferocem affectum Cholericum. Cucumeribus, ut non paucorum mos apud nos eſt, ventriculum diſtenderat, ac turbidam cereviſiam ingurgitarât ad ℔. vj. circiter. Poſt prandium abjectâ tunicâ ad labores ſeſe accincturus, à ſuorum quodam irritatus vehementer excandeſcit, ſed iracundiam diſſimulat. Poſt duarum horarum intervalla gravitatem maximam & anguſtiam immanem cum dolore in ventriculo percipit. Turbatur etiam caput, mens percellitur. Brevi poſt præterlapſis quinque circiter à prandio horis nauſeat, ac animi defectionem ſibi imminere narrans frigore percellitur, ſuccedit æſtus, ita tamen ut horripilatio quanquam non adeò frequens intercurrat. Supernè ac infernè magno cum impetu ac ſummis cum anxietatibus humores erumpebant. Tametſi verò ſtomachus & inteſtina mirè torquerentur, immanior tamen cruciatus, prænuncians inſtantes vomitus & ſedes ab eo ſentiebatur in regione lumbari dextrâ, ubi inteſtini duodeni ſitus, idque documento eſt, iſtud præcipuam hujus morbi eſſe ſedem, ac malo invaleſcente inflammari. Ferè convicti ſumus præſentes hujus tragœdiæ ſpectatores, vomitus in cholerâ à motu inteſtinorum periſtaltico inverſo nequaquam pendere, cum ea, quæ nobis præſentibus in

ma-

magnâ quantitate ſupernè dejiciebantur, nulla excrementorum indicia ac ſtercoris notas præ ſe ferrent, omnique fœtore carerent. Probabile eſt choleram ex duobus morbis componi, vomitu & fluxu alvi. Cum humorum verò copia, quæ utrâque viâ expurgatur per œſophagum, inquam & per inteſtina, ſæpè tanta ſit, ut incredibile videri queat, eam omnem imprimis hiſce viis hærere, ſuſpicio naſcitur ex maſsâ ſangvineâ non minimam ſentinæ hujus partem per arteriæ cæliacæ ramos ad ventriculum, per meſentericam, tum ſuperiorem tum inferiorem ad inteſtina confluere, & per vomitus ac ſedes ex corpore ſurſum deorſum exturbari. Huic ægro præſcriptus illicò fuit Pulv. ſeq.

℞. Cryſtall. mont. ppt.
Corall. rub. ppt. aa. ℈jj.
⦶ depur. ʒß.
Cinn. nat. gr. vjjj.
Camphor. gr. jj.
M. f. pulv. div. in 4. pt. æqv.

Pulverem hunc ad corrigendam materiam acriorem in ventriculo ac inteſtinis, ex cucumeribus corruptis & cereviſiâ fœculentâ & ſerum, ſi ita vis, acidum, aut aliâ acrimoniæ ſpecie imbutum, nec non ad bilem temperandam, ſique eam cum veteribus tenuem in hoc morbo accuſare placet, incraſſandam, ac quaſi coagulandam, & ad præcavendam inflammationem utilem eſſe multoties experti ſumus: Cryſtallum montanam & Corall. fere ſem-

per in hoc caſu prætulimus alabaſtro, ebor. uſto, lap. 69. mat. perlar. &c. tametſi nec illa rejiciamus. Potum tenuem non minus bilem, quam humores acres cæteros diluentem commendavimus. Veteres ſolicitè aquas lactucæ & nymphææ extollunt, Aretæus etiam aquæ frigidæ cyathos duos aut tres non abhorret; nos poſthabitô etiam jufculo ex pullis gallinaceis Sydenhamii, decoctum hordei elegimus, ſatis certi, hôc ipſô & acrimoniam biliosam involvi, ejusque muciditate inteſtina adverſus acrium injuriam præmuniri. Non tamen permiſimus, ut ſumpto pulvere ſtatim decoctum hoc ſuperinfunderet æger, ne venticulus irritatus illicò medicinam excuteret. Sub noctem Theriacæ Androm. ℥ß. in aquâ cinamomi diſſolutam accepit. Externè ⩀ Vini camphoratus fuit adhibitus. Cum per intervalla 18. horarum ter pulverem ac ſemel theriacam ſumpſiſſet, multùm de ferociâ ſuâ remiſerant ejectiones, itaque Eſſent. Theriacal. uſui pulveris denuò repetiti intercalavimus, ut &, vomitu magis ac magis ceſſante, hauſtulum vini Canarienſis. His paucis medicamentis malum fuit debellatum. Uſus deinde per biduum eſt gelatinoſis juſculis, ac ex voto convaluit. Anodyna in largiori doſi more Sydenhamii non propinavimus, etiam in aliis caſibus, &, ſi remedia, quod multoties factum eſt, ab ægris rejicerentur, ea denuò ac itera-

ratò iis obtulimus, ſed ad dimidiæ ferè horæ ſpatium à ſumptis remediis potum illis interdiximus. Ex adſtringentibus, ſcilicet pulv. compoſ. ex ∇ ſigill. Goldberg. bol. armen. croc. ♂t. adſtring. gum. Arab. & raſ. N. M. ac parum theriac. cœleſt. in ∇torment. biſtort. cum ſyr. Myrtin. præcordiorum anxietates cum punčturis acutiſſimis in hypochondriis usque ad animi defečtionem aučtas fuiſſe, meminimus. Nec Cydonites, ſeu ut vulgò vocant, vinum Cydoniorum multò melius ſe gerit, ſi ſub morbi initio exhibeatur, at morbo jam debellato ventriculum egregiè roborat, ob hanc profečtò virtutem Cydonia à Sebizio *de alimentorum facultatibus* eximiè celebrantur. Cæterum Vratislaviæ quò fervidiores ſunt tempore æſtivo ſolis ardores, eò frequentiora Choleræ exempla cernere licet.

Fluxus Cœliacus. Fluxus alvi cœliacus cum diarrhœâ hoc tempore erat morbus prædominans, quo infantes, pueri ac adulti paſſim imò & ſenes infeſtabantur. Fæces, quas reddebant, cremore ſeu chymo permiſtæ erant, haud multùm albicabant, id quod indicium præbebat, bilem in duodeno cum chylo fuiſſe permiſtam. Hoc alvi profluvium tormina non comitabantur; nec æſtuabant, aut adeò ſitiebant ægri, mirè tamen enervabantur ac contabeſcebant. Pulſus tantùm in paucis quibusdam celer & frequens exiſtebat,

tanquam febris affligeret. Ante dejectionem ſedium abdomen diſtendebatur, ac venter inflabatur. Non meminimus, quod hoc tempore dejecturis leviuſculæ lipothymiæ ſeu animi defectiones obrepſerint cum frontis ſudore, quod aliàs factum eſſe novimus. Non uno alterove die durabat hoc malum, ſed poſt duas aut tres ſeptimanas demum adhibitis idoneis remediis conquieſcebat. At tamen non nimis erant frequentes ſedes per diem, ſexies, ad ſummum octies vel decies alvum exonerabant. Appetitus non prorſus erat proſtratus, nec tamen per omnia ſalvus, ſicut iſtius mulieris, de quâ Foreſtus *lib. 22. Obſ. 26.* Ex reſiduo autem appetitu, ut & chylo cocto colligitur, ventriculum ſuo fungi officio, nec ei culpam omnem imputari poſſe. Re attentè conſideratâ patuit vitium hærere in cruſtâ inteſtinorum villoſâ (quam velamentum bombycinum Hornius appellat:) per quam tanquam filtrum cribratur & tranſcolatur chylus. Vitium autem illud aliud eſſe non poteſt, quam quòd pori iſtius periſtromatis humoribus lentis ac pituitoſis ſint obducti. Dùm itaque blennâ viſcidâ ac tenaci velamentum bombycinum eſt incruſtatum, chylus non admittitur, ſed cum fæcibus alvinis exturbatur. Præterea affectus hic noſter abundantiam pituitoſorum humorum in maſſâ ſangvineâ præſupponere videtur, nam frequentia

ſe-

ſedium per tot dies durantium, ſatis innuit, cauſam non ſoli pituitæ in inteſtinis ſtabulanti adſcribendam eſſe, tametſi aliàs facilè largiamur, largam in inteſtinis reperiri humiditatem excrementitiam, *qua*, ut veteres efferebant, *eorum tunicis imbibita laxitatem efficiat.* Perſvaſi igitur eramus, pituitam aliosque noxios humores ex maſſa ſangvinis per arterias meſeraicas in inteſtina effundi, ac deinde cum chylo & fæcibus per ſedes eliminari. Non excluſimus etiam glandulas, quas Wepferus tunicæ tendineæ, Bayerus verò & Bechlinus carneæ intertexi notarunt, quamvis Wepferus potiſſimùm de glandulis ventriculi loquatur. Nec enim negari poteſt, ex ductibus illorum lympham ſubindè viſcidam in tubulum inteſtinorum illabi. Maximi uſûs erant in curando hoc affectu pulveres digeſtivi ex ocul. ♋. ♀ ⊕l. arcan. dupl. ſale abſynth. ad mucum viſcidum incidendum. In infantibus ac pueris absque omnibus aliis ſatisfaciebat pulvis laxans Ludovicianus ex pulvere jalapp. & ☿ dulci eâ doſi, quâ grana hujus ſeriei annorum uſq; ad quintum reſpondebant, illius enim (ſcilicet jalappæ) grana vjjj. infanti quatuor annorum tutò, ſi iſte non adeò debilis ſit, exhiberi queunt. Subjunximus ejusmodi laxanti in hoc caſu medicamentum ſine pari Tinct. ⊕l. ♂t. ♀ſat. D. Ludovici, ac ferè nullis aliis indiguimus. In adultioribus, præmiſ-

miſſis ſalibus aperientibus, rhabarbarum bis ferè præſcripſimus, deinde in uſum traximus ea, quæ emollitas per pituitoſos humores fibras roborare poſſunt. Eminent præ reliquis ♂tialia cautè cum aromaticis miſta v. g. limat. ♂t. cum trageâ quâdam gratiori. Nec enim vidimus ullam cauſam, cur limatura hæc cum lumbricis terreſtribus exſiccatis aliisque, prout quidem Ravellio placuit, miſcenda eſſet, quamvis lumbricos in uſum adverſus puerorum vermes duxiſſe videatur, falſâ utique innixus hypotheſi. Egregiè etiam proſunt Elix. menthæ, Eſſ. acori, abſynth. comp. ſi recte fuerit parata, & rad. cichorei condita in delicatioribus. Adverſus febrim non erat peculiaribus medicamentis opus, nam ut jam diximus, illa non erat notabilis, aberant etiam animi deliquia. Externa pauca adhibebantur, & illa ex adſtringentibus minimè compoſita. Convaluerunt quantum ſcimus, omnes noſtrâ hâc methodo curati. Aſt etiam alius generis fluxus cœliacus datur, qui tantum non omnes in mortem præcipitat. Nimirum contingit, ut chylus etiam ritè percolatus per poros velamenti bombycini in glandulis meſenterii ſubſiſtat ac in caſei formam coaguletur. Prædictæ glandulæ à copioſo chyli fluxu intumeſcunt, quô ipſo ſubſequenti tranſitus præcluditur. Non autem ſolùm in tumorem perexiguæ iſtæ glandulæ extolluntur,

ſed

ſed diuturniori morâ liquoris mucilaginoſi emolliuntur & vim tonicam propellendi receptum chyloſum liquamen amittunt. Hoc ubi contingit, quemadmodum in tenerâ ætate, dum frigidus potus noctu ingurgitatur, crebrò ſolet uſu venire quovis anni tempore, chylus inſpiſſatur, in cremam aut in caſeoſam ſubſtantiam induratur. Fieri tum aliter nequit, quam ut cœliacus fluxus ob iter chyli impeditum excitetur cum ventris torminibus & atrophiâ totius corporis ob denegatum humoris nutritii ad ductum thoracicum per pancreas meſenterii liberum commeatum. Exinde ægri ejusmodi atrophiâ conſumti in ſceleti formam rediguntur, & emaciati prorſus exſpirant. Poſt mortem, ut notum eſt Proſectoribus, innumeræ glandulæ, quas vel lynceus oculus vix in ſanis detegere potuiſſet, in conſpectum veniunt turgidæ & duræ, quarum aliæ fabæ, aliæ nucis avellanæ, aliæ tandem nucis moſcatæ magnitudinem æquant, in quô caſu laudata anteà medicamenta eam, quam prædicavimus efficaciam in priori illâ cœliaci affectûs ſpecie minime exerunt. Pauperes, qui fructus fugaces crudos ingurgitabant, paſſim in lienteriam incidebant.

Lienteria. Adeò hiſce menſibus alvi profluvia quæcunque, excepto ita dicto hepatico fluxu, quem non vidimus, præ reliquis morbis erant commu-

nes. Lienteria hoc tempore maximè omnium dependere videbatur à lubricitate ventriculi,ſeu laxitate fibrarum ex pituitoſorum humorum flacceſcentium admiſtione. Maximè verò omnium atonia pylori accuſari meretur. Iſte enim ex diuturniori morâ & commercio cum phlegmate enervatus,alimenta non retinet, ſed potius ante debitum concoctionis tempus eadem elabi ſinit. Hoc verò quando contingit, cibus non valdè mutatus (aliquam certè mutationem commiſtio ſalivæ cum alimentis in maſticatione parit) per alvum celeriter egeritur. Neque neceſſarium eſſe videtur ad producendum hunc lientericum fluxum, ut *particulæ pituitoſæ ventriculo & inteſtinis adhærentes valdè lævem & glabram faciant eorum tunicam interiorem*, ut credidit Craanen *Prax. Med. reform. c. 75*. ſed tranſverſarum fibrarum in ventriculo debilitas ab emollitione enata ſufficit, quo minus aſſumpta in ventriculo ſerventur,donec in chymum fuerint diſſoluta. Et fortaſſis Galenus non adeò malè taxavit veteres,quod lienteriæ tale nomen indiderint ἀπὸ τῆς τῶν λειότητος, cum vitium non inteſtinorum ſit, ſed ventriculi; itaque non neceſſe eſt, lævitatem cum Doctiſſimô Virô D. Craanen non ſolum in ventriculo, ſed & in inteſtinis comminiſci. Cæterum palpabile videtur, quod ita conſtituto ventriculo, prout eum in Lienteriâ

comparatum eſſe diximus, ſalivalis humor (menſtruum vulgò vocant) iners ac ad diſſolvendos cibos ineptus eſſe debeat. Feſtinavimus curam, quæ non magis ardua eſt, quam in cœliacâ, nec periculum præſentius, quàm hæc minitatur. Omninò enim hîc ſubſcribimus Doctiſſ. Medico Ludovico Mercato in lib. *Conſultat. XII. p. m. 66*, eos decipi, qui arbitrantur, longè minus eſſe periculum in cœliacâ, quam in lienteriâ. Nec nos movet ſpecioſa, quam allegant, ratio, quod in hâc omnimoda ſit coctionis privatio, in illâ verò diminuta, privatio autem ſemper deterior ſit diminutione, nam rectè iis reſpondit vir prælaudatus, eos ignorare, privationem coctionis in lienteriâ adeſſe hâc præcipuè de cauſâ, *quod alimenta non retineantur*, at in cœliacâ, eâ præſertim, quam vulgò deſcribunt, ſed tamen à noſtrâ illâ, quæ hoc anno, ut diximus, graſſata eſt, in non paucis diſcrepat, graviora coctionis vitia deprehendi, nam alimenta, etiamſi detineantur, cruda tamen excerni & magis putrida, quò diutius detinentur. Non attigiſſemus hæc, niſi quosdam ex noſtris in aliâ verſari opinione nobis innotuiſſet. Medelam hujus temporis Lientericis rhabarbarum in juſtâ doſi bis exhibitum, & ſtomachica tonum ventriculi reſtituentia attulerunt. Inter ſtomachica illa præcipuum locum obtinuerunt ex maſtich. abſynthio menthâ

ac ligno aloës præparata, quæ & moris immaturis ſiccisque, ac eo ipſo acerbis ab Altimaro, & gallinarum ventriculis à Foreſto tantoperè commendatis prætulimus. Nec minus utilia deprehendimus Zingiber & N. Moſch. condita. Egregiè etiam profuit ipſa Theriaca in vino diſſoluta. His exhibitis non indiguimus alumine, cujus dextro uſu nihil eſſe præſtantius in lienteriâ Frid. Hofmannus arbitratur, præſertim ſi diæteticæ leges ritè obſerventur. Decoctum radic. chinæ dilutum locò potûs ordinarii hauſtum reliquorum remediorum uſum, mirum dictu, quam efficacem reddat. Colophonem curæ imponere licet per prudentem martialium uſum.

Arthritis. Unus & alter puer ab inſultibus arthriticis hoc tempore non erat immunis. Succi lumbricorum efficacia alibi à nobis debitè fuit celebrata in articulari morbo, ſed prorſus mirandam eſſe in arthritide puerili, aliquoties poſthac deprehenſum fuit. D. Pezoldo occurrit puer nobilis 10 annorum, patre natus arthritide frequenter exercito. Hunc ipſum arthritide vagâ miſerè tortum poſt fruſtra ferè propinata diapnoica, diluentia, præcipitantia, cinnabarina & nitroſa feliciter ac brevi reſtituit remedio à Clariſſ. Ludovici indicato, ſcilicet ſucco lumbricorum in calido infuſo trifol. fibrin. beton. ſalviæ & ſabinæ exhibito. Inde ſudo-

dores largos acidum olentes cum ſubitâ ac inſperatâ euphoria fluxiſſe vidit. Et nos ferè etiam ex pulvere lumbricorum non multò minorem utilitatem percepiſſe arthriticos, in hâc tenerâ ætate, quibus ſuccum lumbricorum in paulò amarioribus infuſis nullâ arte obtruſeris, multoties experti ſumus. Quamvis nulli dubitemus, aliàs palmam ſucco præ pulvere offerre, ſi ægri non fuerint nauſeabundi, & occaſio utendi ſuppetit in aliis quoque morbis. Inſigniſſimum effectum certè eidem D. P. notare licuit in Juvene ex Ducatu Wurtenbergico 22 annorum, qui ex variis duram militiam ſtipantibus laboribus, peſſimâ diætâ, ac ultimò ex potu frigido poſt iram ſuppreſſam in gravia ſymptomata, atrophiam inſignem, vertiginem, arthritidem, impotentiam artuum, tubercula glanduloſa variarum corporis partium delapſus; iſte verò præmiſſis univerſalibus, præcipitantibus, reſolventibus &c. ex continuato uſu ſucci lumbric. cum memorato brevi ante infuſo eminens levamen ſenſit, & poſt aliquod interjectum tempus cum ſanitate ex integro reconciliatus eſt, ita ut poſt duos menſes ſucculentus & carnoſus evaderet ac ζωτικὸν ἄνθ© recuperaret. Proficuus admodum huic eidemque juveni fuit non ſine merito â Celeberr. D. Schlevogtio doctrinæ & experientiæ rarioris medico commendatus ex ſabinâ & filice ſuffitus.

Febres intermittentes mali moris.

In ſcenam etiam prodibant febres quædam intermittentes admodum ſimiles iis, quæ anno proximè præterlapſo à nobis fuerunt tractatæ. Diſputatum fuit, ut alibi innuimus, inter doctiſſimos medicos, an ex verè intermittentibus quædã malignæ ſint, & videas alios hoc affirmare, alios verò negare. Malignas ejus generis febres multis præclaris medicis videre licuit, Petro Salio Diverſo, Sennerto, Paulo Neucranzio, Johanni Rhodio, Simoni Pauli, Henrico Meibomio, aliisque pluribus. Agnovit etiam eas Galenus, indicavit Mercatus Claudinus & Minadous. Et hoc anno nobis quoq; hîc intermittentes malignas aliquoties obſervare contigit, ſed non adeò frequentes, quam anno nono hujus ſeculi tempore æſtivo. Qvin imò annotatum eſt à Medicis in illis locis, ubi peſtis in viciniâ noſtrâ hodiè graſſatur, ante luis peſtiferæ ingreſſum intermittentes mali moris fuiſſe graſſatas. Illarum quas tractavimus & hoc anno 1702, & jamjam præterlapſo, 1709, ferè typus hic fuit. Initio ægri meridiano tempore levem ſensêre horrorem, quem calor illicò excepit non adeò magnus, ſed cum ſummâ laſſitudine & debilitate virium conjunctus & in ſequentem diem usque ad quintam & ſextam matutinam protractus. Pulſus ſummè langvidus erat. Altero die non tantum remiſſio, ſed vera intermiſſio obſervabatur, nihilominus de

ma-

maximâ virium proſtratione conquerebantur, & artus ſibi omnes quaſi confractos eſſe ingeminabant. Tertio die ferè circa veſpertinum tempus ſenſum frigoris per dorſum, ut ajunt, decurrentis percipiebant, & ſtatim in magnum incidebant æſtum, qui per noctem usque ad octavam, imò nonam & decimam durabat. Et hoc die tertio verè adhuc intermiſſionem aliquam obſervare licebat. Sequentibus autem tribus aut quatuor diebus creſcebat calor ac debilitas cum maximâ virium dejectione & reliquis ſymptomatibus mox deſcribendis, ut facilius exacerbationem caloris ſtatis temporibus, quàm intermiſſionem veram notare poſſes. Sed quod notatu quàm digniſſimum eſſe arbitramur, his, quos diximus, tranſactis diebus juxta noſtram curandi methodum poſt ſeptimum, modò citius, modò tardius rurſus intermiſſiones apparebant, & quotidiè quaſi luculentiores, donec vel in tertianas, vel quod tribus eveniſſe memini ultimo hoc anno, in quartanas manifeſtè degenerarent. Lingva toto morbi decurſu mucô viſcidô (albo plerumque) erat obducta. Graviſſimè urgebat nauſea. In quibusdam ventriculus ad vomitus concitabatur, alios verò inanes vomendi conatus maximoperè torquebant. In his cardialgia major quam in illis, ac priores facilè animo linquebantur, cum leviter commoverentur. Inappeten-

tentia & nauſea ciborum erat longè maxima, ſed quod mireris, ſitis minimè clamoſa. Limpidam ferè deſiderabant, reliqua potuum genera faſtidiebant. Tribus aut quatuor prioribus diebus immanis capitis dolor iis infeſtus erat, qui utut ſequenti tempore non ceſſare videretur, quia morbus de vehementiâ non remittebat, nihilominus veteres de ejus cruciatu querelæ parcius audiebantur. Vigiliæ ferè perpetuæ & inexpugnabiles. Urina ſub initium propemodum naturalis, creſcente morbo ſaturatè rubra, eô autem adultô plerumque turbida erat. Alvus ferè adſtrictior. Tantum in uno diarrhœa, quantum memini, animadverſa. Purpuram, poſt incredibiles anxietates & jectigationes erupiſſe itidem recordamur. In quinquagenariæ viduæ, quæ in ſterili matrimonio vixerat, corpore poſt ſummam pectoris oppreſſionem Eſſere effloruit. Superato etiam morbô tardè ægri priſtinas recuperarunt vires. Hiſce noſtris febribus admodum noxia fuerunt emetica & purgantia draſtica, quorum uſus, ut fama fert, nonnullis fuit lethalis. Ad imitationem Neucranzii *de purpuræ curatione p. 413*, quando neceſſitas illud exigebat, ab initio leni ſumus uſi pharmaco, curioſè vitatis fortioribus. Alexipharmaca & bezoardica cum ⊕tro miſta, ſacra ægrorum noſtrorum anchora fuerunt, non tamen

ne-

neglecta humectantia & analeptica. Quoad intermiſſio aliqua obſervari potuit, ſub declinationem paroxyſmi exhibita fuit Eſſentia ex ſcordio & radicibus alexipharmacis ægrisque inculcatum, ſudorem ſpontè manaturum continentiâ corporis & quiete calidoque potu eſſe fovendum. Horâ unâ aut alterâ ante paroxyſmum datus eſt pulvis ex bezoardicis & ⦶tro. Cum verò deinceps intermiſſio aut nulla eſſet, aut certè obſcuriſſima, Eſſentiam quidem horâ 5 & 11 matutinâ dedimus, pulvis verò horâ quartâ & nonâ veſpertinâ in uſum fuit vocatus. Quibus ſudores absque omni violentiâ horis matutinis placidè fluebant, iis nauſea, vomitus, imò & deliquia multò citius ceſſarunt, quam aliis, qui jectigationibus quamvis lecto ſepulti jacerent ſudoris fluxum impediverunt. Irregularis etiam erat febris cujusdam præſidiarii militis, cujus curæ præfuit D. Pezold. Ejus paroxyſmi modò tertianæ, modò quartanæ typum ſervare videbantur. Quartus acceſſus conjunctus erat cum ἔκλυσι & ἐφιδρῶσι, ſed mox comparebant ubivis in toto corpore & artubus confertiſſima tubercula ſatis dura, albida & prurientia cum ſummo levamine. Quia verò poſt triduum Medico inconſulto in aëre libero ac horridiori commorabatur, denuò ob deſpumationem turbatam incidit in grandes præcordiorum anxietates & diſpnœam, quibus liberabatur, cùm iterum

tubercula pruriginoſa coloris rubicundi ac brunni erumperent. Poſt uſum Mixturæ ſimpl. non camphoratæ iſta exanthemata evanuêre, ſed fœdus cutis color cum pruritu pedumque tumore œdematoſo per aliquot dies reſtabat. Cæteroquin ejus generis febres minimè raræ ſunt, ut alibi innuimus, & viſi ſunt interdum ferè omnes domeſtici laborare ejusmodi febribus ſcorbuticis. Ita Patrifamilias ædes declives & ſtillicidio adeò madentes, ut fungi in hypocauſto naſcerentur, inhabitanti, ut & conſalinis ejus ſub quolibet paroxyſmo ſimilia tubercula albida, prurientia & æſtuoſa effloreſcebant. Quondam doctiſſimus Reineſius in tertianis epidemiis mali moris, pertinacibus, & miris ſymptomatibus comitatis ejusmodi tubercula pruriginoſa, alba per totum corpus inſtar monticulorum ſubitò prorumpentia, ſubitoque diſparentia conſpexit *Epiſt. 2. ad Neſteros.* Febrium harum ſcorbuticarum cura requirit omninò antiſcorbutica, quibus ex voto debellantur. Id quod prælaudatus Reineſius expertus eſt, l. c. ſcribens: *Feliciter mihi ceſſit habitâ ratione febris ejusque cauſæ antiſcorbutica alterantia exhibere, quod, quia non attenderunt alii, ludere ſcilicet & latere ſcorbutum ſub typis febrium, etiam veteranos & exercitatos Medicos nihil ſe profeciſſe (& pertæſos ægros reliquiſſe) conqueri memini.* Quæ longè veriſſima eſſe quotidianæ ferè experien-

rientiæ teſtimonio confirmamur. Hæſitavimus autem hactenus & ad hodiernum usque diem ambigimus, an fides adhibenda ſit iis, quæ p. 4 idem Reineſius addit: *Univerſim autem verum eſt, ſcorbuticos etiam calidiora facillimè tolerare: nam & humor morbificus frigidus & viſcus, quod plerumque hunc morbum fovet, ipſum frigidum eſt, & atonia flaccorque ventriculi, qui ſemper comitatur, calidis potius, quam frigidis corrigetur.* Si fidam rerum magiſtram conſulueris, facilè comperies, multos ſcorbuticos calidiora ægerrimè ferre quando febricitant, & ſucco citri aliisque ſubacidis maximè refocillari. Sed hæc obiter.

Criſis per abſceſſum cuticulæ. Mulier quadragenaria cholerico-ſcorbutica in febrim continuam periodicam lapſa eſt, ac demum feliciter, obſervante D. Preus, per cuticulæ universi corporis ſeceſſum judicata. Adeò non ſoli ſerpentes exuvias ſuas deponunt. Frequenter autem cuticula abſcedit in morbo, quem vulgò vocant Roſalia, antehâc à nobis deſcripto, prout multoties vidimus.

Alphus. Paulò rarior apud nos affectus, Alphus, quo ſumma cutis colore punctis ſeu maculis albis, ſed non continuis, nec invicem cohærentibus diſtingvitur. Vitiligine hâc cutis ſubaſpera & inæqualis redditur. Maculosâ hâc corporis defœdatione non tantum quendam Medicum alibi jam

viventem, ſed nonnullos etiam alios dehoneſtatos conſpeximus. Ab iſtâ morpheâ nec membrum virile fuit immune. Sed benè eſt, quod ſuperficietenus duntaxat cutim quaſi guttis quibusdam ſuperaſpergat, nec muſculos corripiat, quod in Leuce fit. Nulla verò cæteroquin moleſtia premit hominem. Vegetus ſanè erat Medicus, vegeti & pauci illi alii à nobis conſpecti. Ab his maculis non niſi colore diſtinctæ videntur illæ obſcurè rubeſcentes, quæ multò frequentiores & paulo, quantum ad ſpatium, diffuſiores, his religioſus quidam collum & brachia notatus, à D. Klaunig conſilium opemque petiit. Vitium in humoribus latens corrigendum eſſe facilè patet, ne ſi altiores radices agat, in deterius vergat, & gravem aliquem affectum inducat. Lepram quod minentur maculæ albæ, quorundam ſententia eſt. Ex votô ceſſit Doctori prælaudato cura per trag. aromat. ℥jj & limat. ♂t. ſubtiliſſ. ℈jj. Illâ manè ad 3 cuſpides cultri ſumptâ, Religioſo ad ſudorem usque corpus commovendum fuit. Poſt prandium ol. ♀ per deliq. Monachus iſte non ſolum uſus eſt, ſed & maculas ſudore adhuc madidas eo ipſo perfudit, hoc eventu, ut brevi priſtinus cuti, abſterſis his maculis, redderetur nitor. Quæ cura etiam in aliis, omiſſo externo & interno ol. ♀ per deliq. aliorumque evporiſtorum uſu per ſolam ♂tis limaturam cum

pulv.

pulv. cinamom. & ſacchari ſ. q. in rotulas redactam fauſta ac ſecunda fuit.

Non tantum infantibus propter tormina clamoſis, ſed & aliis nec non adultis familiare erat vitium Procidentia ani ſive propter diarrhœam epidemium hujus temporis morbum; ſive quod acria quædam, ac in nonnullis etiam aſcarides in inteſtino hærerent, ac vellicando, ſtimulando, morſicando, illud protruderent; ſive quod muſculorum tonus nimiâ humiditate eſſet quodammodo relaxatus. Notum enim ſatis eſt, quod, quando, aut robur muſculi ſphincteris, aut levatorum humiditate & mollitie remiſſum eſt ac elangvuit, podex hiet, & non ritè conſtringatur, vel anus aliquantiſper protruſus (quod in omni excretione contingit) non ſurſum retrahatur. Ex ultimâ hâc causâ multis fuiſſe his diebus prolapſum inteſtinum non licet dubitare. Tametſi autem prolixis quæſtionibus in affectu in oculos incurrenti minimè opus ſit, ut tamen in noſtrâ ſententiâ magis confirmaremur, non neglexímus indagare, an magnus egerendi conatus ob fœces exſiccatas & induratas adeſſet, an calculo veſicæ premerentur, num aliqua paralyſios veſtigia obvia forent? Nihil autem horum in ægris noſtris tùm deprehendere potuimus. Non tantum tollendæ hujus prolapsûs cauſæ incubuimus, ſed ante omnia eò

Procidentia ani.

laboravimus, ut quam primùm anus in ſuum reponeretur locum. In adultis negotium repoſitionis non adeò difficile fuit, antequam inteſtinum inflammaretur ac intumeſceret; nam facilè vel ab ægro ipſo, vel à Chirurgo linteô calidô blandè retrudebatur. Præſenti autem inflammatione uſi ſumus aut fotu, aut ſacculis ex flor. ſambuc. meliloti, chamomill. Verbaſc. hyperic. ſummit. anethi ac ſem. cumini in vino coctis optimo ſemper cum ſucceſſu: ſublato repoſitionis impedimento levi manûs operâ prolapſum inteſtinum in priſtinum redit locum, ſed ut diximus, illud ita facilè expeditur in adultis. In Infantibus paulò aliter ſe res habet: dum continuô ſuô ploratu ac ejulatu inteſtinum protrudunt, fruſtra in repoſitione laboratur, niſi punctum illud temporis accuratè obſervaveris, quo inteſtinum motu ſuo vermiculari artis & manûs ſubſidium adjuvat. Difficilius opus eſt, anum in locum debitè repoſitum ita firmare, ne denuò procidat. Variis modis, quos omnes hîc commemorare non attinet, hoc aſſequi tentarunt hactenùs Medici. Inter remedia externa maxime extollit D. Klaunig ungventum Foreſti, quod in fœmina 30 annorum, quæ per multos annos hoc incommodi perpeſſa fuerat, ut etiam illo tempore, quo alvum non deponebat, inteſtinum prolaberetur, mira, aliis omnibus irritis, præſtitit. Ungventum verò illud ſequens eſt: ℞ Gal-

℞ Gallar. immatur.
Nuc. cupreſſ.
bacc. myrt.
balauſtr.
Mali corii.
Cort. glandium.
Acaciæ.
Thur.
Maſtich. aa. ʒjj.

Omnia exquiſitiſſimè trita macerantur dies circiter quatuor in ſuccis meſpilorum & ſorborum immaturorum, deinde ſiccantur igne & cum ol. roſat. ſæpius in aquâ aluminosâ loti ℥iiiiß ac ceræ albæ ℥j. f. Ungventum. Nos, ut nihil diſſimulemus, ungventis omnibus ferè ſemper prætulimus vinum, in quo ſummitates abſynth. cortex granat. acaciæ & alia ſimplicia à Foreſto in ungventi formam redacta fuerunt cocta, eò, quod non tantùm fibras inteſtini conſtringat, ſed una eademque opera muſculis relevatoribus robur addat. Nec rejicienda cenſemus illa topica, quæ lumbis & præcipue oſſi ſacro imponuntur. Ac laude ſuâ defraudandum non eſt celeberr. Ettmulleri Emplaſtrum ex Gumm. ſagapeno, oppoponace aa. q. ſ. liquefacto præparatum & calidè oſſi ſacro impoſitum; quod amplius delucеſcet & ab unoquoque facilius concedetur, ſi in memoriam nobis revocaverimus, quod levatores ab oſſium coxendicis ſacrique ligamentis oriantur & ſphincteri muſculo, ad quem diſtincti deſcendunt, inſertiones ſuas commiſceant. Tor-

Calculus in uretere hærens. Torſerat dolor fixus in iliô, niſi fallimur, dextro Virum quadragenarium per aliquot dies cum morſûs & ponderis in regione umbilici, tractionis verò ac tenſionis ſenſu in teſticulis, collo veſicæ ac pene. Per intervalla, dolore increbeſcente vomuerat. Petitur conſilium. Medici in diverſa abeunt. Colicum dolorem hic eſſe cauſatur, alter â ſolâ obſtructione alvi, (nam jam aliquô tempore illa fuerat ſegnior) & flatibus in abdomine oberrantibus originem mali accerſit. Nos, qui illud doloris genus in aliis aliquoties jam tractaveramus, â calculo in uretere hærenti natales omnis moleſtiæ deducebamus. Injecta fuêre enemata varia, Balneum ex ſapone veneto Uratislaviæ uſitatiſſimum æger ingreſſus, ſumpſit oleum amygdal. dulcium; Decoctum emolliens, juſcula cum rad. alth. parata, emulſiones ex ſemine violarum, milii ☉lis, aquis appropriatis, pulv. Volkammer. ac alia. Cataplaſmata ex emollientibus externè dolentibus partibus applicata &c. At his omnibus ſtudioſiſſimè per 8. dies exhibitis nihil profecimus. Poſteà valere juſſis remediis poſt biduum derepente ab omni dolore noſter liberatus fuit. Dum adhuc anceps hæreret, â quo morbo fuiſſet afflictus, & noſtram de calculi præſentiâ opinionem datâ occaſione ſalſè irrideret, poſt aliquot iterum dies ſubitò ad urinam reddendam ſtimulatus duos

cal-

calculos piſi magnitudinem ſuperantes cum aliquô dolore excluſit, deſiitque nobis inſultare. Cum iisdem phænomenis, ſed majori cum impetu, elapſis poſt abortum aliquot diebus, idem dolor ilium ſiniſtrum in illuſtri fœmina occupavit, ſed non eodem cum eventu. Nam antecedentibus partûs laboribus exhauſta, dum intenſiſſimè ac pertinaciſſimè calculorum excluſionem, quæ antehâc bis vel ter cum atrocibus ſymptomatibus, frigore, cui ſimile nunquam in hoc morbo vidimus, & æſtu ſummo ac jectigationibus anxiis, vomitu horrendo &c. ei contigerat, natura molitur, exquiſitiſſimis doloribus ferendis non ſuffecit, ſed in convulſiones iteratò incidit ac vitam cum morte commutavit.

Impotentia in quibusdam viris robuſtis.

Sæpius de ἀπραξία Genitalium Viri illibatâ fruentes valetudine ac ſatis robuſti & toroſi querelas ad nos detulerunt, hisque menſibus deſiderio prolis fervens uxor nonneminis marito tergiverſanti aut verecundanti conſilium & opem petit. Cauſam hujus ἀδυναμίας tum in hoc caſu, tum in aliis ſimilibus quæſivimus antehac ſemper vel in pene patratore, vel in inopiâ, aut inertia liquoris genitalis, & hanc quidem per alimenta commoda ſublevare & corrigere, membro autem naturale robur ac tonum per tonica, nonnunquam etiam externa irritantia acriora reſtituere conati ſumus. Et certe utrumque hoc ſæpiuſculè non

T ſine

ſine ſucceſſu tentavimus & perfecimus, cum revera vitium aliquod vel in verpo hæreret, isque ſpaſmo aut alio morbo correptus eſſet, vel ſeminis penuriâ laboraret. At verò in his noſtris ſeminis defectus prætexi non poſſe videtur, in tanta ſcilicet abundantiâ ſeri laudabilis ac ſanguinis ſpirituoſi, quæ in hominibus ejusmodi athleticâ corporis ſanitate fruentibus, & lautè & opiparè viventibus in oculos incurrit. Nec vitium reperitur evidens in nervo, imò, quod magis eſt, ne in juventute quidem illum libidine ineptum reddiderunt, nunquam partes illas doluerunt, multò minus Gonorrhœâ laborarunt, & in rei hujus fidem ipſum DEum teſtem invocaverunt; & tamen lorum in aquâ, quando munus mariti obeundum. Res illa multoties nos habuit ſolicitos. Curioſè itaque inveſtigavimus, an eſſet quippiam in Conjugibus, quod averſarentur eosque à coitu alienos redderet. Nam notum eſt, ex confeſſione quotidianâ quorundam maritorum, quam ingrata iis ſit cohabitatio cum uxoribus, quæ munditiei non ſtudent, quarumque anima olet. At in uxoribus Virorum, quos noſtris, dum hæc ſcribimus, oculis obverſantes habemus, profectò ſatis formoſis, nihil eſt, quod faſtidii quippiam parere poſſit. Placuit etiam indagare, an rixoſæ eſſent, an aliquid contingeret eorum in thoro, quæ Alex. Benedictus *lib. 24. Pract. ſ. c. 26.* his verbis

bis ſubindicat: *Scimus quosdam, cum in venere conjugali eſſent promptiores, facta inter eos de re triſti mentione, ita ab opere imperfecto ſolicitos deſurgere, ut velut intermortuum langveret membrum genitale. Quosdam in coitu ſordidum auditum verbum de venereo diverticulo deturbat, alios verecundia tenet, nonnullos metus ipſe.* Excuſſimus etiam ad minimum uſque pulviſculum reliquas circumſtantias, ſed nihil quicquam colligere ex omnibus illis potuimus, quod faceret ad validorum ac ſanorum virorum in ætate virili conſtitutorum ſegnitiem niſi mavis impotentiam in opere maritali illuſtrandam. Itaque admiratione profectò dignum eſt, & aliquibus vix veroſimile videbitur, reperiri tales viros, qui præſenti ſemine à quo totum corpus & partes genitales primos ad erectionem ſtimulos perſentiunt, qui præſenti fluido illo nerveo cujuscunque demum indolis ſit, qui liberè affluenti ad penem ſangvine arterioſo, illæſis membri muſculis & rectè conſtitutis omnibus inepti ſint ad formoſarum blandientium ac oculos irritantium uxorum deſideriis ſatisfaciendum! Si dixeris naturam in hujusmodi corporibus nimium eſſe intentam nutritionis œconomiæ, functionibus autem individui propagationi inſervientibus minorem impendere curam easque quaſi negligere; redargueris inde, quod genitali latice, teſte experientiâ, non hi viri deſtituan-

tur,hinc verò neceſſariò fluit,quod alimenta evchyma & ad multiplicandum ſemen aptiſſima, non omnia in nutrimentum convertantur,ſed omninò etiam ex ſubſtantiâ ſangvineâ purior & ſelecta ejus pars glutinoſa ac ſpirituoſa ſeparetur & à vaſorum ſeminalium poris excipiatur, ac exaltetur. Conſideravimus etiam ea, quæ de amplitudine & anguſtiâ arteriarum ſpermaticarum vulgò docentur, quorum ſumma hæc eſt, quod nimirum illi,quibus arteriæ ſpermaticæ ampliores, aut plures quàm ordinariò fit,obtigerunt (nam notum eſt,quod triplo majores aliquando in mortuis repertæ ſint,& quatuor ejusmodi arterias in virgine obſervârit Kerkring *ſpicileg. Anat. obſ.32.*) ad venerea ſint aptiores, ineptiores verò, qui hæc vaſa anguſta habent, ex quibus inferri non nullis poſſe videtur, in anguſtiâ horum vaſorum,aut certè in arctiori textura pororum & meatuum teſticuli latere cauſam hujus impotentiæ. At verò jam ante diximus,noſtros, de quibus nobis ſermo eſt,non laborare ſeminis penuriâ, adeoque neceſſarium eſt, ut materia ſeminis per hæc vaſa inſufficienti copiâ adducatur,ac etiam in poris memoratis ſeparetur, quamvis cæteroquin non inficiemur, amplitudinem ac pluralitatem arteriarum ſpermaticarum ſalacitatem augere poſſe. Ferè coincidit cum dictis, quod nuper à non nemine nobis reſponſum fuit, in illis viris præ mole cor-

po-

poris & pingvedine vaſa omnia fieri anguſtiora, ac ſemen ſupprimi, prout in ſucculentis nutricibus lac, obſervante jam tum Hippocrate, ſupprimi ſolet; enimverò refragatur quotidiana experientia, nos abundè convincens, quod alii obeſi ſtrenuè apud uxores ſuas mereri poſſint, ac in ejaculatione ſeminis cum aliis paria faciant. Heinricus VIII. Angliæ Rex *multi ſucci abdomine adeò gravis ac ſegnis evaſerat ſangvine in pingvedinem verſo, ut vix per oſtia ingredi, ac neque ſcalas poſſet conſcendere, ſed in cathedrâ poſitus machinis in ſuperiora ædium ſubveheretur*, ut ſcribit Thuanus *lib.3. Hiſtoriar. ad ann. 1547, p. m. 84 & 85.* Verùm omnes hiſtorici contemporanei uno ore fatentur, quod *in voluptates ſolutior fuerit*, ſexies nuptias celebrârit, prolem ſuſceperit &c. Liberè itaque profitemur, nos ignorare quidnam illud ſit, quod principium corporis movens in iſtiusmodi viris avertat, quò minus ſemen jam à ſangvine ſeparatum ad generationis opus debitè applicetur. Uxores ad faſcinationem recurrunt, in quo conſangvineas ſuas facilè habent conſentientes. Nos utut cum Borello pro imaginario malo ligaturas illas minimè habeamus, non tamen ad illas recurrimus, quando nullum veneficii ejusmodi veſtigium cernitur, ut hîc fit, quoniam nec muſculi, nec quicquam, quod ad erectionem virgæ requiritur, ullô modo debilitatum, aut immuta-

tum in noſtris deprehenditur. Viguit, vigetque adhuc hodiè tum alibi, tum apud nos opinio, quod ſectio venarum poſt aures, applicatio hirudinum frequens in odontalgiis abhinc aliquot annis Vratislaviæ remedium faciat, ſteriles & ad venerem ignavos, traditione ab Hippocrate ad noſtra usque tempora hâc de re fideliter propagata. Nicolaus Henelius, qui ſuperiori ſeculo inter eruditos Sileſiæ primum facilè obtinuit locum, in docto variarum obſervationum opere, quod *otium Vratislavienſe* inſcribit *c. 17 p. 133.* laudat ſpecialem illam rationem, quæ à non nemine reddita eſt, cur furibus ac aliis auricula altera vel utraque præſecetur, ratio verò iſta hæc eſt, *quod auribus vena quædam promineat, quæ γόνιμον contineat ſperma, cujus venæ abſcisſione procreationis vis ſeu ſemen prolificum ſubmoveatur, ne ejusmodi peſſimorum hominum poſteritas ulla relinquatur, quod fieret, ſi liberos generarent.* Hanc rationem confirmare nititur, ita ſcribens: idque *non de nihilo eſſe, exinde apparet, quod Medicorum etiam filii Hippocrat. autoritate confirment, venis poſt aurem ſectis homines fieri infœcundos, ad venerem ignavos, & impotentes: ideò nimirum, quod vel hujusmodi venarum ſectio principem illam partem, ac ſeminis primum opificem promptiſſimè & inſigniter refrigeret, vel quod plurima genituræ pars à capite juxta aures in ſpinalem medullam procedat, citatrice au-*

autem per ſectionem inductâ meatus iſte ſive tranſitus dureſcat claudaturque: quæ ex Zachiâ & Langio mutuatus eſt. Huc doctiſſimorum Virorum aſſerto multiplicem & ferè quotidianam noſtram experientiam opponere poſſumus, quæ & milites aure privatos, ac fures ſceleratosque alios eô ſupplicii genere ac hâc deformitate corporis ſceleris atrocitatem denunciantes, nec non eos, quibus à balneatore quodam vena poſt aures aperta, aut ab hirudinibus admorſa fuit, minimè propterea fuiſſe factos infœcundos, docet. Ut nihil jam dicamus de pervulgato illo in atrophiâ remedio, quod plebs noſtra vocat den Röthe-Kuchen ſchneiden: Unde tamen nulli familiæ adhuc inviſa fuit inducta ſterilitas. Juveni Coptho apud Proſper. Alpin. *lib.* 2 *de Medicin. Ægyptior. c.* 10 maxima ſangvinis copia per eas venas fuit detracta, unde in ſomnum per tres dies delapſus eſt, ſed ab eô expergefactus ac convaleſcens, uxore ductâ, liberos procreavit.

Inter magnates ac plebejos quidam ex abuſu lactucæ, cucumerum, melonum, fructuum horræorum &c. incautâ refrigeratione opprimebantur dolore orificiorum ventriculi. Sedes atrociſſimi cruciatûs erat vel in fine pectoris, ubi ſterno adhæret mucronata cartilago, vel in ſpina dorſi circa undecimam vel duodecimam thoracis verte- *Cardialgia.*

bram. Jam notum eſt, quod dextrum orificium, ſeu pylorus medio hypochondriorum ſpatio aſſurgens ſub mucronatâ cartilagine ſitum ſuum adipiſcatur eâ ipsâ in parte, ubi vulgò dicimus eſſe ſcrobiculum cordis, ſiniſtrum verò in eâ quam deſignavimus thoracis regione, diaphragma penetret ac ſpinæ adſitum ſit! Deſcribebant verò hunc ſuum dolorem tanquam tenſivum & compreſſivum, nonnulli quaſi cingulô ſeſe conſtringi ajebant, quibus paraphraſibus ſine omni dubio ſpaſmodicum orificiorum motum exprimere ſatagunt. Nam ſpaſmorum in œſophago & ventriculo præſentiam ſatis arguebant & impedita inter dolorum faces, deglutitio, & tanta conſtrictio, ut poſt pauca quædam aſſumpta ventriculus nihil admitteret, quæque ingeſta fuerant, cum ineffabili anxietate, anguſtiâ ac preſſionis ſenſu ferret. Ructus dolorem leniebant. Idem malum a bile ortum, prout jam Hippocrates Cardiogmum ejusmodi deſcripſit, ſæpius alio tempore tractavimus. Poſt injecta enemata & ſacculos, antiſpaſmodica cum ſtomachicis ſociata egregiè profuerunt. Propter inſignem efficaciam laudare poſſumus Tinct. rubram, quæ autorem habet notum Medicis nomen C. Bontekoe. Conſtat illa ex ⊖ ♀ri & ⦶ fl. 🜍 pulveriſ. & deton. in crucibulo, huic ⊖i affunduntur ▽ menth. vel aliæ pro lubitu, poſt ſolutionem & filtrationem ad-

adduntur nonnulla aromata atque ſemina carminativa. Superatis aut mitigatis doloribus exhibuimus, quæ materiam morbificam lentore ſuo orificiis ventriculi adhærentem inciderent ac attenuarent, ut evacuatio cum euphoriâ tantò facilius ſuſcipi poſſet. His factis ventriculum roboravimus, inter roborantia autem præcipuô locô commendavimus Tinct. ⊕-l. ♂t. ♀ſ. D. Ludovic. ritè paratam, eamque in aqua Cinamom. propinavimus. Nec utilitate caruerunt ſtomachica amara e. g. Eſſ. abſynth. c. D. Wed. Eſſ. anticacheſt. Pont. &c. Vinum, cui chamomilla fuit infuſa, cum inſigni fructu quidam hauſerunt. Non paucos reperias, qui commiſsô quôdam errore in cibis ante commemoratis aut aliis viſcidis ac duræ digeſtionis, nec non cereviſiâ fœculentâ in immanes hoſce cruciatus relabuntur; quod ne fieret, auctores eis fuimus, ut ad avertendum malum ſubitò poſt ejusmodi erratum gr. X. piperis deglutirent. Nec ſinapi laude ſuâ defraudandum eſt, rectè hoc etiam nomine à Paracelſo commendatum; ac negari nequit, quin & egregiè fermentationem promoveat viſcidumque reſolvat. In his ſimplicibus non pauci, qui noſtris conſiliis obtemperaverunt, majorem eſſe efficaciam deprehenderunt, quàm in Eſſentiis carminativis, vulgò cognitis, in Eſſ. caſtorei, aut miſturâ, quæ per aliquot annos ſtrepitum excitavit, ex Elix.

Propr. P. ſ. acid. Eſſ. jamjam nominatâ caſtor. & ♌ ⊖ xci aniſ. quam ſævitiam Cardialgiæ experti quotidiè bis integro ferè luſtro uſurparunt.

Urinæ ſuppreſſio. Paulò infrequentior eſt affectus, Urinæ ſuppreſſio; non defuerunt tamen exempla, ac hôc ipſo anno alicui illuſtri matronæ eadem lethalis fuit. Quotieſcunq; verò ad ægrum ſuppreſſione urinæ laborantem vocati fuimus, prima ſemper fuit cura, indagare, an urina verè à ſangvine & ſero ſeparata ſit, & ubi nobis eâ de re ex certis ſignis conſtitit, ſedulò inquiſivimus, an in renibus, an in ureteribus, aut tandem in veſicâ vel urethrâ cauſa ſuppreſſionis lateret? Aliquantò rarius contingit, ut partes heterogeneæ in ſangvine ac ſero ita implicitæ & permiſtæ ſint, quò minus urina inde per poros & canaliculos renum, pelvis cavitatem ſpectantes, ſecerni queat, quâ de re Williſius *in pharmac. ration.* conſulendus, aut ſerum ſolitò copioſius per alia corporis loca effluat. Illud autem crebrius uſu venit, ut pori, per quos urina tranſcolari debet in renibus, reddantur anguſtiores modò *ab obſtruentibus*, ſangvine ſcilicet coagulato, pure, pituitâ, calculis, modò *à comprimentibus*, inflammatione, tumoribus ſcirrhoſis ac aliis &c. modò autem *à conſtringentibus* in refrigeratione *regionis lumbaris* &c. In his caſibus propemodum unicè ægri conqueruntur de dolore fixo & gravativo circa renes, ſpi-

nam-

namque dorſi ſummâ cum difficultate flectunt, urget etiam interdum vomitus. Acutiſſimi verò & pungentes dolores premunt cum vomitu & ſtupore cruris, quando vitium ac præſertim calculus in ureteribus deprehenditur. Non minoribus moleſtiis miſeri exagitantur, quando ſuppreſſio urinæ naſcitur ex tumore circa ureterum in veſicam ingreſſum. Convulſis verò & ſpaſmodicè conſtrictis ureterum fibris muſculoſis propulſioni urinæ ſine dubio inſervientibus, urinæ ſuppreſſio ubique ſequitur, ſed non tot ſtipata ſymptomatibus. Veſicæ tunicâ exteriori ſeu muſculosâ paralyſi affectâ fibræ ſeſe contrahere, expulſionemque urinæ moliri nequeunt, & tùm veſica ſine dolore ullô tumet. Paralyſis videtur eſſe, cur in morituris quibusdam, aliis longius, aliis autem brevius ante mortem urinæ fluxus inhibeatur. Tycho de Brahe, quem Rudolphus Imperator maximis præmiis ex Daniâ in Bohemiam invitârat, & copiosè lauteque habuerat, teſte Balbino *lib. 7 ſect. 6 c. 3. Miſcell. hiſtor. p. 255. Urinæ ſuppreſſione è retentione illius in convivio Roſenbergiano verecunda ac juſto diuturniori orta, febrique & delirio comitata die 24 Oct. A. 1601 ætatis 55 cum bonorum omnium luctu obiit:* ut ſcribit Clariſſ. Vir Johannes Mollerus *in hypomnemat. ad Alb. Bartholini librum de ſcriptis Danorum p. 453 ſeq.* Credibile eſt, per detentionem urinæ

longiorem non ſaltem veſicam ita diſtendi, ut amplius ea contrahi nequeat, ſed & figuram ejus in rotundam mutari, ac majorem verſus orificium conſtrictionẽ oriri, quod genus ſuppreſſionis urinæ periculô non caret, ut rectè judicat Hildanus *de lithotom. veſic. c. 3. &* Panarolus Pentecoſt. *I. obſ. 25*. Manifeſtior eſt Iſchuriæ cauſa, quando veſicæ cervix aut urethra huic continua calculo in adultis, in recens verò natis concretâ pituitâ obſtruitur, quo pacto iterum urinæ fluxus intercipitur. Cicatrices urethræ à gonorrhœâ virulentâ eroſæ ac exulceratæ (quas vulgus Chirurgorum pro carunculis habet) urinæ fluxum remorantur. Malum hoc apud nos eſt, proh dolor! vulgatiſſimum. Per DEI gratiam verò Iſchuriæ à venenis nobis prorſus ſunt incognitæ. Nec viſi nobis, qui culpâ vermium in urinæ detentionem inciderint. Quantamcunque verò adhibuerimus diligentiam, nondum tamen nobis innotuit, utrum muſculi abdominis, quorum efficaciam in promovendis excrementis infimi ventris minimè in dubium vocamus, quomodocunque læſi ſuppreſſionis urinæ auctores eſſe poſſint, cæteroquin non ignari, quod ex tumoribus eorundem urinæ ſuppreſſionem conſequi poſſe ſuſpicatus ſit Hildanus. In curâ nos ita geſſimus. Poſtquam immiſſo cereô aut cathetere conſtitit, in urethrâ aut orificio veſicæ impedimentum eſſe,

quò

quò minus urina effluere poſſet, ejus remotioni ſtuduimus. In cicatricibus, aut vulgò ita dictis excreſcentiis prorsùs catheterum uſus eſt eximius. Novimus, qui in ſummis anguſtiis conſtituti, immiſſo cathetere, illicò à metu convulſionum & mortis liberati fuerunt, apertâ ſcilicet urinæ viâ inſtrumenti hujus beneficio. Remotio verò cicatricum iſtarum aliam ac operoſiorem requirit curam. In tenellulis, quibus pituitæ culpâ in veſicæ orificio aut urethrâ lotium detinetur, vel ſola optimè ſeſe gerunt cataplaſmata ex radice alth. fol. malv. fl. chamom. ſem. lini, fœnugr. bacc. laur. &c. compoſita, ut & ſacculi in adultioribus, quorum unus pectini, alter perinæo imponitur. Sæpè voto reſpondit parietaria oleo frixa, calideque appoſita, vel cum cepis in formam cataplaſmatis redacta. Sulphur lycopodii cum ocul. ♋ percar. ac cinnab. nat egregiè, quomodocunque tandem illud fiat, conducit. Proſunt etiam ſacculi in ſuppreſſione urinæ à diuturniori ejus retentione, ſed manûs calidæ miniſterium accedat neceſſe ad leniſſimè comprimendam veſicam. Summa Balneorum utilitas hoc in caſu eſt. In Iſchuriâ à calculo majori in veſicâ hærente, exiguus eſt, quem medicamenta reſolventia præſtant, effectus. Chirurgico auxilio opus; & reverà non pauci ante biennium calculo veſicæ per cyſtotomiam ab operatore pe-

 regri-

regrino celebratam liberati fuerunt. Modus operandi ejus per omnia, ut obiter hoc addamus, convenit cum illo, quem famoſus frater Jacobus ſub finem præterlapſi ſeculi in Gallia exercuit, nimirum, teſte Dionis *p. 169.* (verba ejus adſcribimus, quod modum circumcellionis iſtius deſcribere ſit noſtri operatoris rationem ac methodum adumbrare) *Il introduit dans la verge une ſonde graiſſée, qui n' eſt point canelée, dont le bout luy ſert à pouſſer de la main gauche en dehors l' endroit de la veſſie où il doit faire ſon ouverture; puis prenant de ſa main droite un biſtouri long fait en forme de poignard, il le plonge proche la pointe de la feſſe gauche deux doigts loin du perinée, & le pouſſant droit vers la region de la veſſie, il l' ouvre dans ſon corps le plus prés de ſon col qu' il le peut: il ne retire point le biſtouri, qu' il ne l' ait ouverte autant que le demande la groſſeur de la pierre. Il ſe ſert d' un conducteur pour conduire la tenette, qui eſt à peu prés ſemblable aux nôtres; & ſouvent avant que d' introduire cet inſtrument, il examine avec ſon doigt fourré dans la plage l' endroit, où peut être la pierre. Quand elle eſt chargée, il la tire promptement & rudement, ne reflechiſſant nullement ſur les mauvaiſes ſuites que peuvent avoir les violences qu' il fait pour l' extraire. &c.* Confer celeberr. Mery *Obſervations ſur la maniére de tailler dans les deux ſexes pour l' extraction de la pierre, pratiqvée par*

Fre-

Frere Jacques. Dolendum verò eſt, quod non ſemper idonei adſint lithotomi, imò apud nos tanta eorum raritas, quanta fuit ſub initium ſeculi 16 Lutetiæ Pariſ. ubi ne unus quidem inveniebatur, qui hanc operationem aggredi auſus eſſet, quæ res Facultati Medicæ anſam dedit, ut ad Senatum ſupremum (Parlamentum vocant) recurrerent, & ab illo hominem calculo veſicæ laborantem ac propter crimina morti adjudicatum in id expeterent, ut in eo cyſtotomia tentari poſſet. Indulgentem Facultas habuit ſenatũ, miſerq; ille fortunam propitiam, nam & à morte & calculo feliciter eſt liberatus ex relatione Mery *lib. citat. p. 3.* Si noſtri illi, qui pro more ante tot ſecula recepto, munus externas adminiſtrandi operationes ſibi ſolis vendicant, Hippocratem evolviſſent, crederemus religione juramenti illos prohiberi, quò minùs manus ſuas huic noſtro operi admoveant, nam ſuos Hippocrates voluit dicere ſacramentum, quod lythotomiam manibus ſuis celebrare nollent. Non approbavit ſeſe nobis per omnia modus operandi hujus Empyrici; nihilominus fatendum eſt, quod non pauci ab intolerabili cruciatu fuerint ita ſublevati, ut per biennium integrum negotiis ſuis vacare potuerint, ſicut quondam doctiſſimus Hippocratis interpres Johannes Martin, Medicus Pariſienſis ferri beneficio à tortore calculo liberatus, priſtinum

ægros

ægros viſendi vitæ inſtitutum repetiit, quemadmodum in *elogio Martini* narrat Petrus Seguyn. Memori autem in pectore ſemper habuimus egregium monitum Celſi *lib. 7 de Medic. c. 26 p. m. 475* de hâc veſicæ inciſione agentis: *Ad hanc curationem feſtinare*, inquit, *cum præceps ſit, nullò modò convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni ætate, neque in omni vitio id experiendum eſt: ſed ſolò vere, in eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim exceſſit, & ſi tantum mali ſubeſt, ut neque medicamentis vinci poſſit, neque etiam trahi poſſe videatur, quo minùs interpoſitô aliquô ſpatiô interimat &c.* & rurſus: *Ubi ultima experiri ſtatutum eſt, ante aliquot diebus victu corpus præparandum eſt, ut modicos, ut ſalubres cibos, ut minimè glutinoſos aſſumat. Ambulandi verò inter hæc exercitatione utatur, quò magis calculus ad veſicæ cervicem deſcendat, &c.* Hæc omnia, ſi ea quæ de ætate habet, exceperis, ut & utiliſſima præcepta Hildani in egregio libro *de Lythotom.* obſervavimus. In paralyſi veſicæ, præſertim ſi illa comitata ſit reſolutione inferiorum corporis partium, quicquid etiam ſuſceperis, fruſtra te laboraſſe comperies. Cùm calculus in ureteribus hærens Iſchuriæ cauſa fuit, initio quidem membranaceas partes ſpaſmodicè conſtrictas, exhibito oleo amygd. dul. aliisque relaxare ac emollire conati ſumus, ac ſopito dolore deinde ſubjunximus

mus ea, quæ calculum modeſtè pellunt, id quod etiam factum, ubi concretum ſabuloſum adhuc renibus impactum eſt. A calidis pellentibus ol. ſuccin. juniper. balſamo 🜍is terebinthinato, 🜐 terebinth. abſtinuimus. Nec impetrare à nobis potuimus, ut Tinct. cantharidum, quæ ab empyricis quibusdam clanculum his, illis obtrudi, tanquam divinum aliquod remedium ab aliquo tempore cœpit, præſcriberemus. Non major apud nos honos eſt Tincturæ calcis vivæ aliisque cauſticis pellentibus. Cum circumſpectâ ſolicitudine 🜐 minerales acidos ægris dedimus, uſu edocti, quod exulceratis renibus noxii ſint; quinimò etiam in periculo ejusmodi corruptionis renum ne quidem pulveres ſalinos ex arcan. dupl. 🜕 depur. 🜃 fol. ♀ri &c. quibus aliàs frequenter utimur, offerre auſi ſumus. Spiritus acidos, ſi quando adhibuimus, in refracta doſi id fecimus. Erat hocce tempore nobis in uſu ferè ejusmodi formula:

℞ 🜄 heder. 🜃ſt.
aſparag.
fragor.
petroſel. aa. ℥iij.
Dœring. c. calcul. ℥jß
ſyr. de alth. Fern. ʒx.
🜐 fragor. ʒjß
🜔 dul. ℈ß M. f. Pot.

ut & pulvis ſequens:

℞. ſem. alth.
violar.
lithoſper.
rad. glycyrrh.
lap. judaic.
ſpong. recent. quæ roſis adnaſcitur.
oſſ. dactylor.
meſpil. aa. q. v.

Quem in pellendo calculo & urina non inefficacem aliquoties experti ſumus. Verùm de his agere non eſt hujus loci. Illud in Ephemeridibus meis annotatum invenio, quod artifici cuidam pulvis ex fol. geniſtæ ʒj. nucleor. ceraſ. perſic. aa. Nô. vj. in vino auſtriaco exhibitus in Iſchuriâ à calculo ſæpe recurrente unicè profuerit. Egenos juſſimus tunicar. ex cœpis Mß in cereviſiâ tenui coquere & ſuccin. albi pulveriſati ʒj. addere ac calidè bibere, quod multoties cum præſentaneo ab eis factum eſt effectu. Meminimus laudibus in cœlum usque elatum fuiſſe hisce diebus pulverem Cardiluccii contra calculum & Iſchuriam. Iſte verò ſeqvens eſt, ut ille, qui multâ ejus notitiam redemit pecuniâ, nobis communicavit:

℞. ſem. 4 frigid. maj. excort.
papav. alb.
milii ☉is aa. ʒj.
c. ▽ ſaxifrag. & petroſel. fiat Emulſio,
cui exſiccatæ adde:
ſpec. diatragac. frig.
ſem. meſpil.

cy-

cynosbat. tro-
chiſc. halicacab. ca-
rab. aa. ℥j.
millep. c. liqv. alcaheſt. Glaub. conſperſ. ℈jj.
rad. pimpinell. pp.
♀ vegetab. ſive ſem: lycopod.
⊖ ononid. aa. ℥ß.
ſacch. albiſſ. ℥jj. M. f. pulv. ſubtiliſſ.
cujus doſis eſt ℥j.

Ecce ſecretum hecatombe dignum. In Iſchuriâ ab inflammatione eximiam affert utilitatem V. S. maturè celebrata & emulſiones, quibus ocul. ♋ ppt. lap. percarum adduntur. Cæterum in omni urinæ ſuppreſſione expedit, ut alvus ſit libera, atque hinc nemini non nota commendatio clyſterum, quæ non tantum fœces educunt, ſed & propter ſitum inteſtini recti vices fomenti ſubeunt. Quæritur verò, num etiam purgationes conveniant? Celeberrimus aliquis Medicus eas non ita ſimpliciter admittendas eſſe cenſet. *Quidam*, pergit, *Caſſiam hoc in affectu valdè commendant, & animam quoque renum vocant, & pro ſingulari remedio extollunt, alii verò eam urinam ciere & acrem quoque reddere re ipsâ ſe comperiſſe putant, ideoque haud commodè in Iſchuriâ inprimis legitimâ adhiberi arbitrantur*, quâ de re videri poteſt Clariſſ. Petrus Pigræus *lib. 7 c. 4 it.* Fabr. Hildanus *Cent. 1. Epiſt. 34 & 35* & tandem doctiſſimus vir ita concludit: *Loco itaque purgationis tutius & commodius clyſteres, quo-*

 ties

ties opus erit, adhiberi poterunt. Enim verò Collega noſter D. Pauli obſervavit, quod in obſtructione urinæ diuturniori, & tantâ quidem, ut muſculoſus corporis habitus in tumorem œdematoſum jam elevaretur, nephritica cum laxantibus maritata, ac copiosè per aliquot dies ingeſta, opem unicè tulerint: Et certè experientiâ convicti ſumus, quod laxantia tùm quidem proſint, quando vel maſſa humorum heterogeneis partibus ita abundat, ut ſecretio urinæ nulla fieri poſſit, vel ſerum ad alia corporis emunctoria copioſius affluit, ac ibidem ſtagnat. In aliis verò caſibus purgantia potius damno eſſe, quam emolumento, ſumus quam perſvaſiſſimi. Eorum tamen morem laudamus, qui ſublatâ urinæ ſuppreſſione laxans accipiunt, quod illuſtri cuidam Polono, crebrius urinæ detentione afflicto, in uſu erat. Ferè exciderat, quod in egenis poſt lapſum urinæ ſuppreſſionem viderimus, hanc verò à thrombo ſeu grumo ſangvinis derivavimus. Multum ſolatii ſunt experti miſeri ex pulv. ad caſum D. Ludov. ocul. ♋ ♉ diaph. & ſperm. ceti, ut & miſtura ex eſſent. pimpinell. hyper. agrimon. ungvento carminativ. Auguſt. externè illito, quod in caſu ab alto planè egregium eſt. Cæterum, quando in renibus calculus grandior, quam ut per ureteres in veſicam deſcendere poſſit, urinam ſupprimit, antiquis etiam in uſu fuit alia ma-

nu-

nualis operatio ac inciſio, nobis hodie ignota, quâ lapidem hunc, ad quem urinæ fluxus allidebatur, removerunt. Meminit ejus Hippocrates, ſed quia locus ille nobis non incidit, ſiſtimus teſtem prælaudatum jam ante Anatomicum & Chirurgum J. Mery *in libro citato* ita ſcribentem: *On trouve auſſi dans le meme Hippocrate, que l' on pratiquoit encore une autre operation de la taille, par laquelle on tiroit la pierre du rein. Mais ſoit qu' Hippocrate n' ait point decrit ces operations, ſoit que les ayant decrites, elles ne ſoient pas venues jusque à nous, non plus, que pluſieurs autres de ſes ouvrages, nous n'avons aucune connoiſſance de la methode, dont on ſe ſervoit de ſon temps &c.*

Per trimeſtre hoc ſpatium volvuli exemplum in fœminâ, quæ per totam vitam, quantum meminerat, alvo fuerat tardiori, conſpeximus. De vago, ſed exquiſitiſſimo dolore circa umbilicum conquerebatur, & ob cruciatûs acerbitatem mortem crebrò expetebat, quod de aliis Iliacis jam olim notavit Aretæus *lib. 2 de curatione acut. c. 5.* Præterea fixum eumque acutiſſimum dolorem in ingvine dextro ſenſit, de quo acerbiſſimè etiam olim querebatur juvenis, qui poſt lac & vinum copiosè hauſtum, ac lactucam exæſtuante corpore eodem die ingeſtam in paſſionem iliacam inciderat. Hæc verò doloris ſedes confirmare videtur eorum *Volvulus.*

ſententiam, qui patrem affectam ſtatuunt eſſe ileon, aut potius finem ilei. Et certè ileon ita conformatum eſt, ut in ejus anfractibus excrementa craſſa immorari queant, meatus quoque in fine anguſtior, quam in aliis locis, & ſi Hildanum audiamus *Cent. 1 obſerv. 61* facilè in conſenſum trahit valvulam coli, eamque conſtringit, quô ipsô tranſitus excrementorum omninò prohibetur. Itaque in eâ ſumus ſententiâ, quod, quotiescunque *à fæcib9 induratis ab aſſumptis aut deglutitis chordapſus* oritur, ileon, aut potius ilei finis maximè omnium afficiatur, ac πρῶτον δεκτικὸν ſit hujus mali. Si verò aliundè volvulus oriatur v. g. *à compreſſione & ſtrangulatione inteſtinorum* in herniis, quamvis & tum potiſſimum ileon affici notum ſit, *à vicinarum partium tumoribus*, e. g. *à pancreate ſcirrhoſo* apud Kerkring. *obſ. 42*, *à tumore meſenterii* apud Hildanum *Cent, 1. obſ. 51* & *ani* apud Tulpium *lib. 3 obſ. 10. à coaleſcentiâ inteſtinorum poſt eorundem exulcerationes & eroſiones* apud Barthol. *Cent. 6 H. A. obſ. 38* non ibimus inficias, quod prim9 mali fomes etiam in aliis inteſtinis deliteſcere ſæpè ſoleat. Hinc fortè motus Hippocrates inteſtinum expreſſe non determinavit, & ſi ad deſcriptionem ejus attendere voluerimus, ſufficienter liquebit, illum in eâ fuiſſe ſententiâ verſatum, quod præcipuè coloni in noſtro morbo afficiatur. In hiſtoriâ mulierisilioſæ

lib.

lib.3. epid. æg.9. labores ſeu dolores, inquit, *circa hypochondria aderant, qui in inferioribus ſecundum ventrem locis cum torminibus aſſiduis urgebant.* Notum verò ſatis eſt, quod ſub nomine hypochondriorum regionem epigaſtrii pariter comprehendat Hippocrates, adeoque hâc ſuâ deſcriptione indicet, maximè omnium pati colon, utpotè quod hypochondriorum & epigaſtrii regionem non exiguam occupat. Conf. Hippocrat. *lib.3 de morb. ſect.5.* Sed nos ad noſtram ægram revertamur. Admodum inquieta erat & crebrò ſeſe jactabat, quod etiam aliis iliacis familiare, adeò, ut Cœlius Aurelianus hoc malum arbitretur dici volvulum, quod, quos iſtud exagitat, præ doloris vehementiâ convolvantur, nec quieſcere poſſint. Manifeſta quarto morbi die inflammatoriæ febris aderant indicia. Nos præmiſſis ſine effectu clyſteribus, fomentis, linimentis & cataplaſmatibus venæ ſectionem urgebamus, ſed ad illam planè ægra ſeſe perſuaderi non patiebatur. Ad inflammationem itaque tollendam, & dolores leniendos converſi ſumus, ſed fruſtrà laboravimus; cum per biduum artis præſidia nullum ei levamen attuliſſent, ab iis abſtinere decrevit. Circa veſperam diei ſexti vomitus enormes ſuperveniebant, ac negato per tot dies per inferiora fœcibus exitu, per os ſtercora ejiciebantur, motu periſtaltico inteſtinorum inverſo. Inter

mil-

mille tormenta ferè deficienti ac per tres dies variis vomitibus fatigatæ ſingultus accedens, cum incredibili æſtu ventriculi ſpem faciebat, brevi adfuturam mortem tot votis deſideratam, quam imperterrito animo exſpectavit, fortior Calano Philoſopho ex Gymnoſophiſtis Indis, qui vel ex faſtu, vel præ doloris colici vehementiâ in pyram ſeſe conjecit & combuſſit, ut narratur, non tamen ſine notabili circumſtantiarum differentiâ â Diodoro Siculo, Curtio *lib. 10.* Arriano *lib. 7.* Valerio Maximo *lib. 1.* & Strabone aliisque. Ante mortem alvus ſoluta quidem eſt, ſed ſudor gelidus, frigus extremorum ultimam inſtare horam nunciabant, quæ etiam brevi poſt ſecuta eſt. In aliâ notavimus fœminâ iliacâ biduò ante mortem ſedes nigras ſpontè erupiſſe, quod nobis ſigno fuit inteſtini ſphacelati, nam inflammationem inteſtinorum in gangrænam & ſphacelum ſubindè in hoc morbo abire, non tantum Sylvius, ſed & alii teſtantur, & experientia convincit, niſi fortè volueris ejusmodi dejectiones à ſuppuratione inteſtinorum deducere, quò quidem reſpexiſſe videtur Aretæus, ſcribens: *lib. 2 acut. c. 6 Multi quidem vi tormentorum repentè intereunt: aliis inteſtinum ſuppurat, deinde nigricans, tunc & putrefactum excidit, atque ita deficiunt.* Pauperibus quibusdam pulverem Joëlis magnæ fidei ac experientiæ practici, ſæpè iterumque juſto

tem-

tempore datum Iliacis profuiſſe ſcimus; iſte mirâ ſimplicitate ſeſe commendat, & componitur ex *flor. luteor. chamæmel. ſem. malvæ* aa. ℥j. exhibetur cum tepido *flor. anethi* decocto. Nec minus nobis notum, quod ex uſu juſculi carnis vitulinæ, in quo malva fuerat cum flor. chamom. decocta, aliquoties repetito, Vir iliacus priſtinam recuperarit ſanitatem.

Caloris & frigoris ſubitanea viciſſitudo.

Nunquam patuit nobis melius, quàm per trimeſtre hoc ſpatium, quantum improviſa ac ſubita mutatio aëris calidi aut tepidi in frigidiuſculum aut quodammodo horridiorem, aut ſiccioris in humidum valeat in concitandis catarrhis, flatibus, dolore ventriculi, diarrhœis, &c. Nam multi moleſtias haſce paſſim experiebantur, tametſi vix unus & alter ſtatim Medicorum ſubſidium imploraret. Inter illos, qui damna perpeſſi ſunt, numerandi opifices, quibus in more poſitum eſt cœlô paulò fervidiori abjectâ tunicâ etiam ſub dio, ſi occaſio ferat, & opificii genius requirat, exantlare labores; hi enim, ſi paulò ſint teneriores, aut honeſtius educati, in moleſtias ante memoratas incidunt, quas tamen diuturna conſuetudo ſatis tolerabiles illis reddit. Hanc aëris vim alii paulò lautioris ſortis in vere evidentius experiuntur, quando juſto citius pelliceas veſtes abjiciunt, & cum aliis levioribus commutant. Profectò non ſemel hâc occaſione in febres lapſi ſunt. Omnium

um maximè *improviſâ frigiditate valetudinarii plectuntur, ob organa quædam perſpirationi dicata valdè imbecilla, tenuemque corporis habitum, ut ponderi ſupervacaneo ferendo non ſufficiant, quin aliqua ſenſibilis humorum eruptio vel ſtatim hominem opprimat, vel parti minus ſanæ impacti* (ſcilicet humores) *diu excrucient, &c.* ut obſervavit Liſterus *in Comment. in Sanct. ſtatic. ſect. 2. aphoriſ. 10.* Tantò magis mirandi ſunt Moſci, de quibus hæc notatu digna leguntur *dans la relation de trois ambaſſades de Carlisle p.m. 47. qu'ils ſont tellement accoûtumés au froid & au chaud, qu'ils entrent de l'extremité de l'un dans l'extremité de l'autre, ſans que ce changement incommode leur ſanté. On y void de petits enfans ſortir en chemiſe de leurs chambres chaudes l'hyver, & aprés s'être veautrès quelque temps ſur la neige dans l'extremité du froid, retourner à un excer de chaleur, ſans que ce changement de qualités contraires leur cauſe de l'alteration, &c.* Plebs in Curlandiâ aliquâ ex parte ad indolem Moſcorum hâc in re accedit, nam poſtquam & hæc in tuguriolis ſuis immodico calore, frictione, ac vapore ex aquâ candentibus ſilicibus, ex quibus fornaces eorum parantur, affusâ, ſudores largiſſimos provocavit, illicò frigidiſſimâ aquâ corpus ſuum perfundit, ac ad labores conſuetos redit. Lepidè deſcribit hunc eorum morem J. A. de Brand in

Iti-

Itinerario germanicè per Henninium ſub initium ſeculi hujus edito *p. 76. ſeq.* Plebs, inquimus, in Curlandiâ hæc citra damnum ſanitatis facit. Alia eſt ratio aliorum; nam quod ſubitaneam aëris calidioris cum frigidiori commutationem non omnes impunè ferant, docet exemplum Nobilis apud Clariſſ. Lentilium in *Miſcell. Med. pract. part. 1. p. 213.* Is mediâ hyeme, cum hypocauſtum vehementius incaluiſſet, *tunicâ ſolutâ, pectoreq; nudato ſubito frigidum aërem ſubiit, ab eoque tempore dolorem ſentire cœpit, adeo debilitato pectore, ut etiam æſtate ardentiſſimâ opus habuerit illud pulvinari fovere, quod ni feciſſet, ſtatim lancinans dolor omne ſpatium, quo ſternum exporrigitur, occupabat. Nunquam planè dolor ceſſavit, quodſi tamen pectore non probè munito in publicum prodiiſſet, exacerbatur*, referente eôdem Lentilio.

Dyſenteria oppidò erat rara, niſi quod eam in aliquibus ex morbillis ægrotanti ſub morbi declinationem obſervaverimus, ſed non niſi fauſtam ac ſalutarem. *Dyſenteria.*

Primo Octobris die cœlum nubibus obductum erat, ſpirabant venti, ac pluebat. Unô alterove die gratior aër, ſed in ſeptimum usque tùm ventis, tùm pluviis turbidus erat, ab 8. usquè ad 23. ferè ſemper amœna autumnalis aura nos fovebat. Per reſiduos *Conſtitutio aëris in Octobr. Novembr. Decemb.*

duos Menſis dies pleroſquè nebulæ, venti, pluviæ, aëris ſerenitatem modò magis, modò minus turbabant. In Novembris initio poſt ventum frigidum & pluviam terra pruinâ & frigore rigebat, at vis frigoris per pluvias & nives usquè ad 9. obtundebatur, quô aura cœpit eſſe verè brumalis. Nondum elapſô octiduô frigus remittebat. Horridior tempeſtas ac ingratior fuit propter continuas nebularum, ventorum, pluviarum, nivium frigoris &c. viciſſitudines, propemodum usque ad menſis finem. Nec lætiores nobis per Decembrem ferè totum illuxerunt dies, imò venti ſubindè magis tumultuabantur, ac frigus modò levius, ut die 10 & 20, modò verò intenſius, ut 17. corpora noſtra continuis aëris mutationibus obnoxia graviter afficiebat.

Morbi hujus temporis. Hoc tempore rurſus catarrhales morbi omnis generis longè frequentiſſimi erant, capitis dolores & odontalgiæ non paucos fatigabant. Hypochondriaci ac ſplenetici à magno ſymptomatum circumagebantur turbine; nonnulli etiam in melancholiam incidebant. Præterea illa, quam deſcripſimus, aëris intemperies peperit cachexias, hydropes, ulcera maligni moris in pedibus, & non paucis, etiam phtiſicis fuit lethalis. Senes, qui alias autumno non malè agunt, vomitibus, diarrhœis, ſtranguriis ac dyſuriis infe-

ſtaban-

ſtabantur. Aſthma humorale his illis moleſtum erat. Iſchiades & alii morbi podagrici malè mulctabant alumnos ſuos. Dolores circa ſcapulas moleſtè ac diuturnè exagitabant illos, qui nondum in caſtris Arthriticorum militabant. Ejus generis ægritudinem aliis remediis nihil proficientibus hâc viâ ſuſtulit D. Preus: manè laxantia exhibuit, circa noctem verò anodyna propinavit, ac loco dolenti Emplaſt. de melilot. & ſpermat. ranar. mixtum tam felici eventu impoſuit, ut mox halcyonia ſequerentur. Scorbuticorum corpus variis notabatur maculis.

Maculæ Scorbuticæ.

Viſa fuit valetudinaria ſex annorum puella in noſocomio ad S. Sepulchrum à D. Preus, cujus exhauſtum corpuſculum creberrimè punctis atris tanquam ſtigmatibus quibusdam diſtinctum fuit. Hæ maculæ evanuerunt multoties, ſecutâ oris hæmorrhagiâ. Narium hæmorrhagiam in lepidâ puellâ parentibus hypochondriacis nata febri cum ſcorbuticis maculis laboranti admodum ſalutarem obſervavit D. Pezoldus. Illa, poſtquam ſub vario cœlo, pluviâ, nebulis aliquando fœtentibus &c. quotidiè in ſuburbio per lutum non rarò ad crura usquè pertingens ſcholam quamvis mephitim olentem frequentaſſet, â meridiè inhorruit, ſubſequente ſummo æſtu citra ſitim, cum ſomnolentiâ ac ſudore

co-

copioſo vires admodum dejicienti. Cum morbus per aliquot dies hâc ratione proceſſiſſet, grandes in facie maculæ viridi colore eruperunt; die autem morbi decimo quarto puſtula ex virore livida in medio manus digito cum tumore magno, rubro radiosque in brachium diffundenti effloruit. Comitabantur lancinans capitis & membrorum dolor, acutiſſimæ in hypochondriis puncturæ, agrypnia, deliria, pavores & reſpiratio anxia. Recurritur die ſequenti demum ad Medicum. Iſte exhibet pulv. bezoard. D.W. c. nitro & tantillo camphoræ, & potionem ex Decocto. citri, gelatin. C.C. ſyr. rub. id. & acetoſit. citri, ut & ol. amygd. dul. cum camphor. pro leni deglutitione, externè ex mandato ejus maculis adſperſus eſt pulvis ex farinâ fabar. flor. ſambuc. myrrh. ceruſſ. & camphorâ. Nocte, quæ diem hunc excepit, ſudor non adeò effuſus fuit, naturâ moliente narium hæmorrhagiam, quæ etiam ſecuta eſt cum ſummo levamine, nam mox dolores capitis, hypochondriorum punctiones, anxietates & dyſpnœa multum de ferociâ remiſerunt, inflammatio pariter in gangrænam tendens fuit diſcuſſa. Efflorûere aliæ puſtulæ virides, quæ ſponte ſuâ apertæ ſaniem ſpiſſam fuderunt, ſucceſſit etiam ophthalmia, fortè quod non ſatis ſangvinis ex naribus ſtillaſſet, quæ tamen & ipſa profligata fuit pulvere ex ♉ diaphor. C.C.

ppt.

ppt. Nitro &c. & collyrio ex ▽ chelidon. maj. roſar. ſacch. ſaturn. & nihil. alb. Tardè puella recuperavit vires, nam ſex ab exantlato morbo ſeptimanæ præterlapſæ ſunt, antequam illæ redirent. Hoc præterea notatu dignum eſt, quod virulentia materiæ in puſtulis frontis tanta fuerit, ut ſupercilia inde eroderentur. Penetrantiſſima camphoræ etiam virtus inde colligi poteſt, quod ſudor poſt uſum camphoratorum exquiſitè camphoram redoluerit.

Exulceratio renum. Abſceſſus ſeu ulcera renum, unde ſcaturire ſolet mictus mucoſo-purulentus, graviſſimum eſt malum, in uno alterove his menſibus, præcipuè verò poſthac in adoleſcente illuſtriſſimis progenitoribus ſato, nobis multum peperit laboris ac tædii, ſed parum præmii. Is ab infantia valetudine uſus fuerat cauſariâ, & inter crebros morborum inſultus pueritiâ exceſſerat. Habitus corporis, cum ad eum vocaremur, talis erat, ut credere poſſes, eum eſſe phlegmaticæ conſtitutionis, quamvis ab ortu ſangvinei fuiſſe temperamenti, nobis admodum videretur veroſimile. Laboraverat iſte tum jam per biduum febri vehementiſſimâ, quam ex cenſu inflammatoriarum aut ſuppuratoriarum eſſe, ex pulſu & aliis circumſtantiis augurabamur; iſta, poſt exhibitam cum præcipitantibus emulſionem ſpe citius deſiit, & nos abun-

abundè convicit, quod utiquè ſuppuratio, quam febris ſatis intenſa nonnunquam comitatur, facta fuerit. Itaque ad ſolicitum excretorum examen converſi ſumus. Meruit omnium maximè attentionem urina, quam induſtriè per aliquot dies, imò & ſeptimanas cum aliis phænomenis conſideravimus. Illa ſimulac reddita fuerat, craſſa ac turbida exiſtebat, lactis ſero non abſimilis; & deterrimo odore nares feriebat, tandemque quiete aliquot horarum deponebat ſedimentum viſcidum & cohærens, narium muco non diſpar. Hujus craſſamenti viſcidi ac glutinoſi, quod urinæ permiſtum cum eâ defluebat, magna erat quantitas, & minimè vani fuerimus, ſi aliquot uncias per diem unum fuiſſe excretas, dixerimus. Tametſi verò intra quinque aut ſex horarum ſpatium ad fundum matulæ materia iſta ſubſideret, reliquum tamen urinæ per iſtam ſeparationem non reddebatur clarum, ſed turbida jumentorum lotia imitabatur. Crebrò ad emittendam urinam ſtimulabatur, quô ipſo cum ſomnus ejus interrumperetur, admodum langvere cœpit adoleſcens. Cum crebrô illô mictu conjunctus erat lumborum ardor, & dolor ad collum veſicæ. Ante effluxum urinæ de diſtenſione, inflatione ac tumore veſicæ conquerebatur, qui moleſtiæ ſenſus, redditâ urinâ multum minuebatur. Sed hoc permoleſtum ac grave ei

acci-

accidebat, quod ubi tantillum urinæ ei eſſet reddendum, ſimul quoque ſtimulum in inteſtino recto ſentiret, & odioſa ejiciendi cupiditate urgeretur. Senſum ardoris quoque in urethrâ & in collo veſicæ percipiebat, quando urina erat excernenda, quamvis non planè ipſam veſicam & ureteres excluderemus, eò quod continuò mingere æger conaretur, quod nobis indicio erat, per defluxum aliquot ſaltem guttularum urinæ per ureteres, ſtimulum continuum ad excretionem induci. Nos quidem certi ſatis eramus de abſceſſu, nam materiam illam, quæ in urinâ poſt aliquot horas fundum matulæ petebat, eſſe pus, non tantum ex fœtore gravi, ſed & ex eo, quod vitro urinario aquæ tepidæ immiſſô, ſedimentum non ſolveretur, & urina clara non redderetur, quod fieri ſolet, ubi pituita ſola urinæ permiſta eſt. Suſpicio gonorrhœæ virulentæ in adoleſcente valetudine adversâ per totam vitam preſſo, & ſolicita Ephororum inſpectione educato, locum nullum habebat. Si dixeris, juxta Horatium Augenium, purulentam materiam non ima petere, ſed per urinam fluctuare, reſpondebimus, eam vero conſonam non deprehendi, niſi illud Augenius velit, pus non ſtatim ſubſidere, ſed per urinæ corpus per aliquot horas eſſe diſperſum. Quantitas autem puris nos facilè convincebat, non veſicam, aut ureteres, ſed renes abſceſſu, aut ſi illud

magis placet, ulcere obſideri. Sed verò illud nobis obſcurum erat, & adhuc eſt, an renum abſceſſus, quô purulenta materia coërcebatur, ex phlegmone oriretur, aut à calculo, qui renem vel ſuo pondere contunderet, vel attritu comminueret ac exederet? In priorem ſententiam, ut verum fateamur, magis propendebamus, tùm propter febrim, de quâ ante diximus, tùm quod nunquam hactenus calculum excluſiſſet. Accedit, quod ipſa geneſis calculi renum cum Celeberr. Stahlio *in pathologiâ membr. 6. artic. 2. â ſtaſi inflammatoriâ ac apoſtematis hinc orientis ulceroſo eſcharotico muco probabiliſſimè deducatur.* Senſum ardoris pus fœtidum cum urinâ tranſiens per vias urinarias mordendo excitare tantò veriſimilius nobis erat, quod urina ſalſior & tenuis eam moleſtiam nonnunquam inferat. Non dubitamus, quin procedente tempore excoriatio veſicæ ſecutura eſſet, quam tùm maximè metuebamus, ubi importuna ad deponendam alvum irritatio in inteſtino ſeſe magis ac magis exerebat. Hanc de morbo fovebamus ſententiam. Nam nullum indicium nos cogebat in hoc ſubjecto ex urinâ mucoſâ cum doctiſſimo Liſtero in *exercitat. de calc. human.* quam *exercitat. anatom. tertiæ conchyliorum bivalvium* addidit, ſuſpicari, veſicæ corpus eſſe cancroſum. Securi etiam eramus, exploratione & per digitum Chirurgi

rurgi in anum, & per catheterem in ipſam veſicam immiſſum, factâ, de abſentiâ calculi in veſicâ, ex cujus magnitudine, figurâ & motu, &c. dejiciendi cupiditatem idem Vir. Clariſſ. derivat. In curâ, cum egregiè ſeſe geſſiſſent emulſiones, placuit earum uſui porrò inſiſtere, imò ſuaſeramus uſum ipſius lactis, aut ſeri caprilli, cui infudiſſemus, niſi æger reluctatus fuiſſet, modò unam, modò alteram ex ſequentibus *radicibus:* Saſſaparill. chin. alth. cyperi, petroſel. & ſchœnanth.; *herbis:* Veron. heder. ∀ſt. muſc. ſaxat. flav. auricul. mur. equiſet.; *floribus:* malv. hyper.; ex *lignis:* Lentiſc. nephrit.; ex *fructibus:* jujub. & ſebeſt. ſed ad ejusmodi infuſa ac decocta adhibenda nec perſuaſionibus nec precibus, aut comminationibus impelli poterat. Juſculum ex radicibus alth. & malv. cum ſummâ nauſeâ bis terve adhibuit. Proponebatur ergò mulſum, & cum illud pariter brevi faſtidiret, mellita & ſaccharata alia ob conſpicuam in iis vim abſtergendi commendabantur, quæ tamen & ipſa non diu ei erant ad palatum. Deinde ab Ephoro adigebatur ad adhibendum pulverem ex ocul. ♋. bolo armen. gum. arabico & aliquot guttulas balſ. peruviani vel ſaccharo permiſtas, vel vitell. ovor. diſſolutas &c. Præter clyſteres etiam in veſicam injiciebantur â Chirurgo ea, quæ ad dolorem & ardorem leniendum ac abraſionem præ-

cavendam accommodata judicabantur. His remediis cum contra pertinaciſſimum & moleſtiſſimum affectum per tres circiter ſeptimanas eſſet pugnatum, ſymptomata quidem multùm remittebant, magna tamen purulentæ materiæ quantitas ſemper adhuc in urina conſpiciebatur. Fatigatus â nobis æger, viciſſim nos non parum fatigaverat, ac pertæſus moræ Medicum, qui cum Collegâ quodam noſtro ante noſtrum acceſſum curationi præfuerat, ex itinere reducem denuò advocat. Ego breviter expoſui, quidnam de morbo ſentirem, quænam in abſentiâ illius cum Collegâ altero communi conſenſu facta eſſent, quæque porrò molienda eſſe, crederem; ignarus, quænam ei de morbo ſederet ſententia? Multoties expertus ſum, in Conſultationibus Medicorum idem fieri, quod in curiis & judiciis fieri ſcribit Vir Clariſſ. Hubertus Loyens in tract. *de Curia Brabantiæ c. 16. p. m. 127.: Reperiuntur nonnulli, qui in ſententiis dicendis, quum id, quod dicturi erant, videant ab aliis, qui priores dixerunt, quaſi præoccupatum, eosque pudeat, vel idem repetere, vel palam in ſententiam priorum ire, correctiunculas quasdam addunt, quærentes in ſcirpô nodum, aut ſophiſticis ſubtilitatibus aliorum ſententias enervant, ne cuiquam ſuccubuiſſe, aut quicquam conceſſiſſe videantur. Alii præterea ſunt, qui nihil explicatè, clarè & apertè dicunt,*

ſed

ſed compoſitis verborum involucris judicium ita concipiunt, ut ad utramque partem accommodari poſſit, more carminum Sybillinorum, idque eo ſtudio faciunt, ne à majorum gentium diis diſſentire videantur. Alii prolixitate, & longis verborum ambagibus ita ſe intricant & involvunt, ut nodum cauſæ reperire non valeant, & filo Ariadnis opus habeant, quò ex iſtis Mœandris ſeſe explicent. H. J. Quid multa? Poſt longam diſceptationem novum proponebatur remedium, cujus laudes mirificè celebrabantur, illud erat balſamus ♃ris terebinthinatus, de quo bis ſingulis diebus 14. guttæ eſſent capiendæ. Modeſtè reſpondebam, notam mihi hujus medicamenti virtutem, nec ignorari â me, quantoperè illud à Sylvio ad ulceris mundationem ac conſolidationem, ſi ejus nimirum aliquid ulceri inſtilletur, *lib. 1. prax. medic. cap. 40.* efferatur, interim tamen cautelam Celeberr. Wedelii de balſamo hoc, ac aliis terebinthinatis præſertim in tantâ doſi teneris ac delicatis ægris non exhibendis, videri tantò magis obſervandam, quod Illuſtriſſimus adoleſcens etiam gratiſſima remedia nonniſi cum ſummâ nauſeâ caperet. Excanduit his auditis vehementiſſimè, ac diſceſſit. Quid fit? Perſuaſus ab Ephoro ſuo æger ſumit 7. guttas, ſed incredibile dictu eſt, in quantas inciderit anxietates, quantos dolores in renibus, quantum ardorem

in reddendâ urinâ hinc perpeſſus fuerit. Itaque non niſi blandiora remedia, cum in nos curæ onus eſſet devolutum, habuêre locum, ac inter ea conſervam roſarum cum pulveribus quibusdam remiſtam laudare poſſumus. Profecimus menſis ſpatio tantùm, ut & materia purulenta multum minueretur, & ſymptomata reliqua ceſſarent. Enimverò brevi tempore illa halcyonia durarunt. Nam poſtquam denuò triduanâ, ſed valdè æſtuoſâ febri correptus fuiſſet, rurſus purulentam ac mucoſam urinam cum ſymptomatibus ſolitis excernere cœpit. Irriti fuerunt labores noſtri per tres menſes, quandoquidem præfractè uſum omnium remediorum adoleſcens reſpueret. Chirurgus poſt tot hebdomadas fluxum purulentæ materiæ imminui cernens, plenariam ſolius injectionis, quæ ex radice ariſtoloch. rotundæ parabatur, beneficio, reſtitutionem pollicetur; Pactus ſibi ducentorum Imperialium præmium, quod etiam conſecutus, cum purgato diuturnitate temporis abſceſſu, purulentia amplius in urina non cerneretur. Nec verò habuit, cur diu Chirurgus criſtas erigeret, nam adoleſcens præterlapſis aliquot menſibus in priſtinum relapſus eſt ſtatum, metuendumque eſt, ne eadem illum fata, quæ puellam quandam ſeptem annorum peſſundederunt, maneant. Hæc cum per ſeptem menſes lotium purulentum minxiſſet,

xiſſet, febre contabuit, ac mortua eſt. Placuit D. Klaunig cultro anatomico in conſtitutionem renum hâc in puellâ inquirere. Quod ubi factum, renem ſiniſtrum juſto majorem deprehendit, tubuli iſtius interni partim ſcirrhoſi erant, partim pus plorabant. Ren dexter ita exeſus apparebat, ut externa ejus tantum tunica ſupereſſet, quâ tanquam burſâ collapſâ puris aliquæ reliquiæ includebantur. Corruptio jam ſerpſerat ad muſculum pſoas, qui viridi infectus colore inter digitos ejus præ nimiâ mollitie defluxit. Interior veſicæ urinariæ tunica pure erat obducta; prope cervicem veſicæ latitabat calculus inſtar ſpongiæ poroſus, albicans, magnitudine ovo gallinæ reſpondens, ſed, quod mireris, pondere tantum dimidiam æquans unciam, qui urinæ fluxum ultimis vitæ diebus fuerat remoratus, ac fata miſeræ accelerarât. Pudenda ob materiam purulentam valdè acrem excoriata erant. Cætera viſcera immunia à labe inventa ſunt, niſi quod lien æquo minor, hepar autem tantò grandius foret. Folliculus fellis bile turgeſcebat. Aliàs notatu digna ſunt Fernelii *de part. morbis & ſymptom. lib. 6. c. 12. p. 316. ſæpè vidimus totâ renis carne ac ſubſtantiâ pereſâ, ambiente tanquam marſupio membranâ pus calculosque multos obvolvi.*

Quartanæ febres multos omnis æta- *Febris Quartana.* tis

tis homines excruciabant. Cura, nec in ſenibus quidem usque adeò ardua erat, quam hoc ferè modo inſtituimus: per aliquot dies ſalia digeſtiva bis etiam in die pro indole ægrorum exhibuimus. Horum virtus magna eſt, ac meminimus ſolum ☿ ⊕l. in juſculo quotidiè exhibitum Illuſtriſſimæ matronæ ſexagenariæ, quævis medicamenta nauſeanti, ante aliquot annos egregiè profuiſſe, vimque febris inſigniter enervaſſe. Certè hujus, ac miſturæ cujusdam antifebrilis beneficio febrim pertinacem feliciter ſuperavit. Digeſtivis ſubjunximus evacuantia mitiora, & quidem, ubi ex noſtro arbitrio res geri poterat, in formâ infuſorum ex rad. gentian. helen. polypod. fibr. helleb. nig. fol. trifol. fibr. card. bened. ſummit. cent. min. comar. abſynth. cort. citr. ☿☿ſat. fòl. ſenn. ſ. ſtip. ubi verò precibus & palato ægrorum indulgendum fuit, in aliâ quâvis. Pilulas quando præſcripſimus, conſuetas apud nos maſſas cum extract. ſcord. gentian. cent. min. helleb. nig. ferè ſemper miſcuimus, in potionibus ſpecies dia☿ri Minſ. aliis prætulimus. Sæpè intra ſedecim dies alvum quater blandè absque omni violentiâ ſubduximus. Diebus à laxatione vacuis ter quaterve gutt. ex Elix. antifeb. D. M. ſtomachic. ejusd. Eſſ. alexiph. &c. in vino exhibuimus. Raro integer effluxit inter horum remediorum uſum menſis absque memorabili febris

remiſ-

remiſſione, quæ hâc ratione fracta vel chinatis, vel theriacâ, vel croco ♂tis debito tempore cum prudentia exhibitis facilè debellari potuit. Poſt febrim profligatam amara per 14. ac plures dies continuavimus; ac ita pleniſſimè citra ullum reſtans ſymptoma atque ſubſecutam recidivam Quartanarii à nobis curati convaluerunt. Aliam ſortem expertus eſt Juvenis 20. annorum aliô modô, id eſt, imperitiſſimè tractatus. Ille Octobri ineunte febri quartanâ inordinatè paroxyſmanti correptus, empyricum, narrante D. Pezold, conſulit. Hic Agyrta more ſuo intra triduum bis violentiſſimè *ἄνω καὶ κάτω* evacuat. Commota hinc fuit acriter camarina, vehementiſſimè agitati ſucci vitales, & calculus in renibus ſine dolore deliteſcens, ſede ſuâ expulſus eſt. Hinc Dyſuria ſecuta, cui obviam iturus egregius noſter ex equiſone Æſculapius ol. terebinth. propinat peſſimis ægri rebus, ſiquidem non tantùm hæmorrhagia narium planè enormis inde excitata, ſed & omnimoda urinæ ſuppreſſio. Ad ægrum pridie mortis ejus vocatus D. Pezold, tùm alia, tum emulſionem ex ſem. viol. cum millepedibus, facto prognoſtico, fruſtra exhibuit, nam viribus exhauſtus quaternarius in flore ætatis, culpa ac ſeverè plectendâ ignorantiâ ſtolidiſſimi medicaſtri miſerè periit. Quartanis febribus, ſi quando aut ægrorum, aut Medici, aut

viſcerum infimi ventris (nam & ab horum vitiis easdem foveri certum eſt) culpa juſto diutius durant, interdum ſuccedunt poſt annos etiam febres continuæ, mali moris ac periculoſiſſimæ, quæ nec abſceſſibus quibuslibet, etiam iis, qui verbo Hippocratis *infra morbum ſunt*, ſolvuntur, ut experti ſumus in fœmina quadragenaria. Hanc febris quartana ultra annum protracta malè mulctaverat, quâ cum liberata eſſet, non tam medicamentis, quæ cholerica ſuoque abundans ſenſu mulier ſemper averſata fuerat, ſed temporis longinquitate, cœlique clementia utcunque cum ſanitate priſtina redierat in gratiam. Diximus, utcunque; nam plenariam non crediderimus illam reconciliationem, quia ſpiritûs fœtorem, labiorum livorem, ac defœdationem, fuſcum faciei colorem poſt ſe febris iſta reliquerat. Dubiâ hac valetudine ei frui contigit per notabile temporis ſpatium, quô elapsô in continuam incidit febrim, eamque lethalem, ſecus ac alius quidam Vir Illuſtris, qui à quartana planè exhauſtus, cum præter ſpem omnem optimè intra menſis ſpatium convaluiſſet, intra paucas ſeptimanas, poſtquam vino & ira incaluiſſet, febri acuta cum peſſimis ſymptomatibus correptus eſt. Et certè ne ipſe quidem Hippocrates de ſubſecutura morte dubitaſſet, conſideratis, provectiori ætate viri, viribus admodum præcedenti mor-

morbo debilitatis, perpenſis deliriis,ſingultu, typhomaniâ,involuntario urinæ & excrementorum effluxu, floccorum collectione, &c. evaſit tamen feliciter & ad hanc horam ſanus & ſalvus ſupereſt. In noſtrâ ægrotante æſtus vehementer erat intenſus,interdum, ſed noctu omnium maximè cum incredibili anxietate, inquietudine vigiliisque perpetuis; quaſi præſcia mortis ſuæ eſſet, nullâ ſuarum rerum curâ tangi videbatur. Urina multo eoque copioſiſſimo ſedimento abundabat. Credidiſſes naturam velle omnia excrementa in vias urinarias deponere. Mictio erat frequens, ſed pauca. Latens etiam aliqua phlogoſis in ductibus urinariis obſervabatur. Poſtquam ultra 5. ſeptimanas his malorum fluctibus jactata eſſet, de dolore inguinis in dextra regione conqueri cœpit, brevique poſt tumor, abſceſſus rationem utique ſubiens, ibidem exortus eſt. Vitium non eſſe cutaneum,ſed ſcaturiginem habere internam, facilè apparebat. Et niſi nos omnia fallunt, morbus prægreſſus, corporis conſtitutio & omnia pathemata ante memorata, non vanam movebant ſuſpicionem de affectione aut meſenterii, aut lienis,aut fortè utriusque. Tametſi verò Oraculo Hippocratis illi *abſceſſus boni ſunt, qui infra morbum fiunt;* quò minus tamen in bonorum claſſem noſter referri poſſet, duplex obſtabat cauſa. Prior erat, quod non ſatis diſtaret à

 mor-

morbo; ex infernis enim optimi illi ſunt, qui longiſſimè infra ventrem & remotiſſimi à morbo ſe ſiſtunt: Altera verò, quod non eſſet κατ' ἴξιν, ſed in latere dextro, cum vitium lienis & meſenterii palpabile eſſet. Verè enim, quod Hippocrates de hæmorrhagiâ docet, abſceſſibus illis applicari poteſt, & niſi fallimur â Dureto applicatum fuit iſtud Senis Coi: *Quæ fit ê diverſo hæmorrhagia, prava eſt, ut in liene magno ê dextris, atq; ſimiliter in hypochondriis.* Unde exigua apud nos quidem de ſanitate ſpes, quæ apud Chirurgum erat maxima. Nec ipſi quidem ſpem omnem exuiſſemus, niſi in ſiniſtro latere apparuiſſet tumor ille, memores Herophontis apud Hippocratem: *Huic lien intumuit, inde bubo ſiniſter, mox in crure κατ' ἴξιν facto abſceſſu præter ſpem convaluit.* Præcedenti hyeme cum febris peſſimi moris cum ſymptomatibus variis, aphoniâ, epilepſiâ in *puero ſexenni*, cum deliriis, ſummo capitis dolore & viſûs obtenebratione *in virgine adultâ*, cum cardialgiâ, tremore partium *in famulis duobus* in unâ eademque domo ſæviiſſet, omnesque ex ſingulari DEI gratiâ convaluiſſent, ultimò illuſtre familiæ caput morbus eſt aggreſſus. Tanta vehementia erat ſymptomatum, præſertim verò ſingultûs, ut omnes de vitâ ejus actum eſſe crederent. Nos optima alebat ſpes, eum ex gravi morbo eluctaturum, cùm dextro femore acerbiſſimus

dolor

dolor oboriretur, eumque brevi poſt tumor exciperet, eò quod Vir & generis ſplendore & officii dignitate nobiliſſimus hepatis obſtructione, ac ex immoderatiori uſu meri ac irâ impetuoſâ ejusdem inflammatione laborare nobis videretur. Et planè ita evenit. Adeò dextra dextris & ſiniſtra ſiniſtris *ὁμόφυλα καὶ εὐπρόσφυτα*. Abſceſſus in ægrâ noſtrâ apertus ingentem puris quantitatem effudit. Evidenter reſpiratio & tuſſis docebat, ex abdominis cavitate purulentam hanc ſcaturire materiam. Quarto ab aperto abſceſſu die extincta eſt, nec impetrare ullô modô à marito licuit, ut cultro anatomico indice in fontem ac principium mali inquireretur, quamvis nullo modô dubitemus, extiſpicium hoc confirmaturum fuiſſe, noſtram de origine morbi ſententiam. Hi tamen abſceſſus diſtingui debent à tumore in pube apparente, cujus origo in meatu urinario vel in collo veſicæ hærere poteſt. Ad illuſtrandam noſtram obſervationem nobis addere novam liceat. Nobiliſſ. Matrona gonorrhœâ olim & periodico calculi renum tormento fatigata per aliquot annos de ſummo urinæ ardore ac lancinatione conqueſta in autumno febri corripitur ſymptomaticâ. Priſtini cruciatus in immenſum augentur. Inter dolorum faces febrisque ignes contabeſcit. Sumptis gelatinoſis ac emulſionibus, continuatoque uſu

pulveris nephritici Volckhamm. ♎is lycopodii aliorumque appropriatorum, miteſcunt dolores & febris minuitur. Moderatiſſimè Eſſ. balſ. peruv. & lig. ſanct. ut & leni Decocto lign. calidè uſa reſumit vires. Ex improviſo ſtimulum ſentit ad reddendam urinam, & magnam puris fœtidiſſimi quantitatem excernit magno cum levamine; quæ excretio ubi per unam alteramve ſeptimanam continuaſſet, clanculum Chirurgorum & Medicaſtrorum opem implorat. Res ſuas in deterius labi animadvertens, rurſus ad Medicos revertitur. Porrigitur Decoctum ex abſterſivis in aqua calc. viv. cui ſolutio myrrhæ, niſi fallimur, admixta erat, exhibentur etiam multa alia, ſed ſine fructu. Tandem in pube tumor oritur, ex quo aperto, non niſi olidiſſimus primùm eructat halitus, deinde etiam purulenta materia in memorabili copia effluit. Exhauſta viribus tandem vita excedit. Indagine cultri patuit ad oculum in meatu urinario & collo veſicæ vitium ac origo tumoris in pube.

Febris purpurata miliaris. Hiſce diebus paſſim infantes ac pueri febri purpurata miliari infeſtabantur. Corpus conſperſum erat ſtigmatibus multis, parvis, rubris, magnam cum morſibus pulicum ſimilitudinem habentibus. Macularum floridarum centrô inſidebant puſtulæ ichoroſæ. His effloreſcentiis cutis quidem tota, præcipuè tamen in dorſo,

ſo, collo, pectore obſita erat, quaſi milio vel ovis piſcium conſperſa eſſet. Non erant immunes ab hoc malo quidam eorum, qui morbillis vere præcedenti laboraverant, ſed hæc exanthematica febris hâc vice non tot ſymptomatibus ſtipabatur, quàm illa, quæ comitabatur morbillos. Ægri non vomebant, quod pueris ἀδδηφάγοις effloreſcentibus morbillis admodum fuerat familiare, nec debilitabantur copioſis ſedibus, quæ morbillos in pleriſque ſtipabant. Non vidimus in noſtrâ hâc febri excluſos lumbricos vel aſcarides, ſicuti in morbillis contigerat. Tuſſiebant quidem noſtri, ſed non tam impetuoſè, multò minus cum metu ſuffocationis, ſibilo arteriæ aſperæ, venarum colli inflatione, conſtrictione pectoris anxiâ, &c. individuis morbillorum in haud paucis inter noſtrates comitibus. Præcipitantibus, diapnoicis ac diluentibus adjuti morbum intra ſeptem dies ſuperabant.

Tantum in uno puerulo reſtitabant indicia paralyſis manuum, quæ ſolo ſpecifico cephalico, & potione ex aquâ ceraſorum nig. fl. til. pœon. & ſyr. fl. tunic. ac ſtœch. tollebatur. Aliquantò difficilius ſucceſſit negotium in infante unius anni ablactato, qui abſque omni febri ac excretione poſt fluxum alvi ceſſantem paralyſin manuum & pedum cum inflatione tumidâ harum partium conjunctam incurrit. D. Preus pulveri- *Paralyſis.*

bus

bus præcipitantibus & liqu. C. C. ſuccinato contra hoc malum certavit. Liquoris guttas 6. aliquoties in aqua fl. pœon. & cinam. bugloſſata exhibuit. Tandem tamen poſt uſum enematum ad externa ei deveniendum fuit, quæ inter deprædicat ſeq.

℞. Ungu. nervini ℥vj.
Ol. Nuciſt. expreſſ. ℥jj.
deſt. mac.
— anth. aa. ℈ß.
ſuccin. gtt. V. Miſc.

Hoc ipſo nucham, ſpinam dorſi ac lumbos cum articulationibus inungi curavit, unde brevi priſtinæ ſanitati fuit reſtitutus, quæ cura etiam in aliis puerulis felicem eſt ſortita eventum, ſicubi, quod non adeò rarò apud nos evenit, tumores ejusmodi paralytici ac flatulenti artus occuparent, niſi quod interdum loco unguenti uſurparetur linimentum ſpirituoſum ex ♒ lil. convall. lavendul. & ſalis ✱ci, id quod valdè profuit puellæ, quæ ſimul dolorem colli cum conatu ſæpius mingendi, & incontinentiâ urinæ patiebatur. Egregium certè eſt medicamentum liqu. C. C. ſuccinat. in epilepticis & paralyticis infantum morbis, modò non adeò foret nauſeabundum. Virtutem ſanè maximam exeruit in filiolâ tertium ætatis annum egreſſa, quæ, durantibus aliquamdiu poſt variolarum cohærentium copioſam eruptionem, epilepticis motibus non

non ſine magnâ difficultate liberata in graviſſimum malum, aphoniam ac paralyſin totius corporis incidit. Illa ſanè ex aſſiduo liquoris hujus per multas ſeptimanas uſu, tantum eſt conſequuta beneficii, ut cum ſanitate rediret in gratiam.

Admodum inſolens erat his diebus *Fluor albus.* fluor albus, non tantum venereus, quem virulentum vocamus, quique, ubi parum invaluit, ſemper cum exulceratione quâdam conjunctus eſſe videtur; ſed benignior etiam, in quo per vaſa uteri impuritates corporis abſque ulla venerei mali ſuſpicione quaſi criticè deponebantur. Eò minus autem remediis auſcultabat, quò diutius duraverat, id quod magno eſt argumento, aſſuetudinem motûs excretorii fluxum hunc admodum reddere rebellem. Maximè profuerunt noduli laxantes & alterantes ex radic. Zedoar. caryophyll. galang. fol. roriſmar. menth. meliſſ. millefol. fl. hormin. galeopſ. ac rhabarb. In abrotano notabilis uterum purgandi & roborandi virtus nobis deprehenſa fuit. Cæteris parum proficientibus ab inveterato malo liberata fuit matrona apozemate *Loſſii lib. 4. obſerv. medicinal. c. 8. p. 344.*

℞. raſ. ligni lentiſcin. ℥vj.
rorismar. ℥jj.
ſuccin. flav. craſſi contuſ. ℥vj.
raſur. ſtanni ℔j.
ebor. ℥j.

macer. in ℔vjjj ▽ font. per 24. horas,
deinde adde:

rad. eryng. ℥iij.
uvar. paſſar. ℥ij. coqu.

Finem curæ aut martialia, aut oſſa ſepiæ optatum ſæpiuſcule impoſuerunt.

Gonorrhœa mulierum. Non minus operoſam diligentiam requirit mulierum gonorrhœa, quo nomine comprehendimus effluxum materiæ, quæ ex proſtatarum muliebrium porulis non ſine moleſtiâ gravi exſtillat. Non more quorundam hæc genera fluxum confudimus, quorum alter ex vaſis uteri, ut jam jam memoratum, alter verò ex ductibus prope meatûs urinarii exitum ſcaturit, ſed illi quidem præſtantiſſimos auctores ſecuti fluxûs albi appellationem; huic verò, tametſi propriè dicto ſemine fœminæ deſtituantur, gonorrhœæ nomen tribuimus. Et ſanè cum *in viris proſtratarum fluxus gonorrhœa vocetur, cur non etiam in mulieribus eodem nomine nuncuparetur, cum in utroq; ſexu partium & ductuum eadem ferè ſit ſubſtantia*, ut loquitur Regn. de Graaf *de organis mulier. c. 6. p. m. 213.* Nec ullo modo dubitandum eſt, in gonorrhœâ mulierum proſtatas affici, cum in *muliere gonorrhœâ laborante poſt mortem proſtatas exulceratas* idem Graafius *invenerit*. Accedit, quod in gonorrhœâ non totus vaginæ tractus, ut in fluore albo obſitus ſit mucosâ & acri materiâ, ſed reliquis

quis omnibus illæſis pars illa circa meatûs urinarii inſertionem ejusmodi liquamine imbuta, ac interdum etiam exulcerata inveniatur. Facilis autem labor fuerit, gonorrhœam â fluore albo diſtinguere, ſi quantitatem & doloris locum reſpexeris, nam longè major exundat materiæ copia in fluore albo, quam in gonorrhœâ, & in hâc dolores ſentiunt circa uteri collum ac orificium externum, cum in illô de intenſo moleſtiæ ſenſu circa lumbos conquerantur. Cura ferè eadem eſt, quæ gonorrhœæ virorum, præmiſſis enim ex caſſia, diagrydio & ☿ dulc. evacuantibus non admodum draſticis; hauſto dilutiori per aliquod tempus lignorum decocto, pilulis ex terebinthina inſpiſſata lotaque & ex extracto guajaci, multum profuerunt aliqua medicamenta Wedeliana, e. g.

℞. Eſſ. lignor. ℥ij.
 ſuccin.
 bezoard. aa. ℥j.
 anodyn. ℈ß.
 ol. ſaſſafr.
 rutæ aa. gt. jj.

it. ℞. ſuccin. alb. ppt.
 magiſt. ♉ diaph.
 oſſ. ſepiæ.
 ocul. ♋ ppt. aa. q. v.
 ol. lign. ſaſſafr. gt. j. M.

Sumptis his remediis ferè plerumque dolor remiſit, in quo demulcendô etiam ſeſe egregiè gerit De-

coctum ex rad. glycirrh. ſummit. roriſmar. herb. petroſel. agrimon. &c. his adhibitis depoſuit materia effluens pravum ſuum colorem, ac cœpit albeſcere, licet aquoſior, ut narrabant, eſſet, ardor quoque in mejendo abſceſſit. Hoc, ubi ab ægris reſciveramus, de ſiſtendâ gonorrhœâ cogitavimus. Jactabat quondam aliquis apud nos, ſe rerum uſu comperiſſe, Crocum ♂tis adſtringentem omnibus aliis longè præſtare. Utebatur verò ʒß cum conſerva roſarum, aut baccar. recent. heder. Illuſtris matrona deprædicabat ſequ. Electuarium Viennâ, ut dicebat, ſibi transmiſſum, quod tamen à Chirurgo quôdam concinnatum eſſe credebamus:

℞. Pulv. Cinam.
N. Moſch.
Cremor ♀ aa. ℥j.
oſſ. ſepiæ ʒjß.
ſangu. dracon. ʒij.
bol. armen. ʒijß.
mell. roſat. q. ſ. f. Elect. molle.

Multò efficacius eſt Decoctum aliquod ex ſaſſaparill. ℥ crud. in petiâ ligato, putaminibus nucis, cortic. granat. rad. polypod. Laudavimus in Hiſtoriâ noſtrâ alibi balſamicum quendam liquorem pro injectione, quem miſcendum eſſe cum Decocto appropriato quivis facilè intelligit; at iſtæ apud plurimas fœminas locum vix inveniunt, cum quibus etiam de affectu ipſo, non niſi ſuppreſſo vero ejus nomine diſſerendum eſt. Fuerunt tamen aliquæ

liquæ, quibus liquamen acrimoniâ ulceroſâ imbutum inflammaverat ac eroſerat fibrillas vaginæ, etiam ad hanc neceſſitatem enormitate doloris adactæ. In vaginam uteri cum ſummo levamine ſequens injectio calidè fuit facta:

℞. lact. recenter mulctæ ℥iij.
▽ roſar. ℥ij.
album ov. ʒj.
Croc. ʒß. M.

In meatum verò urinarium miſtura ex ▽ calc. vivæ, ſacchar. ſaturn. ac melle roſato.

Bubones venerei.

Sine dolore vix meminiſſe licet, quam numeroſa nullo non tempore inveniatur multitudo eorum, qui bubonibus venereis in inguine defœdentur. Luerunt aliqui ſatis graves hiſce menſibus impuritatis ſuæ pœnas. Afficiuntur, ut cuivis notum eſt, circa inguina glandulæ, quæ vaſis ſpermaticis tùm præparantibus, tùm deferentibus ſunt viciniores, atque hinc ſine difficultate bubones ab herniâ inguinali diſtinguuntur à peritis. Abſentia etiam febris malignæ in noſtris ægris eos à peſtilentibus ſeparat. Prima mali origo ab impuro cum proſtibulis infectis concubitu; nam hactenus à nullo, quantum ſcimus, eſt compertum, quod alia via ſit ad bubones, quàm diverſio ad impudicas mulieres, adeoque optimè *dans le Dictionaire des arts & des ſciences de l' Academie Françoiſe*, in deſcriptione hujus tumoris

maligni mentio fit commercii *avec une femme, qui avoit du mal.* Duplici verò ratione meſſem hanc metunt, qui venereis libidinibus ætatem corrumpunt; nam in aliis quidem præcedunt colis puſtulæ, tubercula & ulcera, ac viridis, ſubcitrini exurentisque, &c. ſeminis excretio; in aliis verò ſine præludiis hiſce miaſmata à pure ulcuſculorum in fœmineis pudendis latentium, à pene in æſtu coitûs excipiuntur & ad maſſam ſanguinis illicò transferuntur. Dolæus in *Encyclopædiâ chirurg. p. m. 1061.* miaſma hoc vocat *acidum acre*, illudque juxta noſtrum Auctorem *vaſorum ſanguinis tunicas penetrans illius maſſæ immiſcetur, quædam ex illius alcalicis ſaturat, & quædam ſulphura coagulat, quæ in inguinum & axillarum glandulas cum ſanguine circulante advecta, in illarum anguſtioribus tubulis commorantur, ſanguiniq; affluenti & materiæ æthereæ advenienti ſunt impedimento.* Tametſi verò hæc ita placuerint Carolo Muſitano *Tom. 4. Trutin. Chir. p. m. 75.* ut retentis etiam verbis quibusdam illa Dolæi adoptarit, quemadmodum paſſim alibi Germanorum vitulo aravit; nobis tamen non eſt veriſimile, ab eo rem rectè fuiſſe trutinatam. Ambabus largimur manibus in corporibus gonorrhœâ ac ulceribus affectis, acres obſervari humores, aut interdum quoque acidos, non tamen hinc cum multis Sylvii hâc in

parte

parte aſſeclis illicò inferendum eſt, ipſum fermentum, ſeu miaſma acido-acre eſſe; cum negari nequeat, quod intret, ac interdum latitet aliquandiu in corporibus eorum, qui inficiuntur absque minimo doloris ſenſu, quod eſt contra naturam acidi, quod ex ſententiâ ipſorum tam forte eſt, ut etiam vim ejus corroſivam ipſa oſſa non evadant. Ingenuè profitemur, nos ignorare naturam fermenti hujus venerei, ac non niſi illud novimus, quod in quibusdam ſubjectis membrum virile non afficiat, ſed illicò in maſſam ſanguinis translatum à principio corporis agente in glandulas inguinales deponatur, & hôc factô ibidem bubones excitentur. In aliis verò, ut evidens eſt, in ipſum pudendum agit, illud lædit, proſtatas etiam exulcerat, ut deinde virus noctu æque ac interdiu ex pene elabatur. Hujus virulentæ materiæ effluxus, ſi repentè à barbitonſoribus & aliis Medicorum ſimiis cohibeatur, bubones exſpectandi ſunt. Nimirum admodum credibile eſt, ſuppreſſâ repentè gonorrhœâ, ſemen corruptum ex veſiculis ſeminalibus per vaſa deferentia regurgitare, ac enatum inde fermentum partibus vicinis & potiſſimùm glandulis ſeſe inſinuare eô ferè modo, quo impeditâ gonorrhœa materia venenata per eadem vaſa deferentia ad teſticulos refluit, ac dolorificum in iis dolorem excitat. In priori caſu, protrusô ex maſſa humorum ad glandulas

dulas miaſmate, totum corpus glandulоſum in eximiam magnitudinem & duritiem excreſcit; in poſteriori verò tantùm tunicæ glandulam inveſtientes inflammantur ac intumeſcunt. Utrobique motus ſanguinis remoram patitur. Clariſſ. Whartonius in *Adenographiâ c. 27. p. m. 175.* credit, tumorem oboriri *ob continuum & impetuoſum ſanguinis à corde per arterias affluxum, & ob recurſum ejus per venas diminutum.* Hoc aſſertum ſatis commodè explicari poteſt; nam profectò haud ambigendum, majorem fieri ſanguinis ad glanduloſas partes congeſtionem in hoc ſtatu, dilatatis nimirum arteriis ac conſtrictis tonicè venis, ſed illud, quod ibidem addit de ſuperfluis nervorum humiditatibus, quas vel quantitate, vel qualitate vitioſas nervi in glandulas exſpuant, dubium, imò prorſus falſum eſt, cum ſuccus nerveus tantoperè jactatus, ne in exiguâ quidem quantitate oſtendi ab inventoribus ejus potuerit in nervis, immediatè â ſpinali medullâ erumpentibus, non obſcurè fatente ipſo Malpighio *in operibus poſthumis p. m. 39.* Unde ei etiam recurrendum fuit, pro probandâ hujus ſucci veritate, ad extremos nervorum tubulos e. g. ad illum, qui in caudâ bovis tribus, vel quatuor fiſtulis coagmentatus eſt, unde per foramen excitatum terebinthinæ inſtar exeat ſuccus ille decantatus. Hæc, ſi vera ſunt, tanta ejus ſucci copia ad glandu-

las

las inguinis confluere non poteſt, ut glandulæ inferciri, & in tumorem elevari queant. Curatio bubonum faſtidii plena nobis ſemper ferè fuit; nam hoc illi habent proprium præ reliquis præter naturam bubonibus, ut ſuppuratione eorum, corpori melius ſit conſultum, quam reſolutione. Enimverò maturationem ægerrimè admittunt ii potiſſimum, qui glandulas ſecundum omnes ſuas dimenſiones augent, & in earum ſinu excitantur. Anniſi tamen, quantum in nobis fuit, ut maturationem acceleraremus, & ita circa bubones verſati ſumus, ſi magno cum dolore, ut fit, conjuncti eſſent, dolorem mitigare conati ſumus fomentis, & cataplaſmatibus ex rad. alth. lil. alb. fol. malv. flor. violar. ſem. lini, fœnugr. Inungi etiam eos fecimus mucilaginibus ex ſem. pſyll. cydon. & ol. amygd. dul. lil. alb. lumbric. hyoſcyami & pinguedinibus. His factis non illicò dolor remittit, imò ſubindè auctus ac intenſus, & tum ad emollientia deveniendum fuit validiora, ſcilicet addidimus prioribus cataplaſmatis ſpeciebus parietar. verbaſc. caric. far. fabar. hordei, cœpas, crocum &c. Noctu ferè ſemper Emplaſtrum ex gum. *co, fermento acri &c. impoſuimus. Poſtmodum ad auxilia maturatoria nos contulimus, inter ea, ſi cum prudentiâ adhibeantur, unguent. baſilic. galban. gumm. *c. egregiè proſunt, quorum virtutem her-

modactyli, ſi noſtræ licet fidere experientiæ, exaltant. Diachylon magnum, quod Sylvio ſcimus, fuiſſe in uſu, non eſt contemnendum, ac ſemper ferè â noſtris Chirurgis adhibetur, quamvis virtute prædictis par non ſit. Interdum tamen, quicquid egeris, fruſtra fueris, adeò *ineluctabilis duritiei* ſunt, loquimur cum Barbeyrac, & tum omninò opus eſt *hydrargyroſi*. Ubi non æquè rebelles fuerunt, ſignis maturationis præſentibus, quamvis omnimodam raro exſpectaverimus, ſine morâ eos aperuimus, experti, ex pure diutius in tumore hærenti, ſinuoſa & cacoethica ulcera fuiſſe orta. Nunquam nobis excidere paſſi ſumus egregium monitum Monſ. le Clerc *dans la Chirurgie complette* loquentis de bubonibus *p. m. 220. On les fera long temps ſupurer.* quod, cum non obſervatur, ægri certiſſimè in luem veneream incidunt. Semper tamen habenda ratio ulceris eſt, cujus conſolidatio balſamicâ noſtrâ mixturâ & Oppodeltoch. Paracelſi egregiè promovetur. Quantum ad interna attinet, dum in emolliendo ac ſuppurando bubone deſudamus, ferè ſola lignorum decocta, eaque minimè ſaturata absque regimine ſudorifero ſuffecerunt. Purgantia juſſimus eſſe procul; abſtinuimus etiam â Venæſectione, quod his mediis ſuppuratio non promoveatur, ſed impediatur.

In

In vulgus usque nota ſunt varia tumorum puſtularumque, quibus ii, qui in turpi libidinum luto volutantur, conſpurcari ſolent, genera, iisque enarrandis minimè modò nos occupabimus. Hoc verò, cujus aliquod facere indicium animus eſt, ſive modum eruptionis, ſive figuram ſpectes, paulò rarius, ac quantum meminimus, non niſi ſemel à nobis viſum, aptumque adeò, quod etiam ſolertem Medicum in errorem inducat. Fœmina, quam lue gallicâ infectam eſſe, aliundè conſtabat, non multò quadragenariâ minor, temperamenti ſanguinei ac cholerici, ingenii fervidioris, iracundiæ dedita, duarum prolium in conjugio mater, paſſionibus hyſtericis obnoxia, quod menſes ſatis parcè fluerent, autumno jam adulto de graviori capitis dolore per aliquot dies conqueſta, in Novembri circa quartam pomeridianam, poſt inſignem rigorem ac horrorem in vehementem incidit æſtum, qui dorſi ac capitis dolorem longè graviorem eô, qui aliquot jam abhinc diebus afflixerat, comitem habebat. Circa matutinum tempus ingenti ſudore profuſo & calor, & capitis cruciatus minui videbatur. Fluxit etiam dies ita, ut non haberet, de quô adeò conquereretur; ſed circa veſperam, quæ pridiè afflixerant, mala, recurrebant omnia, id quod & quatuor ſequentibus diebus ita contigit. Septimo die manè per *Puſtulæ Venereæ.*

faciem ac totum corpus copioſiſſimæ erumpebant puſtulæ, hæ referebant figuram variolarum latiorum, & ſanè non poteſt ovum ovo eſſe ſimilius, quam maculæ iſtæ protuberantes prædictis variolis, modum eruptionis & maturationis ſi excipias. Neque enim, quod in variolis fit, puſtulæ primò rubræ tenuiſſimarum acicularum puncturas æquantes prodibant, ac deinde in faſtigium elevabantur; ſed à primo eruptionis momento puſtulæ noſtræ eam, quam citra augmentum deinceps ſervarunt, magnitudinem nactæ ſunt, nec inſtar variolarum ad maturationem & ſuppurationem pervenientes pus fuderunt, ſed ultra tres ſeptimanas absque ullâ formæ externæ permutatione ſibi ſemper ſimiles perſtiterunt. In circuitu ſuo rubebant, in medio verò albeſcebant. Poſtquam una alterave ex his eſſet aperta, non purulenta materia, ſed ſubſtantia quædam pinguedini porcinæ ſimillima deprehenſa in iis fuit, absquè ullo ægræ dolore etiam aſperius contrectari poterant; quæ organa obſidebant, motui dicata ingreſſui brachiorumque extenſioni impedimentum objiciebant. Febris interea, ſicut â primo initio fieri ſuevit, circa veſpertinum tempus ingraveſcebat. Quicquid remediorum ordinariorum per tres & ultra hebdomadas tentaretur, quemadmodum tentata fuerunt multa, id fruſtra fuit, ac minimè ſufficiens vel ad febrim

brim expugnandam, vel ad puſtulas abigendas, donec continuato ☿ii dulcis cum abſorbentibus & bezoardicis miſti uſu, ptyaliſmus excitaretur. Cum ſalivatio per 14 circiter dies debitè fuiſſet adminiſtrata, & febris remittebat, & puſtulæ ſenſim evaneſcebant, ut præterlapſo menſe nulla amplius in corpore reperiretur. At, quod ægra dolet, notabilia veſtigia ac deformes (dilutè ſcilicet rubentes) maculas poſt ſe reliquerunt. Sparſim hisce noſtris maculis puſtulæ quædam ſquammoſæ, quæ ſub cruſtâ ſuâ putrilaginem quandam continebant, interjectæ erant, quibus etiam externa fuerunt applicata remedia eo eventu, ut abſoluta ſalivatione & illæ diſparuerint.

Febris quintana & ſeptimana. Niſi nos fallunt omnia, hoc autumno jam ad finem properanti vidimus in virô ferè quinquagenario exemplum febris quintanæ, in juvene autem paradigma ſeptimanæ. Uterque laboraverat ineunte autumno febri quartanâ, & uterque etiam corpore non debitè præparato præproperè per corticis peruviani uſum ab eâdem fuerat liberatus, ſi licet vocare â quartanâ febri liberum, qui quarto non tantum die adhuc vehementer languet, ſed etiam reliquis inſignem ſentit debilitatem, & cibos faſtidit. Luculentè poſt 12 circiter dies in unô, in alterô verò poſt 21 rediit paroxyſmus; uterque, cum non die 4 febris horis conſue-

tis rediret, ſe immunem forè arbitrabatur, at cum quinquagenario bis die quinto, juveni verò ſeptimo paroxyſmus rediiſſet, noſtrum etiam conſilium implorarunt. Et quantum quidem ad primum, diu luctatus mecum ſum, an non ſit conſultius cum Valleſio *in Comment. lib. 1. Epidem p.m.55. quartanam tardantem* appellare; in altero autem nulla erat tergiverſationis cauſa. Neuter a nobis fuit ſublevatus, ſed uterque tabidus obiit, citius verò juvenis, qui ſeptimo quoque die febricitabat, quam alter. Præmunieramus nos, quantum ad primum, Hippocratis Oraculo *lib. 1. Epidem. ſect. 3. quinta omnium peſſima eſt; nam & ante tabem*) ut in noſtro contigit) *& tabidis ſuperveniens, occidit.* At, quod alterum concernit effatum Hippocratis, in illo non adimplebatur, quod loco citato ita ſonat: *Septimana longa eſt, verum non lethalis.* Multò minus iſtud Valeſii: *l. c.: Sextanæ verò aut Septimanæ, aut etiam rariores febres affligunt ut vitia potius naturalia, quam ut morbi, atque adeò, qui illis laborant, videntur eſſe homines alioquin ſani. H. J.* Sed tum Hippocratis, tum Valleſii verba intelligenda ſunt de febribus ſeptimanis, quæ â principio hominem ſanum invadunt; non de iis, quæ jam ægris & vel *tertianâ*, vel ut hîc accidit, *quartanâ* debilitatis ſuperveniunt, quo in caſu vera eſt ſententia Ballonii *lib. 2. Conſilior. annotat. ad Conſil. 51.*

p.317,

p. 317, quam his verbis effert.: *Febres quintanæ & ſeptimanæ tabeſcentium ferè ſunt.* Ita intermiſſiones paroxyſmorum conſuetis diebus ſine ſolutione febris monſtri aliquid alunt; certè in quotidianis veterum, ac in catarrhalibus recentiorum, niſi febris quotidie recurrat, ſed hoc illove die remaneat, non ſine ratione contabeſcentia hectica metuitur.

Obſervatæ etiam ſunt febres octanæ, quarum focus ac nidus in hepate eſt, & ferè icterum parturiunt. Vir profeſſione, ſenio & dignitate Venerabilis Dominus Heinricus Klos, Prior Canon. Regul. Lat. S. Auguſtini, amicus noſter, dum viveret, poſt tres Octanæ febris paroxyſmos in icterum incidit. Summam patiebatur compreſſionem ſub ſcrobiculo cordis, & in ipſo febris ingreſſu anxietates maximas, ex apparente deinde ictero facilè patebat, immanem dolorem, cui vix deſcribendo par erat, â conſtipatoriâ ac contractoriâ partis ſimæ hepatis ſtricturâ fuiſſe profectum, â quâ hepatis compreſſione etiam derivandus icterus, cum facilè intelligi queat, quomodo per ejusmodi coarctationem ſeparatio humoris fellei impediatur. Acceſſit ex eâdem causâ febris inflammatoria vehemens cum ſiti, dolore capitis, vigiliis, ſingultu, ſed non adeò frequenti, rubore faciei, ac duritie præcordiorum dextrâ parte, quæ omnia viro ſuptuagenario ſuprema imminere ſignifica-

Febris octana.

ficabant. Et profectò in morbo arquato, *durum fieri jecur, perniciosiſſimum eſſe*, jure optimo ſcribit Celſus *lib. 2. c. 8. p. m. 74.* Biduo ante mortem vehementer efflabat, quaſi ſuffocationem metueret, dormituriens palpebras committere non poterat, quæ nobis in memoriam revocabant ex *Coacis* illud Hippocratis: *Qui vehementer efflant & reflexis ſunt palpebris, ac per ſomnum leviter ſuſpiciunt, aurigine admodum fœdati & largius colorati, moriuntur.*

Febris hæmorrhoidalis. Occaſione febrium paulò rariorum, memoranda etiam hæmorrhoidalis, quam ſibi obſervaſſe viſus eſt D. Graſſius; eam his verbis deſcribit: Quoſdam infeſtabant febres hæmorrhoidales, quæ levi frigore, ſubſequo blando calore ægros, (ut plurimum fœminas) feroci abdominis, circa hepatis regionem, umbilicum, os ſacrum, & in cruribus, dolore, cum conſtrictione diaphragmatis circa orificium ſuperius ſtomachi, cum vel ſine obſtructione alvi, excruciabant. Pulſus erat durus & plenus, dolor capitis in pleriſque vel planè nullus, vel admodum levis. Non cedebat his dolor alvo apertâ, nec laxantibus (clyſteribus tamen aliquantiſper) obediebat, ſed obſtinatâ duratione ad aliquot dies ejulantes ægros torquebat, ſingulis diebus vagos paroxyſmos procreans. Victas tamen manus porrigebat, præmiſſis malignitati reſiſten-

ſtentibus medicamentis, venæ ſectioni in pedibus, & tinct. ♂t. ♀ ſatæ Ludov. ritè præparatæ, intermixtis reſolventibus, abſorbentibus & ⊕ſis. Quibus autem hæmorrhoidales fluebant venæ, breviori viâ morbus abſolvebatur. H. J. Nos etiam cum hæmorrhoidibus tumentibus & dolentibus luctati ſumus. Flores ♁is internè adhibiti, ſed in doſi paulò majori, in iis reſolvendis egregiè ſeſe gerunt. Externè diſcuſſionem adjuvat, ac dolores ſopit Cataplaſma ex cœpis ſub cineribus aſſatis, ac oleo ovorum recenti. In doloribus atrocibus mitigandis ſpem noſtram non fefellit linimentum ex mucilagine ſem. pſyll ac cydon. c. ▽ verbaſc. extracta, ol. hyoſc. & vitell. ovi, quamvis folia verbaſci in lacte cocta & calidè applicata ſæpè ſola nobis ſuffecerint. Interdum ſumus etiam uſi ſequenti unguento:

℞. Unguent. ad hæmorrh.
rosat. an. ℥jjj
alb. camphor. ℥jj.
Sacch. ſatur. in ol. lil. alb. ſolut. ℈ß
ol. hyoſc. ℥ß
Verbaſc.
momord. aa. ℈jj. M.D. ad fict.

Inviſum familiis malum ſterilitas eſt, ac fervens prolis deſiderium coëgit nonnunquam uxores, abjecto, qui ſexum fœmineum vehementer ornat, pudore, ad Medicos recurrere, ac ea permittere, quæ verecundia vetat, ut nimirum edoceantur â Medico, utrum in ſinu pudo- *Sterilitas mulierum.*

 ris

ris quippiam lateat, quod conceptionem impediat. Atque hinc natæ variæ Medicorum obſervationes, & una etiam D. Pauli, quam his concepit verbis: *In duabus infœcundis mulieribus, citra ullum delectationis ſenſum, juxta propriam ipſarum confeſſionem congreſſum patientibus, manus meæ examini commiſſis, internum uteri orificium coalitum, defectumque rugarum in collo deprehendi.* H. I. Et certè jam à multis annotatum auctoribus, conceptui obicem poni, ſi internum uteri orificium quâcunque de cauſâ fuerit arctius, quorſum referenda ſunt duo ſterilitatis exempla à ſcirrho circa uteri orificium enato, ab Hildano *Cent. 1. obſerv. 65. & 66.* enarrata. Nihilominus graves patitur difficultates hæc ſententia, eò quod â præclariſſimis Medicis obſervatum, per ſolum penis ad muliebria clauſa affrictum, ac externam ſeminis adſperſionem mulieres nonnunquam concepiſſe, & hodie communi eruditorum ſuffragio comprobatum ſit, non opus eſſe, ut craſſior ſeminis pars ad ipſam uteri cavitatem pertingat, ſed ſufficere, ſi genitales ſpiritus, qui per exiguum etiam porum facilè poſſunt penetrare, ad illum diffundantur, prout nuperrimè quoque inculcatum â Celeberr. Joh. Wilh. Pauli Profeſſore Lipſienſi, inter præcipuos Germaniæ Anatomicos non immerito numerando, in doctiſſimâ Diſſertatione *de nutritione naturali, ac præternaturali, potiſ-*

ſi-

ſimum auctâ & abolitâ. Abſentia plicarum, ſi quicquam ad fruſtrationem conceptus confert, non aliô modô concurrere poteſt, quam hôc, quod vagina plicis his deſtituta, non tam arctè penem virilem complectatur, & ſemen effuſum non benè ſuſcipiat, ſed facilius elabi ſinat, cum ſtrictior vaginæ uteri ad membrum virile applicatio, judice Graafio *de Organ. mulier:* ſeminis ſuſceptionem ac retentionem multum adjuvet. Cæterum multò frequentiores apud nos ſterilitatis cauſæ ſunt plethora in otioſis lauteque viventibus fœminis, & morbi uterini varii, præcipuè vero fluxus albus, commune multarum flagellum, quandò recrementitii corporis humores per vaſa in uterum hiantia in cavitatem ejus, non in vaginam depluunt.

Vidimus hoc tempore, quemadmodum etiam alias ſubinde contigit, fœminam in ſecundo ſenis thoro viventem, pnevmatoſi laborantem. Huic menſtrua ſubſtiterant, venter circa uteri regionem in tumorem fuerat elevatus, mammæ turgeſcebant, & alia aderant, quæ falſam veræ imprægnationis ſpeciem ei impreſſerant, ſed ſe deluſam cognovit, ubi loco fœtus flatus, ſubſidente mox ventris mole, ſine ullis adhibitis remediis excluſit. Sicubi medicamentis opus fuit, contra illud malum certavimus pilulis ex maſſa pilul. fœ- *Pnevmatoſis.*

tid. Gumm. Galban. c. ✝ ſolut,& paucis gr. ſcammonii cum Elix. balſ. Lang. par. Tragæâ ex ſpecieb. diagalang. diaſpolit. Galen. & ſaccharo, ut & fotu ex herb. thym. calamenth. abrotan. rut. puleg. flor. chamom. ſem. lini, fœnugr. aneth. cumin. bacc. laur. &c. ♀ rea verò remedia prudenter adhibita omnium optima fuêre deprehenſa.

Hydrops uteri. Rarius uteri verus hydrops vanâ graviditatis ſpe decipit mulieres, niſi prorſus ſimplices, nam paulò ſagaciores, & quæ vel ſemel tantum geſtarunt uterum, ex ſonitu fluctuantis aquæ, cum de latere in latus volvuntur, inſolito verſus pubem pondere, dyſpnœâ, gravitate in ambulando &c. convincuntur, minimè ſeſe eſſe prægnantes. At judicium multò eſt difficilius, quandò hydrops uteri cum fœtu conjungitur; quamvis id ſolatio miſeris eſſe debet, quod per partum uterus & â fœtu & diluviô aquarum, ſive in uteri cavitate, ſive in vaſis illius contineantur, feliciter liberetur. Enim verò hic labor, hoc opus eſt, exactè definire, ubi vitium hæret, ſi poſt partum tumor abdominis remanſerit. Tractavimus ingentem ejusmodi tumorem circularem, qui copioſiſſimis ſudoribus in laconico fuit ex voto diſcuſſus. Credebamus eſſe hydropem peritonæi, nam cum in ſenſus incurrat, tempore graviditatis & muſculos abdominis, & peritonæum, mirum in modum ab utero

utero dilatato diſtendi, admodum probabile eſt, eô ipſô lymphatica peritonæi vaſa vehementer interdum comprimi, ac hâc coarctatione motui lymphæ remoram injici, quod, cum contingit, neceſſe eſſe videtur, ut hydatides formentur, ſed dum partium ambientium renitentia debitum illis ſpatium non indulget, quid mirum eſt, ſi illæ ruptæ intra peritonæi duplicaturam lymphaticum laticem exonerent, atque hanc hydropis ſpeciem excitent? ſi quando verò poſt partum inæqualis abdominis tumor ſeſe conſpiciendum ac contrectandum præbeat, uti evenit nobiliſſimæ matronæ, poſtquam ultimum filium eſſet enixa, quæ in dextro latere grandi onerabatur diſtenſione, de origine ejus medentes in diverſas abeunt partes, quemadmodum hîc etiam factum. Alii molam in utero retentam accuſabant, alii hydropem ovarii, alii tubæ Fallopianæ ſubeſſe ſuſpicabantur; nos, quibus vix ſpiritum ducens mater ad lectum puerperæ filiæ ærumnoſum ſtatum expoſuerat, vitio viſcerum in abdomine, & præcipuè ab hepate non rectè conſtituto hydropem ortum eſſe credebamus. Falſitatem ſententiæ de præſentiâ molæ ſpontanea ex pedibus aquarum effuſio, ac hinc ſecuta detumeſcentia abdominis facilè probabat, ut & inſignis utilitas ex uſu Electuarii hydragogi, notum illud Sylvii ejusdem nominis, efficaciâ

multum ſuperantis, ad illam poſt copioſas dejectiones aquoſas rediens. Aliorum lites de parte affectâ diremit poſt mortem judex culter anatomicus; nam ut teſtatur D. Pauli, *prægrandis veſicula fellis aliquot lapillis gravida, hepatisque lobum protrudens oculis ſubjecta*, uti ſonant ipſiſſima ejus verba.

Prima ſpecies morbi ab Hippocrate Craſſi appellat.

Vivit apud nos quinquagenario major, cholericæ conſtitutionis, qui & hoc autumno, & poſthâc aliquoties, ac nuper admodum ſequenti morbo oppreſſus eſt. Primò quidem queritur de obtuſo in abdomine dolore, poſtmodum dolores ſurſum deorſumque lati obmurmurant, crederes ſolos eſſe flatus. His moleſtiis, ubi per aliquot dies exagitatus eſt, corripit eum rigor & febris, quæ cum vehementi ac continenti dolore capitis conjuncta eſt. Illa quando parumper remittit, exſurgunt dolores circa hypochondria, ſuccedit vomitus, aut conatus vomendi, quaſi ventriculus cruditate laboraret. Os ſalſo aut amarô ſapore eſt infectum; deinceps affligit aliqua reſpirationis difficultas, tracto ab hypochondriis in ſympathiam diaphragmate. Brevi poſt exoritur dolor circa coſtas tam acerbus, ut tactum digiti ferre nequeat; deſcribit illum verò ut morſus ſenſum partibus inferentem, interdum etiam ut ulceroſum. Dolori jungitur rubedo eryſipelacea circa coſtas; ſed dubium non eſt, quin ſpinales

nervi

nervi quodammodo compatiantur, eò quod doloris ſenſus usque ad dorſi ſpinam diffundatur. Enim verò nec his circumſcribitur limitibus; nam ardor ac dolor ad anum, quaſi æger hæmorrhoidibus cæcis, & ad veſicam, quaſi calculo laboraret, pertingit. Interea frigent pedes & extima. Evaneſcente rubore & dolore circa coſtas cutis capitis durior erat inſtar corticis intenſeque in cervice rubeſcebat. Morbus â nobis deſcriptus modò remiſſior, modò verò vehementior erat, nec bezoardicis, diapnoicis, diluentibus ferè per menſem ſuperari potuit. A purgantibus lenioribus iterato exhibitis, gelatinoſis ac lacte miteſcere nobis viſus eſt, non penitus verò tolli. Niſi nos omnia fallunt, cum ſymptomata ex amuſſim reſpondeant, ægritudinem hanc jam olim accuratè deſcripſit Hippocrates *libro magno de morb. intern. text. 48*, ejusque originem petiit â *bile & pituitâ miſtâ* per *corpus diffluenti in ventrem, ac â ſolis calore & aquæ potu;* quæ tamen cauſa an in noſtro locum habeat, dubii hæremus, quamvis corpus ægri noſtri ſenſu Hippocratico bilioſum vocari poſſe, minimè ambigamus, & cuivis in civitate notum, quod ab æſtu ſolis ſæpè incaluerit. Refert Hippocrates hunc morbum inter παχέα νοσήματα, hoc eſt: *Craſſos morbos*, quorum quatuor enumerat, complexus verò hoc nomine, ut evidens eſt ex contextu, *incrementum*

tum totius corporis, vel partis in molem ex multa humorum pravitate impactorum parti, vel diffuſorum per univerſum corpus, ac non meminimus, ab ullo recentiorum primam hanc ejus ſpeciem, cujus ſymptomata ab Hippocrate memorata in corpore ſuo ſpectanda æger noſter nobis exhibuit, fuiſſe deſcriptam. Faxint autem ſuperi, ne in illo eventum ſortiatur iſtud Hippocratis, quô deſcriptioni νοσήματος colophonem imponit: *Hic ſi curetur ſex annorum ſpatio, ſatis eſt, ſin minus, remanet usq; ad decem annos, multis etiam & commoritur.* H. J. Jam ſunt ſeptem præterlapſi anni, nec tamen ad hoc usque momentum ab illa ex toto ſublevari potuit afflictione, ac in ultimâ morbi exacerbatione ſudor multus & fœtidus, quô dormiens diffluebat, quemque Hippocrates ſignis ſiniſtri ominis annumerare videtur, nos vehementer terrebat; nihilominus tamen, utcunque refocillatus muneribus ſuis denuò incumbit. Miraberis forſan, nos purgantia auſos eſſe propinare huic, dum eryſipelaceo rubore corpus eſſet tinctum, ac ipſimet novimus, ea cum exitio ægrorum in eryſipelate fuiſſe data. Scias tamen velim, nos filum doctrinæ Hippocraticæ præſenti inflammatione externâ, quantum ad purgantia, ſemper fuiſſe ſecutos tanquam cynoſuram & regulam, atque â purgantibus non abhorruiſſe, quando urinæ craſſæ ac nebuloſæ fue-

runt,

runt, ut hîc contigit, ſi verò tenues & crudæ eſſent, iſta cane pejus & angve â nobis eſſe vitata. Didicimus hoc jam olim ex optimo Hippocratis Interprete Proſpero Martiano *in ſect. 4. de ratione victûs acutor. p. m. 387.* nec in eryſipelate capitis infeliciter ceſſit. Certè D. Preus viduæ eryſipelate capitis veſiculoſo cum æſtu febrili laboranti, præmiſſis præcipitantibus, nitratis potiunculam blandè laxantem, & noctu anodynum porrexit, unde non ſolum caput detumuit, ſed mulier etiam ex voto convaluit. Non aliter cum V.S. comparatum eſt, nos ferè ſemper in eryſipelate quovis, præcipuè verò capitis omittendam eſſe cenſuimus, nec animus eſt, ejus utilitatem in illo aliis commendare, & tamen diffiteri non audemus, etiam ſereniſſimo cuidam Principi, quem noſtris conſiliis pro virili in hoc morbo adjuvimus, ſine ullo damno ſangvinem fuiſſe detractum. Pariter ſolutione lithargyrii argent. ceruſſ. & camphor. in ▽ ſolan. nymph. lactuc. & acet. eryſipelas illinere multi trepidarent. Et tamen prælaudatus ante Collega noſter eryſipelati femoris dextri optimo cum ſucceſſu ſolutionem hanc, quam vulgò lac Virgin. dicimus, calidè aliquoties in juvenculâ applicavit. Sed hæc obiter.

Chloroſis & Cachexia mulierum.

Ingluvie fructuum fœminæ & puellæ quædam in Cachexiam & Chloroſin inciderant. Præmiſſis ſalibus digeſtivis,

evacuantibus mitioribus, infuſis laxantibus, interpoſitis ſudoriferis, medelam inveniebant in iis, quibus lymphæ anteà in poris ſtagnanti, jam verò liberiorem motum adeptæ, balſamus reſtituebatur, hoc eſt, in *ſulphureis & aromaticis*, e. g. pulv. ſtomach. Birckmann. Tinct. corall. Elix. propriet. balſam. Elix. vit. &c. & *tonicis* v. g. pulv. cachect. Querc. cum ſtomachico ejusd. additis oleoſis & aromaticis ac martialibus, ſcilicet Tinct. ♂tis variis cydoniatâ, pomatâ, ♀ſatâ, ac limatura martis. Ab anticachecticorum uſu, ne præſenti quidem febri deſtitimus, edocti, cachexiæ magis, quæ febrim fovet, quam ipſi febri tali in caſu eſſe occurrendum. Præclara ſunt celeberrimi Brunneri medicamenta, quæ paucis quibusdam eximiè profuiſſe novimus.

℞. Extract. cathol. vel
Maſſ. pilul. ♀ Schrœd.
de gumm. 🜊co aaq. ſ.
☿ dul. ritè parat. gr. vj.
Trochiſc. alhand. gr. j. c. ſ. q. Elix.
Propr. f. pil.

His præmiſſis tertio & ſeqq. diebus adhibetur pulvis viperarum in juſculo caponum. Poſtmodum pilulæ ſeqv. ordinatæ ſunt:

℞. extract. cardui bened.
abſynth.
cent. min.
croc. or.

Gumm.

Gumm. ♓ci aa. ʒß
Croc. ♂ſ. aperit. usque ad ℥ß

c. ſ. q. Elix. Prop. P. ſ. ac. vel. aperitiv. Glauber. *f. l. a.* pilul. ex ʒj. no. XXX. Ex his quinque primo, ſecundo 7. tertio autem die 9 duabus ante prandium & cœnam horis in vino accipiuntur, id quod per integros 40 dies adhuc faciendum. Beccheri pilulas multi credunt his efficaciores, hoc tamen certum eſt, quod continuatio per tantum temporis intervallum non ſit neceſſaria. Poſt prandium cochlear unum eſſentiæ amaræ capiendum eſt:

℞. rad. galang.
Zedoar.
calam. arom.
croc. orient. an. ʒj.
cinam. acut. ℈jj.
myrrh. rub. ʒj.
aloës ſuccotr. ʒvj
Theriac. Andr. ʒjjj.

Inciſ. & contuſis affunde ♎ juniperi ad trium vel 4 digitorum eminentiam, diger. per octid. Colat. ſerv. Curæ coronis imponitur per alcohol limat. ♂t. At dolendum, quod â pleriſque noſtrarum fruſtra tam longam ſibi quisquam in adhibendis medicamentis patientiam poſſit polliceri. Pauciſſimæ ſunt, & vix totidem, quot divitis oſtia Nili, quæ non curam tanto temporis intervallo demum abſolvendam horreant.

Sub finem hujus anni peſſimè valebant ſenes. Quamvis verò omnia illa ſenectutis incommoda,

quæ Celſus lib. 2. c. 1. facundè recenſet, *nocturnæ, inquam, vigiliæ, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium, præcipueque ſoluta alvus, & quæ ſequuntur hanc, tormina, vel levitas inteſtinorum, cæteraque fuſi ventris mala hos illos premerent.*

Senum aſthma Plures tamen ſpirandi difficultas, ſtranguriæ ac dyſuriæ doloresque articulorum aut graviſſimis exercebant moleſtiis, aut iis lethales erant. Quantum attinet difficiliorem ſpiritum ſenum, haud inficiari poſſumus, quod in quibusdam non ab affecto pulmone, atque ibidem hærentibus craſſis ſuccis proficiſcatur, ſed potius ab impotentiâ thoracis, diaphragmatis & muſculorum intercoſtalium pendeat, quod pro ſagacitate ingenii ſui jam Plato in Timæo agnovit. Notum enim eſt ex Phyſiologiâ, quod pulmones motum thoracis ſequantur, ac cum eo dilatati aëri pondere ſuo irruenti ſpatium & aditum concedant, â lateribus vero prædicti thoracis compreſſi, aërem expellant. Notum & illud eſt, quod motus thoracis â motu muſculorum & diaphragmatis pendeat, quâ de re legi meretur Progymnaſma quintum Celeberr. Bohnii in *Circulo Anatomico-Phyſiolog.* Hinc verò fluit, quod, quando fibrarum muſcularium, ut in ſenibus fit robur elangvit, externi aëris pectori & abdomini incumbentis preſſioni vires ſuas muſculi jun-

gere

gere nequeant; hoc verò dum fit, reſpirationis negotium in iis ſufflaminari neceſſe eſt, quod pulmones nec debitè explicentur, nec comprimantur, ut par eſt. Enimverò in plerisque ſenibus hoc tempore reſpirationis difficultas ex infarctu pulmonum ac lento viſcoſoque phlegmate in bronchiis ſtagnante ortum trahebat, nam ad humidum inclinans per æſtatem & autumnum aëris conſtitutio multis ſupervacuis humoribus in partibus laxioribus onerarat ſeniô debilitatos, quos frigidior aura inſenſibilem per poros tranſpirationem, ac noxiorum humorum excluſionem turbans auxerat. Apud pleroſque iſtos ſenes etiam frequentia, viceſque inſenſibilis per pulmones tranſpirationis diminutæ explentia ſputamina, ob quæ, judice Sanctorio in *Med. ſtatic.* vitam illi protrahunt, deſierant. Profuit egregiè Decoctum ex rad. helenii condita & aquis pectoralibus paratum, calideque in magna quantitate hauſtum. Tinctura aſthmaticâ, quæ in Pharmac. Bateanâ deſcribitur, cum emolumento utebatur non nemo, ſed cochleatim mane & veſperi. Inter ingredientia rad. helenii, iridis, fol. ſenn. el. non poſtrema ſunt Gummi ♓ cum ac ex eô parata e. g. ♒ aſthmat. ſeu viridis æris compoſit. D. M. ⊖ Al. oleoſ. ♓cale &c. ex parte miſeros ſublevârunt. Nec eſſentia Tabaci cum judicio adhibita ſpernendæ eſt utilitatis. Uſi verò ſumus ſequenti:

 ℞. fol.

℞. fol. peti parum ſiccati q. v.
probe irrig. cum ☊. ⊖ ♓ci vinoſ.

ſtent in locô calidô per aliquot dies, poſteà fortiter expreſſis affunditur ſpiritûs pectoralis vel aromatici pro lubitu q. ſ. ſervaturque in digeſtione per octiduum &c. Sed tamen fatendum eſt, omnia hæc non ſufficere, niſi horis matutinis lenis exſpectetur ſudor. Itaque alte memoriæ impreſſum eſſe debet illud clariſſ. Liſteri: ſenex unicè *perſpirabili promovendo incumbat, ſi vitam diu prolongare ſanus velit.*

Senum ſtranguria &c. In aliis ſenibus cùm perſpiratio eadem non expeditum haberet exitum, ſuperflui humores ad vias urinarias declinabant; hinc in quibusdam urinæ exitus ob ductus viſcoſis humoribus obſtructos præcludebatur; in aliis ſerum urinarium acrius admiſtione ſepticorum humorum redditum, mictui non levem adferebat moleſtiam; in aliis calculi & arenæ gravando, ac vellicando ſphincterem muſculum excruciabant. His incommodis tantò gravius exagitabantur, quò ob majorem ſenilis ætatis imbecillitatem veſicæ corpus ad propulſionem contentorum minùs erat aptum. Multò minorem hi ex remediis conſequebantur utilitatem, quàm priores, niſi amplecterentur eum vivendi morem, qui tranſpirationi promovendæ magis favet. Opobalſami genuini virtus præ cæteris omnibus remediis laudem meretur.

In-

Inexorabile fatum urgebat quoſdam arthriticos ſenes, quos inter fuêre, qui verba illa ſancti Gregorii, qui non tantum dignitate, ſed eruditione ac pietate Magni nomen adeptus eſt, ſibi antehac *ex lib. 7. Epiſt. 129. col. 311.* applicare potuerant: *Ecce, jam undecim menſes ſunt, quod valdè rarum eſt, ſi de lecto ſurgere aliquando potuero. Tantis enim podagræ, tantisque moleſtiarum doloribus premor, ut vita mea mihi graviſſima pœna ſit. Quotidiè enim dolore deficio, & mortis remedium exſpectando ſuſpiro:* tum iſta ex *lib. 8. Epiſt. 35. col. 329. jam biennium penè expletur, quo lectulo teneor, tantisque podagræ doloribus affligor, ut vix in diebus feſtis uſque ad horarum trium ſpatium ſurgere valeam, miſſarumque ſolemnia celebrare. Mox autem cum gravi compellor dolore decumbere, ut cruciatum meum poſſim interrumpente gemitu tolerare. Qui dolor interdum mihi lentus eſt, interdum nimius, ſed neque ita lentus, ut recedat, neque ita nimius, ut interficiat. Unde fit, ut qui quotidiè in morte ſum, quotidiè repellar à morte.* Hæc, inquam, verba per aliquot annos adhiberi ab iis potuiſſent, ſed hoc auctumno immanes dolores ita crevêre, ut cruciatibus confecti placide exſpirarint. Dico placidè: nam pleroſque aliquo ante mortem tempore dolores deſerunt, langvore ſolo, eoque ſummô ſuperſtite. Itaque

Senum dolores arthritici.

que hoc anno apud nos Hippocratis *Aphoriſmus 18. ex ſect. 3. Æſtate & autumno aliquantiſper ſenes optimè degunt*: locum non habuit, ſed potius *39. ex ſect. 2. Senes magnâ ex parte minus, quam juvenes ægrotant, quicunque autem ipſis longi morbi acciderint, ſæpè ad mortem comitantur.* Ferè autem pollicem premimus Celeberr. Tozzio, perſuaſo, eosdem humores, qui in ſenibus in viis urinariis ægritudines excitant, parere arthritides ſi in artus deferantur, neque in eo recedimus ab ipſo, quod iisdem penè medicamentorum generibus pathemata hæc arthritica curari debere arbitretur, quibus ſuccurrimus ſenibus in læſâ ac depravatâ urinæ excretione.

Conſtitutum nobis erat huic noſtræ Hiſtoriæ intexere ſpecialiſſimas de morbis ex cereviſiâ & vino ortis obſervationes. Communis enim querela eſt, apud nos cereviſiæ vegetabilia quædam addi & in dolium ſuſpendi, quæ non omnibus conveniant, ſed potius has illas ægritudines excitent. origanum vulgare jam olim recenti cereviſiæ, ne aceſceret, fuiſſe infuſum, ex Clariſſ. Schwenckfeld *Catalog. ſtirpium & foſſilium Sileſiæ* intelligere licet. De rore marino ſylveſtri res eſt longè notiſſima. Alia accuſationum capita hâc jam vice non attingam; ne illud quidem, quod nimis exigua lupuli pars cereviſiæ noſtræ, ſi plebejos audias, incoquatur. Conringius noſtram cereviſiam laudandam potius

tius fuiſſe credidiſſet, nam eô autore lib. *de habit. corporum German.* cauſis, recentiore demum invento lupulus *acceſſit accelerandæ ebrietati, acuendo ſapori & in diuturnitatem quidem cum nutritionis tamen detrimento haud exiguo. Et verò cerevisiam, quæ à lupulo amaricat, minùs dulcioribus nutrire, docet uſus.* H. I. *p. m. 79.* Multi etiam vehementer declamant in Oenopolas, ac ſunt, qui in hos quadrare ajunt, quod legitur in aureo libello Adriani Turnebi *de vino*, ſub finem: *alius gypſo, alius calce, alius ſulphure, alius marmore, alius aquâ marinâ, alius jumentorum ſtercore, ut honos præfandus ſit, ſaporem vini non tam excitat, quam vitiat, alius reſinâ corrumpit ad capitis vertigines efficaci, ut ex eo nomen crapulæ ipſa meruerit,* alius aliis mangoniis, quæ recenſere longum foret. Quô ipſô ſine dubio graviſſimè peccant, & judice Eraſmo in *exornologeſi Tom. 5. oper. p. 137. non ſolum ſuffurantur rem hominis, verùm etiam vehementer lædunt valetudinem, nec multum abſunt à veneficio. Quot enim morbos, quot mortes experimur ex vitiatis vinis inter homines naſci?* In his recenſendis non occupabimur, nam, ut verum fateamur, illa, quæ viſi nobis ſumus obſervaſſe, nondum animo ſufficiunt noſtro, eaque uberioris experientiæ fide confirmanda eſſe credimus. Quid de fœdo vini etiam non corrupti abuſu dicemus? Certè quaſi ex tripode profecta ſunt aurea

Ff illa

illa Patini verba in quæſtione medicâ *de ſobrietate: Qui pauco vino utitur, eoque dilutiſſimo, ille vitam ſuam amat, & infinitis ſe ipſum beat commodis, ex ejus abuſu maximorum morborum ilias profluit. - - - Vinum dubius eſt amicus & anceps Proteus, bonum præſens exiguum, malum emergens graviſſimum; Vitam facit alacriorem ac vegetiorem, ſed breviorem, idemque præſtat corpori, quod calx ad arboris radicem conſperſa, fructum quidem accelerat, arborem autem perimit, ita vinum ſuſcitatò calore ſpiritus facultatesque erigit, mortem verò maturat, dum infinitos affectus invenit, nullâ ferè Herculis clava debellandos: Apoplexiam &c.* Aliûs etiam ſeu otii, ſeu laboris res erit deſignare ſtatum Medicinæ, qualis apud nos eſt, & paſſim tritas ad Medicæ felicitatis apicem numeroſam, inquam, Praxin graſſandi vias. DEUS modò â celeberrimâ hâc Civitate jubeat in perpetuum abeſſe, qui cum Medicis Hibernis, teſte Richardo Stanihurſto Dublinenſi *de reb. in Hiberniâ geſtis lib. 1. p. m. 44. inanes eſſe confirmant hominum conatus in hoc exiguo vitæ curriculo Medicorum ſeſe libris involvere, quorum lectio eſt adeò infinita, ut prius moriendo naturæ, quam curatione ægrotis Medicinæ ſtudioſus ſatisfaciat.* Colophonem imponimus opuſculo toties interrupto, duplici Anatome, quarum unam in infante absque membris ſexum diſtingventibus nato celebra-

bravimus ipſimet, alteram verò Georgius Tompſonus, in adoleſcente ex peſte mortuo, & hanc tanto quidem magis, quod periculum ex Peſte nondum ceſſaverit apud nos, & *experimenta admiranda*, in quibus *p. 21. ſeqq.* continetur, in pauciſſimorum Doctorum armariis contineantur. Priorem huc transferemus ex *Novis Literariis German. A.1704.p.48 & ſeqq.* quamvis integro anno poſteriorem.

In pago Gabiz vix paucis ſtadiis â Vratislaviâ diſtante, (qui plurimùm Reverend. Dnn. Canonicis Regular. Lateran. Ord. St. Auguſt. paret) A.1703. d. 25. Novemb. natus eſt plebejis parentibus infans, de quô adhibere poſſes illa Haly alicujus verba apud Schenck. *l. 4. Obſ. p. 573. Vidi, qui natus eſt, & non habebat neque vulvam, neque priapum, neque teſticulos &c.* de cujus ſexu, utpote qui, ut diximus, membris genitalibus deſtitueretur, meritò dubitatum. Ut itaque ei nomen in baptiſmo conveniens imponi poſſet, ex voluntate Reverendiſſimi Domini Prælati Johannis mea hâc de re ſententia fuit perquiſita. Suaſit casûs raritas, ut DDos Collegas meos, ad inſpectionem invitarem, qui etiam pro ſuâ in me benevolentiâ in ædibus meis comparuêre. Solicitè contemplati ſumus infantem, & deprehendimus, quòd, quantum ad magnitudinem, figuram, nitoremque membrorum ſu-

premæ regionis ac thoracis, nihil quicquam ei deeſſet, niſi quod in hâc nullum papularum veſtigium inveniretur. In abdomine protuberabat umbilicus ad ovi ferè magnitudinem, ut etiam nobis de herniâ umbilicali ſuſpicio naſceretur. In prominentiâ illâ conſpicuus erat livor, qui gangrænam minitari videbatur. Supra os pubis cernebantur orificia duorum ductuum, ex quibus, ejulante aut etiam vehementius reſpirante infante, quando neceſſitas urgebat, feces excidebant, & urina effluebat. Ex dextro illo hiatu magis urinam, ex ſiniſtro verò feces alvinas prodiiſſe obſtetrix cum domeſticis narrabat. Siniſter ille ductus ſtilo exploratus eſt, eumque promptè ferè ad longitudinem indicis digiti admittebat, dexter autem brevior erat. Foramina hæc duo muſculoſo integumento veſtiebantur, & ab uno ad alterum ê transverſo patebat ſtilo aditus. Si unquam, certè in hoc exemplo patuit, quantum reſpiratio momentum ad promovendas feces conferat. In infimo ventre, intra oſſis pubis & ani regionem, ex quâ aliàs in viris extra abdomen ſcrotum propendere ſolet, burſa quædam ad modum ſcroti conformata prominebat. Anus planè aberat, ſive, ut cum Horatio loquamur, *non hiabat turpis inter aridas nates podex:* Præterea torto erat pede altero, ſimilis, ſi vixiſſet, futurus Democidi, de quo Plutar-

tarchus in Laconicis. In dubiâ hâc de ſexus hujus infantis quæſtione, quæ inſpectione prorſus decidi non poterat, placuit, ut nomen Germanicum Gottlieb ei inderetur. Poſt octiduum, die dominicâ, iterum hic infans, qui nunquam ubera ſolicitavit, (ſolo pane aquâ macerato, & linteo involuto, vitam ei ſuſtentante) denatus eſt, & ſequente die Martis d. 4. Decembr. cadaver anatomicæ Collegii noſtri inſpectioni, præſentibus Plur. Reverendo *Dn. Joh. Cramer*, Canon. Regul. & illuſtri Viro Domino *à Conrad*, Canonicorum Regul. Cancellario & Conſiliario &c. aliisque patuit. Sacculus ille extra abdomen propendens, humorem urinæ ſimilem ad 4. vel 5. circiter cochlearia, cœcis ductibus in illam cavitatem effuſum continebat; aliàs nullum planè ſignum teſticulorum præſtò erat. Nec minus caute fuit ſecta illa protuberantia umbilicalis, in quâ portio inteſtini coli latebat. In hoc ipſo, præter eum, quem in nominatâ modò burſâ ſcroto analogâ humorem offendimus, etiam excrementa ejus generis, qualia deinceps in inteſtinis, ſpectabantur. Huic prominentiæ ſubtenſum erat peritonæum, nec ullo vaſe, aut ductu, aut proceſſu pertuſum. Aperto abdomine admirati ſumus raram inteſtini coli conſtitutionem. Notum eſt, quod inteſtinum hoc principium habeat â cœco, ac primo quidem reni dextro *mem-*

branea connexione appendatur, deinde verò *anfractuoſo ductu ſub fimbria hepatis*, *& ſub veſiculâ felleâ ventriculi fundum perreptet, ac inferiorem lienis marginem contingat*, eidemque annectatur, iſtinc verò deſcendat ad os ilii, â quo per ſiniſtrum ingven pelvim petit. Nec ſecus hactenus res erat in hoc infante comparata: at quia veſica nulla prorſus aderat, hinc fundum ejus, quod ordinariò fit, utrinque amplecti non poterat. Tametſi verò ſurſum denuò per ingvem dextrum aſcenderet, non ſiniſtrorſum tamen recurrebat, neque inter ileon & ſpinam dorſi ſeſe immergebat, multò minus ſupremam oſſis ſacri partem attingebat, ſed validè oſſi pubis alligabatur, ac ex eo propendebat, ac hinc verſus umbilicalem illam prominentiam revolvebatur, quam, ubi attigiſſet, rupturam fuerat paſſum. Hinc autem per ductum ſiniſtrum, ſub integumentis excurrentem uſque ad foramina ſuperius deſcripta, cujus cum prominentiâ illâ umbilicali connexionem avtopſia demonſtravit, feces viâ ſatis anguſtâ amandabantur. Inteſtinum rectum prorſus aberat. Cum curâ etiam indagavimus, an vel uterus, vel aliquod ei proportione reſpondens alicubi lateret, ſed fruſtra eramus. Præterea in infima abdominis cavitate, ut diximus, veſica deſiderabatur. Et hæc veſicæ abſentia cauſa erat, cur oculos converteremus ad re-

nes,

nes, in quibus tamen nihil præter naturam conſtitutum inveniebamus. Ureteres ê concavâ renum parte protendebantur, & in appendices cartilaginoſas utrinque deſinebant. Atque ita ſatis manifeſtum eſt, quod ordinariò urinam excipiendi ac ad pyriforme veſicæ vas deferendi miniſterio in hoc ſubjecto non fuerint defuncti. Hæc via, cum naturæ quaſi præcluſa eſſet, illa ſibi invigilans, ſerum excrementitium ad inteſtina derivavit, in quibus humor urinæ formis fecibus miſtus fuit deprehenſus. Cæteræ abdominis ac thoracis partes optimè erant conſtitutæ. Luſtratis infantis extis, matrem adire placuit: ſed nihil quicquam ex ejus ad interrogata reſponſis extundi potuit, unde cauſa vitioſæ conformationis cum aliqua veriſimilitudine colligeretur.

Tompſoni Anatomia Adoleſcentis ex peſte mortui Anno Domini 1665. Urbis Londini uſque adeò luctuoſiſſimo multa millia capitum ſingula quaque hebdomada demetente furibunda Epidemia, Auguſti circiter nonas, Dnum *Gvilielmum Pick*, Cornufabrum vici *Pettecaot* Incolam, ad *Adami & Evæ* inſigne, habitu Athletico dotatum, ab infectionis ſagitta permiſerè ſauciatum inviſi. Iſte poſt faſtidioſæ Pharmacorum farraginis ſumptionem à Dogmatico pro deplorato depoſitus, artis chymicæ præpollenti virtute,

adſpi-

adſpirante divino Numine, reſtitutus fuit. Per idem tempus famulus ejus annos 15. natus malo epidemico cum maculis nigris (indubio mortis indicio) per univerſam cutim diffuſis aliisque horridis phœnomenis ſtipato laborabat, quæ adoleſcentis vitam citò finiebant. Hæc data eucæria, patientem jam convaleſcentem rogabam, ut ſervi defuncti interiora detegendi licentiam in ſcientiæ Iatricæ provectum, generis humani charitatem, ſcepticorumque ſatisfactionem mihi concederet. Cum rationibus convictus annuit, non ſine benigna zelotypiâ, ne hac curioſitate inſolita vitæ meæ damnum incurrerem. Demum impetrato, quod ab aliis crebro negatum fuit; operi meipſum accingo, 🜍 in catino tuſco ſub cadavere in Areola ſub dio locato, accenſo, nonnulla diſſectioni accommodata, ſuppeditante patris familias conductitio, ſublato loculi operimento, ac linteo cadaverali amoto; Maculas atras inſtar lyncis ubique in ſuperficie diſperſas ſolito numeroſiores, ac graviores maximo cum ſuſpectu contemplabar. Quorum aliquot apertis materia congelata ſeſe oſtendebat. In Peritonæo perforato Ichoris, lutei, virulenti, viridisque palleſcentis portiuncula fluctuabat. Inteſtinis flatu venenoſo diſtentis ſcoriæ olidæ copia continebatur; aſt præter vulgarem ſententiam in convexo à notis nigris immunia, in concavo vero

ſtigma-

ſtigmata obſcura prægandia a liquamine tabido inuſto comparebant. A Vena Porta, nec non Arteria Cœliaca, ſeparatis, ſeroſus ſolus liquor effluebat, nequicquam rubicundus, ſed intus reſidebat ſubſtantia opaca valde concreta. Jecoris Parenchyma ſciſſum palleſcebat, excrementum ſubflavum plorans. Lien diviſum ſerum liquidum inuſitatum emiſit. Renes aqua citrina ſcatebant exangui, prout cætera viſcera. Deinceps in ſtomacho patefacto ſuccus veluti atramentum ſcriptorium, tenax, niger, uſque ad Oinopintæ modum comprehendebatur. Hujus membrana erat decolor ſed non pertuſa, ceu Helmontius in re tali tradit, ac ſi cauſticum potentiale applicatum fuiſſet. Poſtea a regione infima ad mediā aſcendimus, ubi ſterno a Mediaſtino divulſo, Pulmonis, in partes extimas, ſqualidè ſtigmata tumefacta conſpiciuntur, alicujus continuitate partium ſoluta, ſanies putida, luridusque Ichor βορβορώδης, ἄναιμος amanabant, vaſis magnis perſectis ſanguinis aliquantulum fluxum expectavi; ſed aliter res habuit, nil certe niſi liquoris tenuis depravati paucula cochlearia ab exiguo ſudario expeditè abſorbenda evadebant, ubi intus Thrombi ſecundum longitudinem extrahendi reperiebantur; Poſt Pericardii aqua fulva repleti disjunctionem dextrum cordis ſinum ſcalpello penetravi: unde digitis apprehendens materiam

candidam coactam, leniter eduxi; pertractans, animoque ſtrictè revolvens cui aſſimularetur, in momento, ne quidvis Parilius eidem reſpondere videbatur, quam teſticulus agni bipartitus, ſervi ſpectatoris arbitrio aſſentiente. Cæterum hujus ſubſtantiæ albæ (obſcurè rubentis vice) in hoc loco rariſſime repertæ, rationem (ſub enunctioris judicii pace) a temeraria imprudentique nutrice Adoleſcenti haud pridem ante obitum illius meri lactis hauſtum obtruſi dentes, deducenti licet; quod è Stomacho raptum in hac extrema exigentia; per vaſa lactea, vel alios ductus pro vitæ ſuſtentatione, aliquantilla in cordis cavitatem transmittitur, ubi nullam vel pauxillam alterationem τῆς ἁρματ© ποιητικȣ in defectu, ſubjiciens, in hoc ens glanduloſum, fermenti materialis transſumatur. Succum fuliginoſum atrum, cerbero dignum, pro candido in ventriculo protopeptico, Agninamque albam materiam pro cruore ſubnigro in cordis ſinu reponi vix auditum eſt. Hoc hyſteron proteron fermentum deleterium, quod in tubis Hæmaticis mirifice contextis, Nectar ſolare penè totum, vel coagulaverit, vel colliquaverit, ita ut ne ſanguinis cochleare, ſine labe in hac carne morticina reperiri poſſit. Finita eviſceratione, mox rigiditatem, quaſi toporem quandam in manu ſiniſtra, cadaveris Tabe 10 vel 12 horas vita orbati tepido, madefacta ſen-

ſenſi; quam emundatam, ſupra ♀ris igniti gas aliquantisper detinui, ſed incaſſum: nam ſeriùs ejicitur, quam non admittitur hoſpes. Quippe corpuſcula illa ſubtilia vafra, in manum cutis poris ab ambiente tepore apertis, Archeo tergiverſante, deinde morbo ſuccumbente, ac quidem ad animæ regiam conducente prompte erepſerant. Qui Spiritus Ideâ Morbi informatus, ut primùm ſe eodem veſtiviſſet, venenum peſtilentiale, in ſuam perniciem, Tragœdiam acturus erat. Jamjam Peſtem circumfero, aliquandiu ſilentem malignitatem, per omnia membra diſpandentem: dum interim viſito, ab aliisque viſitor. Opem, quâ ipſe indigeo, aliis adminiſtrans, plus de aliorum quàm propriâ vitâ ſolicitus. Sic huc æquè illuc obambulo, dum hoc virus membra depaſcitur. Bene edi, bibi, ſermocinatus ſum, dormivi usque ad horam ſecundam diei ſubſequentis Saturni matutinam. Quando expergefactus, recolligensque quid poſtridie feciſſem, parem in femoribus ac Tibiis ſtuporem, quem antea in manu percepi, mihi invito ante oculos ſtigmatibus nigris aſſiduè obverſantibus: ſine mora ſervum inclamitavi, juſſique, ut Pharmaca præſtantiora, juxta Epigraphen confeſtim porrigeret, interminatus illi, ne a noſtra miſtura diviaret, nec anguſta quantitate eadem mihi propinquaret, quibus ſedulo obſervatis, quintuplam ſupra quosvis ſub tutela noſtra poſitos menſuram

abſorpſi: abunde nempe cognovi quod Hippocrates ſuggerit ἐς καὶ τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔσχαται θεραπεῖαι ἐς ἀκριβείην κράτισαι. Analogia inter morbum & remedium ab Auxiliatore fido ſolicite, ac mature attendi debet. Quem ritum ſi per duas horulas neglexiſſem in dubium vocatur, utrum a quovis in rerum natura ſanabilis eſſem? tanta erat hujus lucis magnitudo, atrocitas, actionique celeritas, nullas inducias admittentes.

Etenim ſomno ſolutus in ventriculi ore intolerabilem prægravationem, anguſtiam, conquaſſationem, in capite vertiginem, tamque repentinam defectionem ſuſtinui; ut robur mihi vix ſuppeteret, ad tyronem faciendis admonendum. Quin etiam ubi ante hæc a 3 vel 4 unciarum ſpirituoſi liquoris ſumptione, ſudor actutum eruperit, jam plus quam de eo ad calorem in inferioribus conciliandum ſufficeret. Adde quod maculæ per cutim dispalatæ, plane denotabant ſanguinem ad πῆξιν feſtinare, inter quas una colore livido piſi grandioris dimidiati planitiem æquans, in cubiti flexura eminebat, circa quam obſtantibus amicis non parum intentus fui: Jam tandem poſt inquietudines, luctamina, multivariasque agonias, mador univerſus emerſit, quo ſtatim refectus fui &c. Merentur etiam cætera lectionem, ſed quæ nimia Typographi feſtinatio addere non permittit.

DEo ſit laus & gloria!

INDEX.

A.

ABortus præſagia 75
Acidularum abuſus & noxa 24
Albus Fluor vid. Fluor
Alphus 139. curatio 140
Anatome pueri membris genitalibus deſtituti 227. alius ex peſte mortui 231
Aphonia febri continuæ accedens hæmorrhagia narium & vomitu critico ſublata 43. 44
Apoplexia 7. infantum 8. occaſio ad illam nimietas potus & ciborum 11. vita otioſa 12. ſomnus nimius 26. affectus animi 28. abuſus pulveris ſternutatorii & fumi tabaci 24. 25. prodromi illius 13. qui aliquando non adſunt 14. cum ſyncope complicata 17. cum convulſionibus ibid. Signa inter diagnoſtica rubor faciei & venæ inflatæ 18. Signa diſtinctiva ab affinibus affectibus 15. ſigna ſalutis 18. mortis 21. tranſitus in alios morbos 20. quomodo præcavenda 12. ratio medendi 33. ſq. apoplecticorum ſectiones poſt mortem 30. 31. methodi antiquorum cum noſtra hodierna comparatio 36
Appetit9 depravatus 118. ætiologia obſcura ibid. ſatiatus gravidis minus nocet, aſt multum puellis & non gravidis 121
Ariſtolochiæ rot. vires in ulceribus. 182
Arthritis 45. 132. 223. vita ſedentaria ad illam diſponit 45. 46
Aſthma Senum 220. ortus ibid. cura 221
Atrophia infantum 128
Aurum fulminans infanti cuidam funeſtum fieri viſum 109. in præparatione ☿ tantillum amovendum 110

B.

Balſami ♃ terebinth. uſus internus in exulcerationibus anceps 181
Bubones Venerei, 197. origo ib. cura 201

C.

Cachexia mulierum 217
Calculus in uretere hærens. 144
Cantharidum tincturæ uſus ſuſpectus 161
Cardialgia 151. remedia ejus 153
Carminativis calidis circumſpecte utendum 52
Caſtratio herníoſorum pluribus funeſta 101. ignorantiæ anatomicæ debetur 101
Catarrhi 53. eorum egregium remedium 53
Chamomillæ vires in cardialgia 153
Chloroſis mulierum 217. remedium 218
Cholera 122. methodus curandi ibid. noxæ ex adſtringentibus 125
Cœliacus fluxus 125. ætiologia 126. remedia ejus 127
Conſtitutio vernalis ejusque morbi 54. 55
æſtiva 114
autumnalis 121
hiemalis 1
Cortex peruvianus febris ſuppuratoriæ variolarum remedium 6
Criſis per abſceſſum cuticulæ 139
Cura omnium ſlorum 112
vernalis 103. quibus vulgariter abſolvatur 104. non omnibus utilis vel neceſſaria 104. quomodo celebrata 105

D.

Decoctum lentium in variolis quibus noceat 5
Deglutitio ſolidorum quandoque facilius quam liquidorum peracta 99
Delirium melancholicum perioticum ex dolore pollicis pedis ſiniſtri 45
Dolor aurium 37
oleorum in illo noxæ 39
nephritici doloris cum calculo confuſio in praxi nociva 3. 4
Scapularum 173. ratio curandi felix 174
podagricus 56

ventriculi 47
Dyſenteria 171
E.
Epilepſia 115
F.
Febri ardente laborantes ſcorbutici quæ patiantur 88
continua febris hæmorrhagia critica ſoluta 44
diuturnæ febres 115
hæmorrhoidalis 208. ſeq.
intermittentes mali moris 134
purpuratæ Scorbuticæ 136
quartanæ 183. ⊖ium digeſtivorum in iis vis magna 184. it. noduli ibid.
maligna 40. quatenus in hac V. S. locum habere poſſit 42
purpurata miliaris 190
quintana & ſeptimana 205
octana unde 207
Flatus 47. hos cauſæ occaſionales non producunt ſine inæqualitate toni inteſtinorum 47. e qua ſubſtantia oriundi 50. illorum non prodeuntium incommoda 51. ratio medendi ibid.
Fluor albus 193. cura 193
G.
Gonorrhæa mulierum quid 194. quomodo a fluore albo diſtincta 195. an in hac proſtatæ afficiantur 194. ejus cura 195
Gravidæ aliquando medio geſtationis tempore levi apoplexia tanguntur 12. earum fluxus ſangvinis 73. quibusdam innoxius ibid. quinam periculoſus 74. fluxum præcedens anxietas abortum notat 75. abortu tum inſtante non conveniunt adſtringentia ibid. ſed hiante uteri orificio promotio vel exſpectatio partus. 76. 77
H.
Hæmoptyſis 62. in ea ſæpe dolor in liene ibid. methodus curandi nova felix 63
Hæmorrhagia critica 175
ſuppreſſa apoplexiam cauſatur 27
Hernia ſcroti ſingularis 100. ejus novum genus 103. curatio ibid.
Hieræ ſimplicis Gal. vires emmenagogæ 69
Hydrops aſcites cura omnium florum abacta 113
uteri 212
I.
Ignitorum ferramentorum efficacia in apoplexia 33
Impotentes non facit ſectio venæ poſt aures 150
Impotentia in viris robuſtis 145. illius cauſa obſcura 146
Incubus 81. ætiologia 82. curatio 83. prognoſtica ibid.
L.
Leuce 140
Lienteria 129. ætiologia 130. methodus curandi 131
Liquor CC. ſuccinatus egregium medicamentum 192
Lithotomia 157
Lumbricorum ſucci vires arthriticæ 132
M.
Maculæ rubræ 140. curatio ibid.
Scorbuticæ 173
Martialium doſes exiguæ utiliores largis 70
Medicamentorum non alteratorum ejectio 94
Menſtrua tam ex vagina, quam ex utero emanant 76. menſes tarde erumpentes 64. in quibus ſtimulandi 65. cauſæ occaſionales quod tarde erumpant 65. conſectaria ſymptomata 67. ex terrore ſuppreſſi 68. quæ ſymptomata ſubito, & quæ lente ſuppreſſa menſtrua excipiant 71. 72. lumbrici complicati curam

ram difficilem reddunt 73. fortiora emmenagoga in ſucculentis ſub moliminibus data magis cohibent 69. nodulorum vires egregiæ 71. balnea & pediluvia quibus ſpecialiter conferant 71. menſtruorum tam tarde quam ſubito ſuppreſſorum ratio curandi 72
Menthæ vis venerea 79
Militum mutilatorum & mendicantium ſymptomata ſcorbutica 84
Morbilli epidemii 55. ſub illorum finem tuſſis exorta purgantibus ſublata 55
Morbi craſſi prima ſpecies 214. cura 216

N.

Nicotianæ fumi abuſus & damna 25
vis inſignis carminativa in clyſteribus 51

O.

Obeſitas venereæ congreſſui non efficit 149
Oculorum affectus 57
adnatæ puſtulæ 57. cura minoris apparatus commendanda. 59
Oleum terebinthinæ quartanario una calculoſo funeſte datum 185
Opii vis venerea 79

P.

Paralyſis 191
faucium & œſophagi 96. miſerabilis illa extincti caſus ibid.
pylori 95
Peucedani calicis uſus in podagra 56
Pilular. cephalico-hyſteric. cum maſſa pilul. Ruffi uſus in menſibus 69. earum deſcriptio 107. pilular. formula pro melancholicis egregia 108
Pimpinellæ extractum bonum carminativum 53
Piperis vires in præcavenda cardialgia 153
Plvvioſæ tempeſtatis morbi 115
Pneumatoſis 211. curatio 212
Procidentia ani 141. cura 142
Purgantium aliquot formulæ 111. iis olea deſtillata non addenda 108. ☉ fulminans additum vim auget & tormina præcavet 109
Purgatio a terrore ſuperveniente impedita 68
Puſtulæ venereæ 203. cura 205

R.

Raucedinis V. S. præſentaneum remedium 99
Rhevmatici affectus 2
noxæ ſudoriferis valde calidis 3
antirhevmaticum linimentum Lentilii 4
Röthe-Kuchen ſchneiden 151

S.

Sangvinis ſtatus raucidus medicamentis inemendabilis 113
Scorbutus 83
milites mutilati quare ipſi adeo obnoxii 84
differentiæ ſcorbuticorum affectuum a reliquis 89
ætiologia 89
cura 90
V. S. quando vitanda, quando profit 90
draſtica emetica & purgantia fugienda 91
amara acidiuſculis miſcenda 92
ſaccharata abſint 93
Seminis excretio 77. quinam illi ſubjecti 78. cura 79. medicamenta nil proficiunt, niſi ab ideis libidinoſis abſtineatur 80
Senectutis varia incommoda 219. ſeq.
Sinapi vires ſtomachicæ 153
Spaſmus fibrarum ſpiralium tunicæ ventriculi 98. œſophagi ſpaſmodica ſtrictura aliquando deglutitionem fruſtratur, neutiquam paralyſis 98
Spiritus ♀ri inſignis vis carminativa 53
Sterilitas mulierum 209. ſeq.
Sternutatoriorum abuſus & noxæ 24

Stra-

Strabiſmus 60. congeniti cauſa ibid. aſſuetudinalis cauſa 61
Stranguria ſenum 22
Sudor poſt camphoram ſumtam camphoram redolens 175
Surarum cum capite conſenſus 44

T.

Tincturæ ♁ ♂ Ludovici vires 127. 153.
rubræ Bontekoë vires 152
Tinnitus aurium 39. ejus indoles medicamentis refractaria 40
Topica in affectibus rhevmaticis prudenter adminiſtranda 4
Tumores faucium & gutturis 115
tonſillarum 54. evporiſton in iis Joelis remedium 54

V.

Variolæ 4. earum eruptio quoque funeſta 5
Venæ ſectionis & ſcarificationis neglectæ noxa 26
Venereo in congreſſu mortui 28
coitum impediunt animi affectus 147
Veſicatoriorum in ſuris uſus ſalutaris in aſthmate 44
Viciſſitudo caloris & frigoris 169
quibus noxia ibid.
Moſcis & Curlandis non nocet 170
Vini abuſus 226
Vitæ vulgaris ratio ſaluberrima, aſt faſtidita 66
Vitrioli albi vis magnetica experta in hæmoptyſi 64
veneris vires ophthalmicæ 59
Vlcera ſordida & mali moris 115
exulceratio renum 175
cura 179
ulceratis renibus ♎ ✝li & ⊖ia nocivi 161
ea defunctæ anatome 183
Vnguentum carminativum Auguſt. in caſu ab alto egregium 164
Volvulus 165. pulvis Joelis evporiſtus in volvulo 169
Vomitus 115. qui ſedati 116. quibus medicamentis ibid. malignarum quomodo curatus ibid. a tuſſi 117. ejus cura 118. vomitus & diarrhœæ ſcorbuticæ remedium egregium lac 85
Vrethræ cicatrices falſo pro caruncula habentur 156. catheteris in illis egregius uſus 159
Vrinæ pus admixtum quomodo deprehendatur 177
ſuppreſſio 154. ætiologia ibid. cura 156. purgantibus aliquando ſoluta 164

FINIS.